UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Andrea Hrachovinová

Insolvence a institut oddlužení

Olomouc 2017 vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením JUDr. Zdenky Novákové, Ph.D., uvedla jsem všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Horce nad Moravou dne ……

Poděkování:

Děkuji vedoucí diplomové práce, JUDr. Zdence Novákové, Ph.D., za odbornou pomoc, vedení a cenné rady při zpracování práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	***Andrea Hrachovinová***
Katedra nebo ústav:	***Ústav pedagogiky a sociálních studií***
Vedoucí práce:	***JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.***
Rok obhajoby:	***2017***

Název závěrečné práce:	***Insolvence a institut oddlužení***
Název závěrečné práce v angličtině:	***Insolvency and Debt Relief Institute***
Anotace závěrečné práce:	Diplomová práce je zaměřena na institut oddlužení z pohledu pedagogiky a andragogiky. Hlavním cílem práce je vytvoření příručky pro běžné občany s poučným a informativním významem. Pro občany, kteří chtějí o oddlužení požádat, poskytuje informace o samotném průběhu insolvenčního řízení; dlužník by měl v práci nalézt především odpovědi na otázky týkající se celého oddlužení i s následky jeho povolení, a pro ostatní by měla být např. prevencí, aby se případnému úpadku vyhnuli. Práce současně obsahuje i výchovný aspekt týkající se finanční gramotnosti, finančního vzdělávání a dluhového poradenství. V závěru práce je srovnání české a slovenské právní úpravy institutu oddlužení. Praktická část je zaměřena na činnost insolvenčního soudce - na jeho názor a pohled na insolvenční řízení.
Klíčová slova:	Oddlužení, dlužník, insolvenční řízení, insolvenční soudce, výchovné aspekty oddlužení
Anotace závěrečné práce v angličtině:	The thesis is focused on debt relief from the point of view of general education and adult education. The chief goal of the thesis is to create an instructive and informative guidebook for ordinary citizens. For citizens who intend to apply for debt relief, it contains information about the course of the bankruptcy proceedings; in the thesis, the debtor should be able to find answers to questions pertaining to the process of debt relief as a whole, as well as consequences of the debt relief being granted; for others it should function preventively to avoid potential bankruptcy. At the same time, the thesis has an educational aspect concerning financial literacy, financial education and debt counselling. The practical part focuses on the work of bankruptcy judge – their opinion and insight into bankruptcy proceedings.

Klíčová slova v angličtině:	Debt relief, debtor, bankruptcy proceedings, bankruptcy judge, educational aspects of debt relief
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Insolvenční návrh podaný věřitelem Příloha č. 2 Žádost o osvobození od placení dluhů Příloha č. 3 Smlouva o důchodu Příloha č. 4 Žaloba na vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty Příloha č. 5 Přehled judikatury Příloha č. 6 Přepis rozhovoru
Rozsah práce:	94 stran + přílohy
Jazyk práce:	Čeština

OBSAH

Úvod **9**

I. Teoretická část

1 Legislativní vývoj insolvenčního práva a základní pojmy insolvenčního řízení 12

1.1 Pohled do historie insolvenčního práva 12
1.2 Stručná charakteristika insolvenčního řízení 14
1.3 Základní pojmy insolvenčního řízení 15
1.4 Procesní subjekty 17
1.5 Příslušnost soudu 18
1.6 Způsoby řešení úpadku 19

2 Insolvenční řízení z pohledu dlužníka 23

2.1 Moratorium 23
2.2 Zahájení insolvenčního řízení a insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení 25
2.3 Opakovaný insolvenční návrh dlužníka 27
2.4 Insolvenční návrh dlužníka i věřitele 28
2.5 Společné oddlužení manželů 28
2.6 Oddlužení fyzických osob i fyzických osob podnikatelů 29
2.7 Rozhodování o úpadku a o povolení oddlužení 31
2.8 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení 34
2.9. Osvobození dlužníka po splnění oddlužení 35
2.10 Motivace dlužníka 37
2.11 Příčiny zadlužování domácností a možnosti předcházení předluženosti 38
2.12 Dopady zadluženosti na dlužníka 40
2.12.1 Dopady psychologické a zdravotní 40
2.12.2 Dopady sociální 41
2.12.3 Dopady ekonomické 42
2.13 Dopady na zaměstnavatele 43

3 Věřitelé v procesu oddlužení 44
3.1 Věřitelský návrh 44
3.2 Přihláška pohledávky 46
3.2.1 Popření pohledávky 47
3.2.2 Druhy popření 48
3.3. Věřitelské orgány 48
3.3.1 Schůze věřitelů 49
3.3.2 Věřitelský výbor 49
3.3.3 Zástupce věřitelů 50
3.3.4 Hlasování věřitelů 50
4 Nepoctivý záměr, lehkomyslný přístup dlužníka a šikanózní insolvenční návrhy 51
5 Finanční gramotnost, výchova ve školách a výchova dospělých, dluhové poradenství a právní pomoc, výchovný aspekt oddlužení 55
5.1 Finanční gramotnost 55
5.2 Finanční výchova ve školách 56
5.3 Finanční výchova dospělých 57
5.4 Dluhové poradenství 59
5.5 Výchovný aspekt oddlužení 61
6 Evropské právo a komparace české a slovenské právní úpravy 63
6.1 Evropské právo 63
6.2 Komparace české a slovenské právní úpravy 65

Shrnutí teoretické části 72

II. Praktická část

7 Výzkum a metodika 73
7.1 Cíl výzkumu 73

7.2 Metoda výzkumu …… 73
7.2.1 Kvalitativní výzkum …… 74
7.2.2 Metodika rozhovoru …… 74
7.2.3 Polostrukturované interview …… 75
7.3 Výzkumný vzorek …… 76
7.4 Technika sběru dat ……... 76
7.5 Realizace sběru dat …….. 76
7.6 Analýza dat …… 77
7.7 Analýza rozhovoru s insolvenční soudkyní …… 78
7.8 Reflexe rozhovoru …… 82

Shrnutí praktické části …….. 84

Závěr …… 85

Seznam zkratek …… 88

Seznam bibliografických citací ……... 89

Seznam příloh …….. 94

Úvod

Od 1. ledna 2008 nabyl v České republice účinnosti zákon číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a spolu s ním také několik dalších předpisů (především zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích). Tato legislativa propříště nahradila zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání včetně souvisejících předpisů. Byla tak zahájena nová éra insolvenčního práva v zemi. Bylo od ní očekáváno především rychlejší, efektivnější a „spravedlivější" řešení úpadkové situace dlužníků. V jistém smyslu byly očekávány změny tak rozsáhlé a hluboké, že měly přetvořit celé ekonomické prostředí v České republice. Insolvenční zákon prošel od roku 2006 (od své platnosti) do roku 2016 dohromady 26 změnami, čtyřiadvacetkrát to bylo parlamentní cestou, dvakrát vlivem nálezu Ústavního soudu. Čtyři novely předcházely datem svého přijetí účinnost IZ (ta nastala 1. ledna 2008).[1]

Právní úprava insolvenčního řízení a všech jeho souvislostí je tedy značně komplikovaná, její výklad prochází neustálým vývojem, a to i v důsledku četných novelizací dané právní úpravy, včetně poslední mimořádně rozsáhlé novelizace účinné od roku 2014.[2]

Další nové změny se insolvenční zákon dočká v souvislosti s novelou účinnou od 1.7.2017 a připravovanou tzv. „oddlužovací novelou".

Proto i hlavním cílem mé práce je vytvoření jakési příručky pro běžné občany s poučným a informativním významem, zaměřené především na jeden ze způsobů řešení úpadku, kterým je *oddlužení*.

Dalším cílem práce pak bude zjistit názor insolvenčního soudce na časté změny insolvenčního zákona a především na poslední schválenou novelu IZ účinnou od 1.7.2017.

Dílčími cíly práce bude např. vysvětlit čtenářům základní pojmy, seznámit je s platnými legislativními předpisy a zajímavými judikáty soudů. Zodpovědět alespoň některé otázky, např. zda je snadné oddlužení dosáhnout, zda má oddlužení nějaký

[1] SMRČKA, Luboš et al. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. První vydání. [Praha]: Professional Publishing, 2016. 308 stran. ISBN 978-80-7431-151-2.

[2] Praktický průvodce insolvenčním řízením. *Insolvenční zákon – komentář* [online], vid. [2017-04-09]. Dostupné z http://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/

výchovný efekt, jaké je v tomto směru povědomí a finanční gramotnost občanů a možnosti poradenství.

Od ukončení střední školy pracuji v justici; poslední rok konkrétně na insolvenčním úseku odvolacího soudu v Olomouci. Kromě jiných témat, je podle mého názoru v dnešní době stále aktuálnější téma oddlužení a celého insolvenčního řízení. Všichni, kdo chtějí o oddlužení požádat, by měli v této práci nalézt informace o samotném průběhu insolvenčního řízení; odpovědi na otázky týkající se oddlužení i s následky jeho povolení, a pro ostatní by měla být např. prevencí, aby se případnému úpadku vyhnuli. Diplomová práce má poskytnout ucelený pohled na problematiku insolvenčního řízení, konkrétně na institut oddlužení. Bude koncipována tak, aby sloužila i jako vodítko v praktických rozhodovacích procesech, jak z pohledu dlužníka, tak z pohledu věřitele. V oblasti insolvenčního řízení je orientace v dané problematice potřebná zejména proto, že účastníci řízení mají relativně krátké časové lhůty k tomu, aby podnikli nezbytné kroky k prosazení svého práva a tím dosáhli svých cílů. Z tohoto důvodu v práci objasňuji základní kroky, které by měly, nebo mohou, subjekty insolvenčního řízení učinit, aby měly šanci na úspěšné povolení oddlužení.

V kapitole první vymezím legislativní vývoj insolvenčního práva a vysvětlím základní pojmy insolvenčního řízení. Druhá kapitola bude mít význam především pro dlužníky. Rozeberu v ní příčiny zadlužování domácností a možnosti předcházení předluženosti. Kapitola taktéž dlužníkům poskytne informace o jejich možnostech ještě před samotným prohlášením úpadku, o náležitostech návrhu na povolení oddlužení a insolvenčním návrhu, o rozhodování o způsobu oddlužení, o oddlužení fyzických osob i fyzických osob podnikatelů, o společném oddlužení manželů, povinnostech dlužníka po schválení oddlužení, zmíním se o překážkách u probíhajícího oddlužení, o dopadech dluhů na dlužníky. Třetí kapitola poskytne informace o insolvenčním řízení z pohledu věřitele. Ve čtvrté kapitole se budu zabývat otázkou nepoctivého záměru a lehkomyslného přístupu dlužníka v insolvenčním řízení a současně i opačným pohledem, tj. šikanózními insolvenčními návrhy podávanými věřiteli. V páté kapitole se budu věnovat dluhovému poradenství a posouzení finanční gramotnosti veřejnosti a samotnému výchovnému aspektu oddlužení. Poslední šestá kapitola bude věnována komparaci české a slovenské právní úpravy úpadkového práva, zaměřená opět konkrétněji na oddlužení.

V praktické části práce bude standardizovaný rozhovor se soudkyní insolvenčního úseku odvolacího soudu, jako jedna z metod pedagogického výzkumu.

Závěrem zhodnotím, zda práce vytváří ucelený pohled na danou problematiku a může tedy sloužit jako praktický průvodce insolvenčním řízením, především institutem oddlužení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Legislativní vývoj insolvenčního práva a základní pojmy insolvenčního řízení

Jak již bylo uvedeno výše, insolvenční právo představované především insolvenčním zákonem, prochází neustálým vývojem. K posunu by měla přispět i další schválená novela tohoto zákona, od které se podle důvodové zprávy očekává, že by měla přinést změnu systému přidělování insolvenčních věcí, posílení dohledu nad výkonem funkce insolvenčního správce, zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení, omezení administrativních úkonů insolvenčních soudu a posílení doručování dokumentů do datových schránek, regulace subjektů poskytujících služby související s institutem oddlužení, intenzivní ochranu před šikanózními insolvenčními návrhy.

1.1 Pohled do historie insolvenčního práva

Úpadek se v českých zemích vyskytuje již od středověku. Opětovný přechod k tržnímu hospodářství si vyžádal i úpravu řešení úpadku, jednalo se o zákon č. 328/1991 Sb., zákon o konkursu a vyrovnání, který vykazoval značné nedostatky, protože nereagoval na vývojové trendy zejména tím, že upřednostňoval likvidační způsob řešení finančních potíží před sanačními neboli nelikvidačními. Zároveň se však nehodil pro úpadky fyzických osob nepodnikatelů. Současně zde byl časový problém, neboť úpadková řízení obecně trvala dlouho. Nový zákon určuje poměrně přesně harmonogram insolvenčního řízení jak pro podnikatele, tak nepodnikatele – především fyzické osoby.[3] Revizní novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 294/2013 Sb. přinesla mezi dalšími též podstatné změny a posuny týkající se institutu oddlužení, tzv. osobního bankrotu.[4] Do 31.12.2013 bylo možno řešit úpadek dlužníka oddlužením, pokud šlo o „dlužníka-nepodnikatele“. Tento pojem postupem času judikatura stále

[3] KRČOVÁ, Soňa. Oddlužení fyzické osoby – nepodnikatelé. *Pomůžeme Vám s dluhy* [online]. Dostupné z: http://www.pomocoddluzit.cz/sluzby/

[4] ŘEHÁČEK, Oldřich. *Oddlužení po revizní novele insolvenčního zákona aneb osobní bankrot pro každého.* [online]. 13.6.2014 [cit.2017-04-09]. Dostupné http://www.bulletin-advokacie.cz/oddluzeni-po-revizni-novele-insolvencniho-zakona-aneb-osobni-bankrot-pro-kazdeho?browser=full

extenzivněji vykládala ve prospěch dlužníků. Od původního kategorického požadavku, že dlužník nesmí být statusově podnikatelem (tedy, že nesmí být držitelem živnostenského oprávnění), přes stanovisko, že je zapotřebí, aby provozování živnosti bylo minimálně pozastaveno, až k závěru, že rozhodující je, zda dlužník fakticky podniká či nikoliv (bez ohledu na jeho živnostenská oprávnění). V prvopočátcích aplikace zákona se rovněž vyžadovalo, aby dlužník neměl v době podání návrhu na povolení oddlužení dluhy z předchozí podnikatelské činnosti. Rovněž nesměl být z podnikatelského dluhu zavázán jako spoludlužník či ručitel nebo nesměl být nositelem dluhu z podnikání, který na něj byl převeden nebo na něj ze zákona přešel. Nakonec se judikatura ustálila tak, že určité (menší) množství dluhů z předchozího podnikání překážkou k povolení oddlužení být nemusí. Zákon od 1.1.2014 umožňuje řešit úpadek dlužníka oddlužením, jde-li o fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání. Tedy již není rozhodující, zda má dlužník příjem ze závislé činnosti či zda je dlužník osobou samostatně výdělečně činnou (i podnikatel nemusí mít žádné dluhy z podnikání). Navíc podle dnes platné právní úpravy platí, že dluh z podnikání nebrání řešit úpadek dlužníka oddlužením za předpokladu, že: a) s tím souhlasí věřitel, který je nositelem pohledávky z podnikání, nebo b) jde o pohledávku zajištěného věřitele, nebo c) jde o pohledávku, která zůstala neuspokojena po zrušení konkursního řízení po splnění rozvrhového usnesení či po zrušení konkursu pro nedostatek majetku. Nově tedy může projít oddlužením i fyzická osoba – podnikatel, která předtím prošla konkursním řízením.[5]

Posledním posunem – podle mínění zákonodárců směrem vpřed – je další již schválená novela, která se také bude dotýkat oddlužení a připravovaná novela, označovaná jako „oddlužovací novela“, která by měla především zpřístupnit oddlužení většímu počtu poctivých dlužníků. Tato připravovaná „oddlužovací“ novela předpokládá zrušení podmínky vstupu do oddlužení spočívající v minimálním očekávaném uspokojení věřitelů ve výši 30 % pohledávek. Zároveň ale znamená pro dlužníky větší zodpovědnost. Těm, kteří se v posledních třech letech chovali nepoctivě nebo lehkovážně, může soud vstup do oddlužení zamítnout. Podle slov ministra spravedlnosti JUDr. Roberta Pelikána, Ph.D., „j*de o koncepční novelu, která zásadním způsobem mění fungování oddlužení. Existuje velké množství lidí, kteří díky*

[5] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

třicetiprocentní hranici na oddlužení nedosáhnou, a to i bez své viny. Poctiví dlužníci by přitom měli mít možnost své dluhy splatit. V žádném případě se ale nejedná o dluhovou amnestii“. Cílem novely insolvenčního zákona je, aby se mohlo zbavit dluhů víc lidí. Oddlužení by mělo trvat tři, pět nebo sedm let v závislosti na výši splacených pohledávek. Nový systém by měl fungovat tak, že do procesu oddlužení bude moci vstoupit každý bez ohledu na výši dluhů. Podmínkou však bude to, že tím nebude sledovat nepoctivý záměr – například, že dluhy vznikly uzavřením půjčky, o které dlužník předem věděl, že ji nebude splácet. Zároveň dlužníci budou moci do oddlužení vstoupit pouze tehdy, pokud procesem neprošli v předchozích sedmi letech. Při novém způsobu oddlužení přijde dlužník o majetek či obydlí, což je podle ministra zpřísnění oproti dosavadnímu stavu, kdy soud rozhoduje mezi prodejem majetku či splátkovým kalendářem. Dlužníkům se bude zabavovat majetek, jen když jeho hodnota přesáhne 100 000 Kč. Soud ho následně prodá. Lidé pak budou dluh splácet z příjmu. Zůstane jim jen částka, která nejde zabavit. Když člověk splatí polovinu dluhů, tak proces potrvá tři roky, když splatí 30 % dluhu, tak potrvá pět let. Nejdelší doba pro oddlužení bude sedm let v případě, když se splatí méně než 30 % dluhů. „*Budou se muset snažit ze všech sil vydělat, co nejvíc peněz, aby uhradili co nejvíc dluhů*“, zdůraznil Pelikán. Podle Pelikána se také posílí role insolvenčních správců, kteří budou dlužníky kontrolovat a každoročně o nich připraví zprávu o postupu oddlužení. „Bude důležitá. Pokud do zprávy napíše, že se dlužník nesnaží a nespolupracuje, tak riskuje, že ho insolvenční soud z procesu vyřadí“, uzavřel Pelikán.[6]

1.2 Stručná charakteristika insolvenčního řízení

Insolvence (z latiny) = neschopnost dostát peněžním závazkům

Insolvenční řízení je zvláštním druhem civilního soudního řízení. Nalezneme v něm prvky známé z nalézacího a vykonávacího řízení. Soud v tomto řízení nejen zjišťuje majetkové poměry dlužníka, ale také následně činí konkrétní kroky směřující k tomu, aby pohledávky věřitelů byly uspokojeny. Účelem insolvenčního řízení je poskytnout represivní ochranu subjektivním právům účastníků řízení (věřitelů). Současně však toto řízení plní i funkci preventivní, když věřitele chrání před úplnou

[6] ČTK. *Novela insolvenčního zákona má pomoci oddlužit víc lidí* [online]. 14.10.2016 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z http://www.denik.cz/z_domova/novela-insolvencniho-zakona-ma-pomoci-oddluzit-vic-lidi-20161014.html

ztrátou pohledávky. Insolvenční řízení totiž nelze vést, jestliže dlužník nemá žádný majetek.[7]

- Probíhá před soudem a označujeme toto řízení jako insolvenční řízení.
- Je zcela vyloučeno použití různých prostředků k běžnému vymáhání peněžitých pohledávek, to znamená, že když má fyzická osoba-nepodnikatel, větší množství exekucí, tak pokud je této osobě povoleno oddlužení, exekuce, které probíhají, se zastavují a nové již nesmí být nařízeny.
- Rovné podmínky pro věřitele. Věřitelé se rozdělují do několika skupin zejména podle toho, jestli mají pohledávky zajištěné zástavním právem nebo nemají.
- Obecná povaha insolvenčního řízení – úprava se použije bez ohledu na to, zda se jedná o fyzickou osobu – nepodnikatele (tedy občana) nebo právnickou osobou – podnikatele, nebo fyzickou osobou – podnikatele, která je označována obecně jako OSVČ.
- Veškeré informace o probíhajícím insolvenčním řízení jsou veřejně dostupné v insolvenčním rejstříku, který je zpřístupněn na webu www.justice.cz.[8]
- Věřitelé pohledávky neuplatňují žalobou k soudu, ale pouze tzv. přihláškou výhradně v rámci insolvenčního řízení.
- Mezi hlavní důsledek zahájení insolvenčního řízení patří to, že dlužník se nesmí pokusit uhradit některou z pohledávek mimo insolvenční řízení, čímž by zvýhodnil takového věřitele, a zároveň je omezen v nakládání se svým majetkem.[9]

1.3 Základní pojmy insolvenčního řízení

Insolvenční soud – soud, před nímž probíhá insolvenční řízení a soud, který následně rozhoduje o případných opravných prostředcích v insolvenčním řízení (§ 2 písm. b/ IZ). V insolvenčním řízení vydává rozhodnutí a průběžně vykonává dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů (§ 10 písm. a/,b/ IZ).

Insolvenční řízení – je soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek případně hrozící úpadek a způsob jeho řešení (§ 2 písm. a/ IZ).

---

[7] ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxvii, 331 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-600-5.

[8] KRČOVÁ, Soňa. Oddlužení fyzické osoby – nepodnikatelé. *Pomůžeme Vám s dluhy* [online]. Dostupné z: http://www.pomocoddluzit.cz/sluzby/

[9] BONKOVÁ, Michaela a BERGMANNOVÁ, Lenka. *Manuál rizikových vztahů: průvodce pro spotřebitele - seniory*. 1. vyd. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2014. 23 s. Průvodce pro spotřebitele; sv. 22. ISBN 978-80-87719-19-0.

Insolvenční rejstřík – je informační systém veřejné správy spravovaný Ministerstvem spravedlnosti ČR. Je veřejně přístupný na internetové adres www.insolvencni-zákon.cz. Obsahuje seznam dlužníků, seznam insolvenčních správců a digitalizovaný obsah insolvenčních spisů.[10]

Incidenční spory – jsou všechny spory insolvenčním řízením vyvolané, které jsou stanoveny zákonem a projednávané v rámci insolvenčního řízení (§ 2 písm. d/ IZ). Incidenční spor je sporem, který byl vyvolán vlastním insolvenčním řízením; projednává jej insolvenční soud, a to soudce, který podle rozvrhu práce vykonává v daném insolvenčním řízení dohled. Pro projednání incidenčního sporu platí některá specifická pravidla zakotvená v insolvenčním zákoně. Zejména se jedná o spory o vyloučení majetku z majetkové podstaty, spory o určení pravosti, výše či pořadí popřené pohledávky, spory o vypořádání v důsledku prohlášení konkursu zaniklého společného jmění manželů či spory z odpůrčí žaloby.

Insolvenční správce – je fyzická nebo právnická osoba oprávněná k výkonu funkce na základě povolení vydaného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Osoba insolvenčního správce je pro každé insolvenční řízení určena v rozhodnutí o úpadku. Tuto osobu určí ze seznamu insolvenčních správců soudce insolvenčního soudu. V průběhu insolvenčního řízení plní insolvenční správce povinnosti uložené mu insolvenčním zákonem, zvláštními předpisy nebo rozhodnutím insolvenčního soudu. Při výkonu své funkce odpovídá dlužníkovi, věřitelům dlužníka a případně dalším osobám za škodu, která těmto osobám v důsledku porušení povinností ze strany insolvenčního správce vznikne. V průběhu insolvenčního řízení vykonává nad činností insolvenčního správce dohled insolvenční soud a věřitelský orgán (věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů).[11]

Majetková podstata – majetek určený k uspokojení dlužníkových věřitelů (§ 2 písm. e/ IZ).

Majetkovou podstatu tvoří majetek, který dlužník vlastnil v době zahájení insolvenčního řízení (bylo-li insolvenční řízení zahájeno k návrhu dlužníka), nebo v době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka (bylo-li řízení zahájeno k návrhu některého z věřitelů dlužníka). Do majetkové podstaty patří i dlužníkovy spoluvlastnické podíly na majetku a majetek, který tvoří společné jmění manželů (v případě prohlášení konkursu pak

[10] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

[11] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

dochází k zániku společného jmění manželů a k jeho vypořádání). Je-li dlužník zaměstnán v pracovním poměru, patří do majetkové podstaty i zabavitelná část mzdy. Do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí (například běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten, hotové peníze do 1 000 Kč apod.). Do majetkové podstaty může patřit i majetek ve vlastnictví třetích osob. Půjde ovšem pouze o případy, kdy tento majetek původně vlastnil dlužník a převedl jej na třetí osobu úkonem, který byl v průběhu insolvenčního řízení prohlášen soudním rozhodnutím za neúčinný.[12]

Zajištěný věřitel – jde o věřitele, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy (§ 2 písm. g/ IZ).

Úpadek – dlužník je v úpadku tehdy, jestliže má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit (je to tzv. „platební neschopnost“) (§ 3 odst. 1 písm. a/, b/, c/ IZ). Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení se jedná, pokud má dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkova majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat (§ 3 odst. 3 IZ). O hrozícím úpadku hovoříme, když se zřetelem ke všem okolnostem můžeme důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků (§ 3 odst. 4 IZ).

Přihláška pohledávky – je procesním úkonem věřitele, kterým uplatňuje v insolvenčním řízení za dlužníkem své pohledávky. Přihláška se podává na předepsaném formuláři, který je bezplatně ke stažení na www.insolvencni-zakon.cz včetně návodu na vyplnění a seznamu připojených příloh. Přihlášku je nutno podat u insolvenčního soudu v propadné lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, a to ve dvojím vyhotovení.

Způsob řešení úpadku – způsoby řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka jsou konkurs, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku, které IZ

[12] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů (§ 4 odst. 1 písm. a/,b/,c/,d/ IZ).

Záloha na náklady insolvenčního řízení – insolvenční soud může před rozhodnutím o insolvenčním návrhu uložit insolvenčnímu navrhovateli (jak dlužníkovi, tak věřiteli), aby ve stanovené lhůtě složil zálohu na krytí nákladů insolvenčního řízení ve výši až do 50 000 Kč, a to v případech, nelze-li počáteční náklady insolvenčního řízení hradit z majetku dlužníka. Povinnost složit zálohu nemůže být uložena insolvenčnímu navrhovateli, který je zaměstnancem dlužníka a jehož pohledávka spočívá pouze v pracovněprávních nárocích. Není-li záloha ve stanovené lhůtě složena, je oprávněn insolvenční soud řízení buď zastavit, nebo přikročit k jejímu vymáhání po navrhovateli. Lze-li dlužníkův úpadek řešit oddlužením, záloha se nevyměřuje.

1.4 Procesní subjekty

Procesními subjekty podle tohoto zákona jsou *insolvenční soud, dlužník, věřitelé, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku, insolvenční správce, popřípadě další správce, státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu a likvidátor dlužníka.*

1.5 Příslušnost soudu

Pro samotné insolvenční řízení je pak důležité i určení věcné a místní příslušnosti soudů.

Věcná příslušnost - „*krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně v insolvenčním řízení; v incidenčních sporech; ve sporech o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla porušením povinnosti podat insolvenční návrh; ve sporech o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu; ve věcech vyplývajících z právních vztahů mezi dlužníkem a insolvenčním správcem týkajících se majetku patřícího do dlužníkovy majetkové podstaty*“. (§ 7a písm. a/, b/,c/,d/,e/ IZ).[13]

Místní příslušnost – „*pro insolvenční řízení je příslušný soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka*“ (odstavec 1). „*Jde-li o insolvenční řízení, v němž se má řešit úpadek nebo hrozící úpadek osoby tvořící s dlužníkem koncern, je vedle soudu*

[13] Zákon č. 128/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

uvedeného v odstavci 1 k řízení příslušný také insolvenční soud, u něhož probíhá insolvenční řízení řešící úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který s touto osobou tvoří koncern" (odstavec 2). *„Jde-li o insolvenční řízení, v němž se má řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je zahraniční osobou, a nebrání-li tomu přímo použitelný předpis práva Evropské unie (Nařízení Rady /ES/ č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení), lze insolvenční řízení zahájit i u insolvenčního soudu, v jehož obvodu je v České republice umístěn podnik nebo organizační složka podniku takového dlužníka"* (odstavec 3). *„Insolvenční soud je příslušný ve věcech uvedených v § 7a písm. b) až e)"* (odstavec 4).[14]

1.6 Způsoby řešení úpadku

Jak jsem již uvedla výše způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení se rozumí především konkurs, reorganizace a oddlužení.

a) Konkurs

„Konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak" (§ 244 IZ).[15]

Práva věřitelů jsou výrazně posílena a od věřitele se proto očekává, že bude hybnou silou konkursu, tj. osobou v řízení rozhodující. Insolvenční správce má postavení vykonatele vůle věřitelů, realizované postupy uvedenými v konkursní, potažmo insolvenční úpravě. Insolvenční soud pak má primárně funkci arbitra dohlížejícího nad legitimitou průběhu konkursu. Zmíněná rozhodovací práva věřitelů se projevují zásadně v případě zajištěných věřitelů. Těm dává zákon právo vydávat přímé pokyny ke konání insolvenčního správce ve věci prodeje předmětu jejich zajištění. Konkurs na majetek dlužníka je likvidační formou řešení úpadku. Dochází ke zpeněžení majetku dlužníka, jenž k němu ve smyslu § 229 odst. 3 písm. c) okamžikem prohlášení konkursu ztrácí dispoziční práva. Z dosaženého výtěžku prodeje jsou následně poměrným způsobem uspokojovány pohledávky insolvenčních věřitelů. IZ dává přednost řešení úpadku dlužníka sanační formou, tedy reorganizací, resp. oddlužením. K prohlášení konkursu na majetek dlužníka proto dochází až v poslední řadě, po ztrátě

[14] Zákon č. 128/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
[15] Zákon č. 128/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

možnosti vést insolvenční řízení některou z těchto forem. Důsledkem řešení úpadku právnické osoby formou konkursu je vždy její právní zánik, k němuž dochází po ukončení konkursního řízení. V případě fyzické osoby vrací ukončení konkursu dlužníkovi oprávnění disponovat s vlastním majetkem. Jak u právnické, tak i fyzické osoby, většinou ukončením řízení nedochází k zániku neuspokojené pohledávky nebo její části.[16]

b) Reorganizace

„Podle ustanovení § 316 odst. 1, 2, 4 a 5 IZ reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkova podniku, zajištěné opatřeními k ozdravění hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů“ (odstavec 1). *„Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem; reorganizace se týká jeho podniku“* (odstavec 2). *„Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru“* (odstavec 4). *„Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije“* (odstavec 5).[17]

Jak jsem uvedla výše reorganizace je jedním ze sanačních způsobů řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka. Jejím smyslem je primárně zachovat provozování podniku dlužníka a současně dosáhnout maximální míry uspokojení věřitelů zahrnutých do tohoto způsobu řešení úpadku. Právní úprava reorganizace je charakteristická velkou volností ve vztahu k dlužníkovi i dotčeným věřitelům. Tady se institut reorganizace výrazně odlišuje od druhého sanačního způsobu řešení, kterým je oddlužení. Při oddlužení lze realizovat pouze dva zákonem předpokládané postupy - splátkový kalendář na zákonem danou dobu pěti let, anebo prodej majetku dlužníka a poměrné uspokojení nezajištěných věřitelů, jejichž pohledávka byla řádně a včas

[16] *Insolvenční zákon a předpisy související; Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. xxiii, 1246 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-243-3.

[17] Zákon č. 128/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

přihlášena a zjištěna. Naproti tomu při reorganizaci není reorganizační plán vázán téměř žádnými direktivami s výjimkou jiných právních předpisů. Reorganizaci lze uskutečnit všemi zákonnými způsoby, které v konečném důsledku musí vést k uspokojení věřitelů ve vyšší míře, než by tomu bylo při řešení úpadku téhož dlužníka konkursem. Dalším významným znakem reorganizace je zachování dispozičních oprávnění dlužníka po celou dobu insolvenčního řízení. Omezena mohou být pouze dispoziční oprávnění ze strany insolvenčního soudu. Reorganizace se dotýká podniku dlužníka, přičemž tento pojem byl od 1. 1. 2014 nahrazen pojmem „obchodní závod" definovaným v § 502 obč. zák. Obchodním závodem je pak organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a slouží mu k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. Při reorganizaci musí dojít především k poměrnému uspokojení všech věřitelů, jejichž pohledávky mají stejné postavení. Při souhlasném stanovisku všech dotčených věřitelů však může dojít k situaci, že insolvenční soud schválí svým rozhodnutím i reorganizační plán, který přizná některému věřiteli nebo některé skupině věřitelů vyšší míru uspokojení než ostatním věřitelům.[18]

c) Oddlužení

„Dlužník může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením, jde-li o a) právnickou osobu, která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, nebo b) fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání" (odstavec 1). *„Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže a) s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo b) jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d), anebo c) jde o pohledávku zajištěného věřitele"* (odstavec 2). *„Jiná osoba než dlužník není oprávněna návrh na povolení oddlužení podat"* (odstavec 3).[19]

Oddlužení je poslední zákonem upravenou formou řešení úpadku dlužníka. Předchozí způsoby řešení úpadku jsou určeny především pro podnikatelské subjekty; to se týká především zmíněné reorganizace. Oddlužení je vymezeno pro právnické i fyzické osoby; v současné praxi je však využíváno především osobami fyzickými.

[18] *Insolvenční zákon a předpisy související; Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. xxiii, 1246 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-243-3.

[19] Zákon č. 128/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Právní úpravou k 1.1.2014 byla zavedena přípustnost oddlužení u fyzických osob, které jsou podnikateli. Do té doby bylo i u fyzických osob podmínkou, aby v době podání návrhu na povolení oddlužení nevykonávali podnikatelskou činnost, což však z možnosti řešit svou ekonomickou situaci eliminovalo velkou část dlužníků a tito končili prohlášením konkursu na svůj majetek.[20] Návrh na oddlužení může tedy podat, což je zásadní rozdíl oproti konkursu, právě jen dlužník sám. To má smysl zejména tehdy, pokud není schopen domluvy se svými věřiteli na splácení dluhu (dohodami o narovnání, o splátkových kalendářích, v rámci smírčího řízení, mediace apod.). Podstatou oddlužení je uspokojení všech věřitelů, kteří se přihlásili o své dluhy. Jejich uspokojení však může být pouze částečné, což je hlavním kladem tohoto způsobu řešení věci pro dlužníka. Zbytek pohledávek totiž jednou pro vždy platit nemusí.[21]

[20] *Insolvenční zákon a předpisy související; Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. xxiii, 1246 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-243-3.

[21] BONKOVÁ, Michaela a BERGMANNOVÁ, Lenka. *Manuál rizikových vztahů: průvodce pro spotřebitele - seniory*. 1. vyd. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2014. 23 s. Průvodce pro spotřebitele; sv. 22. ISBN 978-80-87719-19-0.

2 Insolvenční řízení z pohledu dlužníka

Oddlužení je výhodnější než splácení současných dluhů denně navyšovaných o smluvní pokuty, penále a úroky z prodlení. Díky oddlužení přestanou závazky narůstat o odměny advokátů a exekutorů. Po celou dobu trvání oddlužení bude dlužník pod ochranou soudu a tím pádem se nebude muset obávat exekutorů a vymahačů. Díky oddlužení může splatit pouze 30 % nezajištěných dluhů a zbytek již nemůže nikdo nikdy požadovat. Oddlužit se nyní mohou i podnikatelé (živnostníci) bez toho, aby museli přerušit či zastavit své podnikání.

2.1 Moratorium

Ještě před samotným vyhlášením úpadku poskytuje insolvenční zákon „poslední záchranu“, díky které může upadající osoba odvrátit nepříznivé důsledky úpadku. Touto poslední záchranou je vyhlášení moratoria. Jde opatření, které vyhlásí insolvenční soud a po dobu jeho trvání nelze rozhodnout o úpadku dlužníka. Věřitelé dále mohou uplatňovat své pohledávky přihláškou nebo přistupovat k řízení, avšak účinky takovýchto úkonů nastanou až tehdy, kdy moratorium zanikne. Navrhnout vyhlášení moratoria může jedině dlužník – podnikatel, který zároveň není právnickou osobou v likvidaci. Lhůty k podání návrhu na vyhlášení moratoria nejsou příliš dlouhé. Pokud *insolvenční návrh podává dlužník*, je třeba, aby tak učinil do sedmi dnů od podání insolvenčního návrhu. V případech, kdy byl *insolvenční návrh podán věřitelem,* je třeba, aby dlužník, který chce dosáhnout vyhlášení moratoria, reagoval do patnácti dnů od okamžiku, kdy mu byl insolvenční návrh doručen. Dlužník však může podat návrh na vyhlášení moratoria ještě dřív, než byl podán insolvenční návrh, tedy dřív, než je insolvenční řízení vůbec zahájeno. V takovém případě pak insolvenční soud především nezveřejňuje informace o průběhu řízení dřív, než o návrhu na vyhlášení moratoria rozhodne, a nešíří tak paniku. Pokud ale moratorium vyhlásí, je tím zahájeno insolvenční řízení. Příliš otálet nemůže ani insolvenční soud; o návrhu na vyhlášení moratoria musí rozhodnout do konce pracovního dne, který následuje po dni, v němž mu byl návrh na vyhlášení moratoria doručen. Návrh na vyhlášení moratoria má mít obecné náležitosti podání podle OSŘ. K návrhu je dlužník povinen připojit seznamy a listiny, které je třeba připojit k insolvenčnímu návrhu. Nadto musí být k návrhu na vyhlášení moratoria přidána poslední účetní závěrka a hlavně písemné prohlášení věřitelů, kteří disponují většinou pohledávek (podle jejich výše) o tom, že s moratoriem souhlasí. Podpisy věřitelů na prohlášení musí být úředně ověřeny; dlužník svůj návrh

musí dobře odůvodnit a uvést v něm vše, co důvody k vyhlášení moratoria podpoří. Pokud je návrh podán oprávněnou osobou (dlužník), pokud má všechny potřebné náležitosti a pokud nebylo ještě rozhodnuto o insolvenčním návrhu – insolvenční soud moratorium vyhlásí. Účinky vyhlášení se dostaví v okamžiku zveřejnění rozhodnutí o jeho vyhlášení v insolvenčním rejstříku a trvají po dobu, která byla v návrhu na vyhlášení moratoria uvedena, nejdéle 3 měsíce. Moratorium pak lze v zákonem stanovených případech prodloužit o 30 dní. Dlužník je po dobu trvání moratoria oprávněn přednostně platit svoje pohledávky, které vznikly 30 dnů před vyhlášením moratoria, případně za jeho trvání, pokud tyto závazky souvisejí bezprostředně se zachováním provozu podniku. Navíc, dodavatelé energií a surovin, stejně jako dodavatelé jiného zboží a služeb, jejichž závazky trvaly alespoň tři měsíce před vyhlášením moratoria, nemůžou smlouvy na tyto dodávky vypovědět nebo od nich odstoupit z důvodu, že je dlužník v prodlení za úhrady těchto dodávek, nebo protože se dlužníkova majetková situace zhoršila. Podmínkou ale je, aby dlužník hradil alespoň ty závazky, které mu vznikly 30 dnů před vyhlášením moratoria a za jeho trvání. Pokud insolvenční soud návrhu na vyhlášení moratoria vyhověl, může také na návrh dlužníka ustanovit předběžného insolvenčního správce. Moratorium skončí uplynutím doby, na kterou bylo vyhlášeno. V průběhu insolvenčního řízení se však může vyskytnout problém a insolvenční soud moratorium zruší. K tomu dojde na návrh většiny věřitelů, kteří jsou uvedeni v seznamu závazků, a v takovém případě musí soud rozhodnout neprodleně. Zrušení moratoria může být ale učiněno i bezu návrhu, vyjde-li v průběhu moratoria najevo, že dlužník v návrhu uvedl nepravdivé údaje, případně že ho ke snaze o vyhlášení moratoria vedl nepoctivý záměr. Moratorium by pak zaniklo rovněž v případě, že by v jeho průběhu soud odmítl nebo zamítl insolvenční návrh, případně řízení o něm zastavil. Pokud by se jednalo o moratorium vyhlášené před zahájením insolvenčního řízení, zaniklo by toto rovněž v případě, že by dlužník podal sám insolvenční návrh. Pokud by dlužník v době trvání moratoria porušil své povinnosti, odpovídal by za škodu nebo jinou újmu, kterou věřitelům způsobil. Této odpovědnosti se dlužník zprostí pouze v případě, když prokáže, že škodě nebo jiné újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí.[22]

[22] LOJDA, Jiří. *Insolvence pro každého: Ještě se zkusit nadechnout. Moratorium* [online]. 29.9.2014 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.penize.cz/dluhy/291198-insolvence-pro-kazdeho-jeste-se-zkusit-nadechnout-moratorium

2.2 Zahájení insolvenčního řízení a insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení

Oddlužení může být realizováno výlučně v rámci insolvenčního řízení vedeném proti dlužníkovi. Jako u ostatních způsobů řešení úpadku dlužníka, i u oddlužení se můžeme setkat s dvěma základními možnostmi zahájení insolvenčního řízení, a to:

1. insolvenční návrh dlužníka spojený s návrhem na povolení oddlužení;
2. insolvenční návrh dlužníkova věřitele, na který dlužník reaguje podáním návrhu na povolení oddlužení.[23]

V této kapitole se pokusím blíže vysvětlit první z možností, tj. insolvenční návrh dlužníka spojený s návrhem na povolení oddlužení.

Postup, kdy dlužník podá jen samotný návrh na povolení oddlužení, aniž by sám současně podal insolvenční návrh, vede v případě, že vůči němu nesměřuje insolvenční návrh podaný některým z jeho věřitelů, k nemožnosti dosáhnout oddlužení, neboť tento samotný návrh není podáním, s nímž se spojuje zahájení insolvenčního řízení.[24] Insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh a zahajuje se dnem, kdy insolvenční návrh (podepsán úředně ověřeným podpisem či zaručeným elektronickým podpisem**)** dojde věcně příslušnému soudu. Zahájení oznámí insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do 2 hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh. Jestliže insolvenční návrh dojde insolvenčnímu soudu mimo dobu úředních hodin, zveřejní soud vyhlášku nejpozději do 2 hodin po zahájení úředních hodin následujícího pracovního dne. Nerozhodne-li insolvenční soud jinak, je dlužník povinen zdržet se od okamžiku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní náleží nebo může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny v rozsahu tohoto majetku. Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku a trvají do skončení insolvenčního řízení, nestanoví-li zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak.[25]

---

[23] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

[24] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

[25] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Zahájení insolvenčního řízení.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/zahajeni-insolvencniho-rizeni.html

Insolvenční návrh je podáním, které musí vedle obecných náležitostí obsahovat označení insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, kterého se týká, popřípadě označení jejich zástupců. Fyzickou osobu je třeba označit jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem), pokud jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Právnickou osobu je třeba označit obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. Podává-li insolvenční návrh stát, musí v něm být označena příslušná organizační složka státu, která za něj před insolvenčním soudem vystupuje. Pro další obsah insolvenčního návrhu jsou podstatné rozhodující skutečnosti osvědčující úpadek dlužníka či jeho hrozící úpadek, skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, podává-li jej někdo jiný než sám dlužník, označení důkazů, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává, a konečně samotný návrh, tedy vymezení toho, čeho se jím insolvenční navrhovatel domáhá. K návrhu musí být předložen potřebný počet stejnopisů (jeden pro soud, jeden pro každý další subjekt insolvenčního řízení, kterému se insolvenční návrh doručuje), musí k němu být připojeny předepsané přílohy a listinné důkazy, kterých se dovolává. Stejnopis insolvenčního návrhu dlužníka se nedoručuje. Insolvenční návrh je zásadním předpokladem zahájení insolvenčního řízení i následného oddlužení, bez insolvenčního návrhu a následného rozhodnutí o úpadku dlužníka nelze uvažovat o povolení oddlužení. Dlužník, který hodlá podstoupit oddlužení, tedy musí podat sám na sebe insolvenční návrh v souladu s ustanovením § 97 a násl. IZ. Zásadní odlišností pro oba návrhy je způsob jejich podání. Zatímco pro podání insolvenčního návrhu není dle zákona a prováděcí vyhlášky stanovena povinnost podat jej výlučně prostřednictvím formuláře, pro podání návrhu na povolení oddlužení je třeba využít formuláře zveřejňovaného Ministerstvem spravedlnosti ČR na jeho webových stránkách (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSČR 1/2008, R 88/2010).[26] Ve vlastním obsahu insolvenčního návrhu dlužníka je třeba, aby dlužník uvedl rozhodné skutečnosti svědčící o jeho úpadku či hrozícímu úpadku, je povinen označit případné důkazy, a především je povinen formulovat vlastní návrh – tedy návrh na vydání rozhodnutí o úpadku dle § 136 IZ. Zásadním požadavkem na dlužníka při podání vlastního insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení však je zvláštní povinnost stanovená v § 104 IZ – totiž povinnost přiložit k němu seznam svého majetku a seznam dluhů. Zákon požaduje, aby tyto seznamy byly správné a úplné; tuto skutečnost v nich musí dlužník výslovně uvést a potvrdit svým podpisem. To má zásadní dopad na posuzování toho, jak dlužník v rámci insolvenčního řízení plní své

[26] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

povinnosti, a zda lze na něj v tomto kontextu nahlížet jako na poctivého dlužníka, který si zaslouží výhody spojené s oddlužením a u něhož lze následně oddlužení povolit. V předloženém seznamu majetku musí dlužník uvést správně a úplně všechny své pohledávky a všechny své dlužníky, a to tak, že označí svůj majetek jednotlivě. U každé pohledávky musí dlužník stručně vylíčit skutečnosti, na kterých se pohledávka zakládá, a přesně pohledávku vyčíslit. Pokud nemá dlužník žádné dlužníky, uvede tuto skutečnost v seznamu majetku výslovně; rovněž tak i pokud nemá žádný majetek – v tomto případě je ale třeba zvážit, zda má vůbec další snaha o oddlužení dlužníka smysl, resp. zda je poctivá. Přílohou dlužníkova insolvenčního návrhu je dále seznam všech jeho dluhů s uvedením věřitelů. U jednotlivých dluhů musí v tomto seznamu uvést údaj o jejich výši a splatnosti (s uvedením konkrétního dne) a stručně uvést, zda některé z nich popírá (buď co do jejich důvodu, nebo výše), a důvod případného jejich popření. Zvlášť musí být v tomto seznamu uvedeny dluhy (věřitelé), o kterých je dlužníkovi známo, že proti němu buď mají, nebo uplatňují právo na uspokojení ze zajištění (tedy dluhy zajištěných věřitelů). Nepředložení uvedených seznamů dlužníkem by pro něj mělo fatální procesní důsledek, totiž že pokud tak neučiní ani v dodatečné lhůtě stanovené mu výzvou insolvenčního soudu, insolvenční soud jeho insolvenční návrh odmítne dle § 128 IZ.[27]

2.3 Opakovaný insolvenční návrh dlužníka

Dlužník se může nacházet v situaci, kdy již dříve čelil v insolvenčním řízení insolvenčnímu návrhu věřitele, na základě kterého však nebylo vydáno rozhodnutí o úpadku (typicky ještě nebyl úpadek dlužníka zjištěn), případně již dříve dlužník sám podal insolvenční návrh, avšak řízení bylo skončeno rovněž bez vydání rozhodnutí o úpadku (pro zpětvzetí insolvenčního návrhu, kdy dlužník úpadek nebo stav hrozícího úpadku překonal). Taková situace není na překážku dalšímu úsilí dlužníka o povolení oddlužení; dlužník nemusí ani výslovně tyto skutečnosti, ani v insolvenčním návrhu, ani v návrhu na povolení oddlužení, uvádět – jde o věci již v rámci předchozího insolvenčního řízení skončené.[28]

[27] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.
[28] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

2.4 Insolvenční návrh dlužníka i věřitele

V případě, že bude u stejného dlužníka podán jak insolvenční návrh samotného dlužníka, tak insolvenční návrh věřitele, uplatní se pro tuto procesní situaci obecné pravidlo obsažené v § 107 IZ, totiž, že insolvenční soud nejprve rozhodne o tom insolvenčním návrhu, který byl podán jako první, a další (pozdější) insolvenční návrh se pokládá za přistoupení k řízení (pokud byl podán před vydáním rozhodnutí o úpadku; k později podaným návrhům insolvenční soud nepřihlíží).[29]

2.5 Společné oddlužení manželů

Insolvenční zákon nově upravuje v ustanovení § 394a institut společného oddlužení manželů. Do konce roku 2013 tento institut v zákoně chyběl a praxe insolvenčních soudů přijala princip spojování samostatně podaných insolvenčních návrhů ke společnému projednání. Takový postup však insolvenční zákon od 1.1.2014 výslovně vylučuje. Návrh na povolení oddlužení se podává na předepsaném formuláři, který je přizpůsoben tomu, aby ho mohli podat oba manželé (jako dva dlužníci). Je ovšem třeba, aby dlužníci byli manželé ke dni podání insolvenčního návrhu a aby každý z manželů splňoval předpoklady pro povolení oddlužení, kromě potřebné výše zabavitelného příjmu. Není totiž nezbytně nutné, aby každý z manželů byl ze svého příjmu schopen uhradit nezajištěným věřitelům za 5 let trvání splátkového kalendáře 30 % jejich zjištěných pohledávek a aby tak věřitelé fakticky obdrželi od obou manželů plnění ve výši minimálně 60 %. Postačí, pokud ze zabavitelných příjmů obou manželů bude společně uhrazeno nezajištěným věřitelům 30 % jejich zjištěných pohledávek. Tedy není proto vyloučeno, aby měl dostatečný zabavitelný příjem pouze jeden z manželů a druhý (například manželka na rodičovské dovolené) neměl dokonce žádný postižitelný příjem. Bude-li schváleno oddlužení ve formě splátkového kalendáře, pak platí, že oba manželé, pokud mají zabavitelný příjem, se podílejí na plnění oddlužení. Jejich zaměstnavatelé posílají zabavitelnou část mzdy insolvenčnímu správci, který pak v rámci jediného společného splátkového kalendáře uspokojuje pohledávky přihlášených věřitelů. Manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, mají po celou dobu trvání insolvenčního řízení a trvání účinků oddlužení, postavení nerozlučných společníků a považují se za dlužníka jednoho. Je-li schváleno oddlužení

[29] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

ve formě zpeněžení majetkové podstaty, platí, že všechen jejich majetek se pro účely oddlužení považuje za majetek ve společném jmění manželů. Aby si manželé dostatečně uvědomili tento účinek schválení oddlužení, jsou povinni k návrhu na povolení oddlužení připojit výslovné prohlášení o tom, že souhlasí s tím, aby všechen jejich majetek byl pro účely oddlužení považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny.[30] V řízení pak za oba dlužníky může jednat kterýkoli z nich, a učiněné kroky, jsou pokládány za úkony obou účastníků. Pokud by některý z nich chtěl ovšem návrh vzít zpět, změnit jej, uznat v řízení nárok nebo v něm uzavřít smír, je k takovému úkonu nezbytný i souhlas druhého účastníka. To, že je oba insolvenční zákon pokládá za jednoho dlužníka, má ten dopad, že mj. ustanovení zákona týkající se dlužníka platí pro ně oba společně. Společný návrh dlužníků – manželů na oddlužení se podává na jediném, společném, formuláři. Každý z manželů musí samostatně splňovat předpoklady pro povolení oddlužení, jinak nemůže být společný návrh úspěšný. Společný návrh dlužníků na oddlužení také předpokládá, že ohledně obou dlužníků – manželů bylo zahájeno insolvenční řízení, ať na návrh jejich vlastní nebo na návrh některého z jejich věřitelů (není možné, aby bylo povoleno oddlužení vůči někomu, kdo není účastníkem insolvenčního řízení, resp. vůči někomu, jehož úpadek nebyl příslušným rozhodnutím zjištěn).[31]

2.6 Oddlužení fyzických osob i fyzických osob podnikatelů

Oddlužení jako způsob řešení úpadku je přípustné pro dlužníka právnickou osobu nepodnikatele a fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání. Novela IZ s účinností od 1.1.2014 změnila podmínky pro povolení oddlužení tak, že oddlužení lze povolit dlužníkovi – fyzické osobě, která nemá dluhy z podnikání. Není tedy vyloučeno povolit oddlužení osobě samostatně výdělečné činné (tedy osobě, která nemá příjem ze závislé činnosti), pokud má dluhy spotřebitelského charakteru. IZ připouští, že dluh z podnikání nebrání řešit úpadek dlužníka oddlužením: a) jestliže s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo b) jestliže jde o pohledávku zajištěného věřitele, nebo c) jestliže jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení

[30] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.
[31] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka po splnění rozvrhového usnesení nebo pro nedostatek majetku (IZ tedy umožňuje fyzické osobě – podnikateli požádat o povolení oddlužení jakmile konkursem). Co se týká souhlasu věřitele s oddlužením, je soudní praxe v tomto směru nejednotná. Některé soudy vyžadují, aby dlužník mající dluhy z podnikání, k návrhu připojil písemný souhlas takového věřitele, i když tato listina není zákonem stanovenou přílohou k insolvenčnímu návrhu. V některých případech se insolvenční soudce spokojí s prohlášením dlužníka obsaženým v návrhu na povolení oddlužení, že oslovil své věřitele s pohledávkami z dlužníkova podnikání, a ti s oddlužením souhlasí. Jinou praxí je, že insolvenční soud v pochybnostech oddlužení povolí (jak mu to výslovně § 395 odst. 1 IZ umožňuje) a vyčká, zda věřitelé s pohledávkami z dlužníkova podnikání nejpozději na schůzi věřitelů vznesou námitku nepřípustnosti oddlužení. Platí, že pokud věřitelem tato námitka do skončení schůze věřitelů není vznesena, s oddlužením souhlasí.[32]

Nejvyšší soud ovšem v rámci sjednocování judikatury zařadil do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24.9.2015, sp. zn. 1 VSOL 918/2015, kterým vyslovil právní názor, že pokud má dlužník dluh z podnikání, je povinen již v návrhu na povolení oddlužení tvrdit skutečnosti, z nichž v souladu s ustanovením § 389 odst. 2 vyplývá, že dluh z podnikání nebrání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením. Jestliže dlužník, který má dluh z podnikání, v návrhu na povolení oddlužení ani k výzvě insolvenčního soudu netvrdí skutečnosti, z nichž v souladu s ustanovením § 389 odst. 2 IZ vyplývá, že dluh z podnikání nebrání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne; totéž platí, má-li důvod, pro který dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, spočívat v tom, že s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde (§ 389 odst. 2 písm. a/ IZ), a dlužník v návrhu na povolení oddlužení uvede, že takový souhlas nemá, nebo vyjde-li před rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení v řízení najevo, že věřitel o jeho pohledávku jde, s oddlužením nesouhlasí. Postup podle § 397 odst. 1 věty druhé IZ je v těchto případech vyloučen.[33]

[32] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

[33] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

2.7 Rozhodnutí o úpadku a o povolení oddlužení

Pokud bylo k insolvenčnímu návrhu osvědčením (u návrhu dlužníka) nebo dokazováním (u jiné osoby) zjištěno, že je dlužník v úpadku nebo že mu úpadek hrozí, vydá insolvenční soud usnesení o tom, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.[34] Vydáním rozhodnutí o úpadku dlužníka soud deklaruje, že insolvenční návrh byl podán důvodně a dlužník se nachází v úpadku, který bude dále řešen (konkursem, oddlužením nebo reorganizací). Ve většině případů nestojí rozhodnutí o úpadku samostatně, ale je s ním spojeno i rozhodnutí o tom, jak se bude úpadek řešit; tedy zároveň je povoleno oddlužení nebo prohlášen konkurs. Rozhodnutí o úpadku se nejprve zveřejní v insolvenčním rejstříku, dále se zvlášť doručí dlužníkovi, insolvenčnímu správci a insolvenčnímu navrhovateli. Dlužníkovi a insolvenčnímu správci se doručí do vlastních rukou. Zveřejněním rozhodnutí v insolvenčním rejstříku současně nastávají účinky rozhodnutí o úpadku. Údaj o okamžiku zveřejnění je zahrnut i do výrokové části rozhodnutí o úpadku. Nadále trvají účinky zahájení insolvenčního řízení (dlužník může dále běžným způsobem svůj majetek užívat, nesmí však např. svůj majetek prodat, pronajmout třetím osobám, směnit jej či darovat). I po rozhodnutí o úpadku může soud přijmout rozhodnutí ve formě předběžného opatření, kterým dlužníka omezí v jeho dispozičních oprávněních k majetku, nebo může již dříve přijaté opatření dle potřeby změnit. V rozsahu, v jakém je dlužník v dispozičních právech omezen, přechází toto dispoziční oprávnění na insolvenčního správce.

Rozhodnutí o úpadku musí podle ustanovení § 136 IZ obsahovat:

- výrok o tom, že se zjišťuje úpadek,
- výrok o ustanovení insolvenčního správce,
- údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku,
- výzvu, aby věřitelé ve stanovené lhůtě přihlásili do insolvenčního řízení své pohledávky,
- výzvu, aby zajištění věřitelé neprodleně insolvenčnímu správci oznámili, že budou uplatňovat svá práva ze zajištění,
- výrok, jímž se určí místo a termín konání přezkumného jednání a schůze věřitelů,

[34] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

- výrok, jímž se uloží dlužníkovi, aby insolvenčnímu soudu předložil požadované seznamy (majetku, závazků a zaměstnanců), pokud tak již neučinil před vydáním tohoto rozhodnutí,
- výrok, který uloží dlužníkovi, aby platil měsíčně k rukám insolvenčního správce zálohy na jeho odměnu a hotové výdaje.[35]

Insolvenční soud také může vyzvat insolvenčního navrhovatele ke složení zálohy na náklady insolvenčního řízení, a to až do výše 50 000 Kč. Povinnost zaplatit tuto zálohu neuloží insolvenční soud dlužníkovi, o jehož insolvenčním návrhu může rozhodnout tak, že vydá rozhodnutí o úpadku a zároveň dlužníkovi povolí oddlužení. Není tedy vyloučeno, aby insolvenční soud vyzval k zaplacení zálohy dlužníka, který navrhuje povolení oddlužení, bude-li mít insolvenční soud pochybnost o tom, zda je možno dlužníkovi oddlužení povolit. Toto usnesení musí být řádně odůvodněno a je proti němu přípustné odvolání. Není-li záloha přes výzvu soudu zaplacena, může soud insolvenční řízení zastavit.[36]

Pokud nedošlo ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, nejsou dány důvody k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud svým rozhodnutím oddlužení povolí. Má-li insolvenční soud pochybnosti o subjektivní přípustnosti oddlužení u dlužníka, vydá rozhodnutí o povolení oddlužení s tím, že se touto otázkou bude následně zabývat během schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí. Vzhledem k zásadně převažující praxi spojených návrhů dlužníka (návrh na zahájení insolvenčního řízení spojený s návrhem na povolení oddlužení) vydává insolvenční soud rozhodnutí o úpadku společně s rozhodnutím o povolení oddlužení.[37]

Schválení oddlužení je časově vázáno na skončení jednání, při kterém byly projednány námitky věřitelů. V případě, že věřitelé námitky neuplatnili, rozhodnutí o schválení oddlužení je vydáno neprodleně po uplynutí lhůty k jejich podání. Insolvenční soud však oddlužení neschválí, jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a v tomto případě, rozhodne současně o způsobu řešení

[35] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.
[36] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.
[37] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

dlužníkova úpadku konkursem. Rozhodnutí, jímž oddlužení neschválí, doručí insolvenční soud zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Naopak, shledá-li soud důvody k vydání rozhodnutí, oddlužení schválí. Schválením jsou vázáni jak dlužník, tak věřitelé, včetně věřitelů, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali. V rozhodnutí, jímž schvaluje oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, insolvenční soud a) označí insolvenčního správce; b) označí majetek, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty, včetně majetku, který se stane součástí majetkové podstaty (např. z dědictví, daru, nebo majetek, který dlužník neuvedl, ač tuto povinnost měl; c) označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli. V rozhodnutí, jímž schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře, insolvenční soud uloží dlužníku, aby po dobu 5 let platil nezajištěným věřitelům prostřednictvím insolvenčního správce vždy k určenému dni měsíce určenou částku z příjmů, které získá po schválení oddlužení, a to podle poměru jejich pohledávek stanoveném v rozhodnutí. Současně určí termín úhrady první splátky, a to tak, aby byla uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schválení oddlužení, dále označí příjmy, ze kterých by dlužník podle stavu ke dni vydání rozhodnutí měl uhradit první splátku. Dále v rozhodnutí označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli, a přikáže plátci mzdy dlužníka nebo plátci jiného příjmu dlužníka postižitelného výkonem rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného, aby po doručení rozhodnutí o schválení oddlužení prováděl ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka stanovené srážky a nevyplácel sražené částky dlužníkovi. Rozhodnutí o schválení oddlužení doručí insolvenční soud zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení, nebo věřitel, jehož uplatněným námitkám insolvenční soud nevyhověl. Proti rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře může podat odvolání také dlužník, jehož žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek insolvenční soud nevyhověl, nebo věřitel, který nesouhlasí se stanovením jiné výše měsíčních splátek a který proti tomu hlasoval. Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře doručí insolvenční soud také do vlastních rukou plátci mzdy dlužníka. Částky sražené z dlužníkovy mzdy zasílá plátce

mzdy dlužníka insolvenčnímu správci, a to bez zřetele k tomu, že rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dosud není v právní moci.[38]

2.8 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení

Schválením oddlužení je tedy vydání usnesení, jímž insolvenční soud schvaluje oddlužení dlužníka, jemuž bylo oddlužení dříve povoleno, a to konkrétním způsobem - buď zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, nebo plněním splátkového kalendáře, případně kombinací obou těchto způsobů oddlužení. Usnesení o schválení oddlužení je v zásadě jako způsob řešení úpadku dlužníka klíčové, protože v závislosti na přijatém způsobu oddlužení určuje, jak má být následně oddlužení realizováno, a v závislosti na něm bude následně splněné oddlužení skončeno přijetím usnesení o vzetí splnění oddlužení na vědomí. Pouze v případě neúspěchu oddlužení lze uvažovat o zrušení usnesení o schválení oddlužení. Usnesení je konečným rozhodnutím a je závazné nejen pro insolvenční soud, ale i pro dlužníka, jeho věřitele, a to nejen ty věřitele, kteří s oddlužením vyslovili souhlas, ale i ostatní věřitelé, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o oddlužení vůbec nehlasovali. Dlužník je povinen plnit povinnosti uložené mu v závislosti na závazně stanoveném způsobu oddlužení a nemůže je sám měnit.[39] V rozhodnutí ustanovenému insolvenčnímu správci je dlužník povinen umožnit zjistit rozsah majetkové podstaty a provést její soupis. Správce shromažďuje přihlášky věřitelů, zkoumá jejich obsah a připravuje podklady pro přezkumné jednání. Dlužník je oprávněn se k přihlášeným pohledávkám vyjádřit. Při oddlužení ve formě splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet svým nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Tuto částku rozvrhne dlužník mezi své nezajištěné věřitele prostřednictvím insolvenčního správce (podle poměru jejich pohledávek), a to způsobem určeným v rozhodnutí o schválení oddlužení.[40]

Mezi další povinnosti vyplývající pro dlužníka po dobu trvání splátkového kalendáře patří např. vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat; nesmí rovněž odmítnout splnitelnou možnost

[38] AUGUSTIN, Lubomír. *Oddlužení neboli osobní bankrot.* Obchodní právo. 2016, č. 8, s.295

[39] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

[40] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

příjem si obstarat; bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště a zaměstnání; předkládat insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru pravidelné zprávy o přehledu svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců, (neurčí-li soud jinak); nezatajovat žádný ze svých příjmů a na žádost insolvenčního soudu, insolvenčního správce nebo věřitelského výboru předložit k nahlédnutí svá daňová přiznání za období trvání účinků schválení oddlužení; neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody; nepřijímat na sebe závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit.[41] Pokud dlužník za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře odmítne přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce, považuje se takový úkon za neplatný (viz. rozhodnutí VS Praha ze dne 2.4.2013, č.j. 3 VSPH 154/2013-B-33). Stejné platí, jestliže dlužník uzavře bez souhlasu dohodu o vypořádání dědictví, podle které má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl. Má se za to, že dlužník, který za trvání účinků schváleného oddlužení neodmítne dědictví, uplatnil výhradu soupisu (viz. ustanovení § 1706 a násl. NOZ).[42]

V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty má dlužník povinnost poskytovat insolvenčnímu správci veškerou potřebou součinnost, a to vlastně již v rámci vlastní správy majetkové podstaty při jejím zjišťování a zajišťování. Tento způsob oddlužení pro dlužníka obecně představuje výhodnější variantu v tom směru, že jím neohrozí své zvažované budoucí příjmy a má dispoziční oprávnění k majetku, který nabyl po schválení oddlužení. Věřitelé budou uspokojení, insolvenční řízení skončí, skončí rovněž úloha insolvenčního správce, a není nikoho, kdo by následně u dlužníka zkoumal, zda nezačne pobírat vysoké příjmy, a to podstatně vyšší, než předpokládal v návrhu na povolení oddlužení.[43]

2.9 Osvobození dlužníka po splnění oddlužení

Po skončení oddlužení nedojde k osvobození od dluhů automatiky, nýbrž na základě rozhodnutí vydaného insolvenčním soudem, a to pouze na návrh dlužníka. Dlužník by neměl s podáním tohoto návrhu vyčkávat, neboť skončením insolvenčního

[41] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

[42] AUGUSTIN, Lubomír. *Oddlužení neboli osobní bankrot.* Obchodní právo. 2016, č. 8, s.295

[43] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

řízení přestaly působit účinky insolvenčního řízení a zároveň tak končí ochrana dlužníka před výkonem rozhodnutí a exekucí. Po pravomocném skončení insolvenčního řízení jsou tedy věřitelé opět oprávněni pokračovat ve výkonu rozhodnutí či exekuci na majetek dlužníka, které byly většinou nařízeny již před zahájením nebo v průběhu insolvenčního řízení. Výkon rozhodnutí či exekuci budou moci věřitelé vést až do rozhodnutí insolvenčního soudu o osvobození od dluhů.[44] Neuspokojené pohledávky nebo jejich části se stávají vůči dlužníkovi naturální obligací. Dlužník je může sice uhradit a toto dlužníkovo plnění není plněním bez právního důvodu, ale věřitelé nejsou oprávněni na dlužníkovi již tyto pohledávky vymáhat. Osvobození se vztahuje nejen na neuspokojené části pohledávek věřitelů, kteří se účastnili insolvenčního řízení, ale i na ty pohledávky, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny, ač přihlášeny být mohly, neboť v době rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení již existovaly (byť třeba ještě nebyly splatné). Pokud se zajištěný věřitel rozhodl v rámci oddlužení svá práva nerealizovat, pak se na tohoto věřitele osvobození od dluhů nevztahuje a zajištěnému věřiteli zůstane oprávnění domáhat se po skončení insolvenčního řízení uspokojení z výtěžku zpeněžení tohoto majetku. Přiznané osvobození by mělo vést k zastavení dříve zahájeného exekučního řízení.[45] Insolvenční soud však také může dlužníkovi přiznané osvobození odejmout, jestliže na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů do 3 let od pravomocného přiznání osvobození vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, nebo dlužník poskytl některému z věřitelů zvláštní výhody. Přiznané osvobození dále zanikne, byl-li dlužník do 3 let od pravomocného přiznání osvobození odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým ovlivnil schválení či průběh oddlužení, případně kterým jinak poškodil věřitele. Pokud v průběhu oddlužení dlužník neplní své podstatné povinnosti, nebo pokud se ukáže, že dlužník nebude schopen podstatnou část schváleného oddlužení splnit, nebo pokud mu vzniknou v průběhu plnění oddlužení další dluhy a budou déle než 30 dnů po splatnosti, insolvenční soud může ještě v průběhu plnění schválené oddlužení zrušit a rozhodnout o prohlášení konkursu na majetek dlužníka.[46]

[44] Viz Příloha č. 2 – žádost o osvobození od dluhů

[45] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

[46] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

Osvobození se netýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, a dále pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.

Na druhé straně však může insolvenční soud v konkrétních případech přiznat dlužníkovi osvobození od neuhrazených pohledávek i tehdy, pokud uspokojení nedosahuje minimální hranice, a to za předpokladu, že dlužník tuto situaci nezavinil a zároveň uspokojení nezajištěných věřitelů není nižší, než kdyby byl úpadek dlužníka řešen konkursem.

2.10 Motivace dlužníka

Základním a nejdůležitějším motivem dlužníka podat insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení bude samotný výsledek oddlužení, tedy osvobození od zbytku dluhů. Tuto možnost si ale musí dlužník zasloužit, čímž se rozumí především to, že musí splnit předpoklady pro povolení oddlužení. Je proto ve vlastním zájmu dlužníka, aby se jednáním s věřiteli pokusil získat jejich souhlasy se zahrnutím dluhů z podnikání, nebo s nižší než zákonnou 30% mírou uspokojení pohledávek. Insolvenční zákon nabízí v těchto situacích dlužníkovi určité řešení – totiž uvažovat o podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení ne až při vlastním nastalém úpadku. Pokud totiž začne dlužník jednat a obstarávat si příslušné souhlasy včas, může se tím vyhnout riziku nepovolení oddlužení pro dluhy z podnikání oddlužení nepřipouštějící, stejně jako poklesu možnosti uspokojit pohledávky věřitelů buď v zákonné míře 30 %, anebo ještě dosáhne souhlasu věřitelů při sice nižší, ale pro ně stále ještě přijatelné míře uspokojení.[47]

Už i samotná možnost, že dlužník bude ve výsledku osvobozen od zbytku dluhů, by jej měla motivovat k tomu, aby usiloval o co nejvyšší míru uspokojení svých věřitelů. Dlužník se tedy většinou snaží řádně vykonávat zaměstnání a plnit všechny další povinnosti dle insolvenčního zákona. Ve svém je to pak výhodné i pro věřitele, neboť jsou eliminovány případy, kdy dlužníci např. pracují tzv. „načerno“ nebo jinak skrývají své skutečné příjmy.

---

[47] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

Dále (jelikož se zrušením rozhodnutí o schválení oddlužení je současně spojeno prohlášení konkursu na majetek dlužníka), je v nejvyšším zájmu dlužníka, aby svým chováním nezavdal příčinu k vydání rozhodnutí o zrušení oddlužení a nepřišel tak o nesporné výhody, které mu právní úprava při řešení úpadku oddlužením oproti konkursu přiznává.

V případě schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je pro dlužníka přínosem to, že k uspokojení pohledávek dojde jednorázovým zpeněžením majetkové podstaty dlužníka. V majetkové podstatě je zahrnut veškerý majetek, tedy nejen nemovitosti, ale i finanční prostředky, cenné papíry apod., které dlužník vlastnil do okamžiku rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení dlužníkova oddlužení. Po schválení oddlužení mu zůstane veškerý jeho nově nabytý majetek, přičemž nejsou ani postihovány jeho budoucí příjmy.

2.11 Příčiny zadlužování domácností a možnosti předcházení předluženosti

V posledních letech výrazně narůstá zadlužení českých domácností. Ve srovnání s vyspělými členskými státy EU nedosahuje zadluženost takové výše, ale alarmující je dynamika, které v posledních letech dosahuje. Jedním z projevů růstu zadlužení je zvýšení počtu domácností, které nejsou schopné splácet své závazky. To dokládá např. stále se zvyšující počet nařízených exekucí. Řada rodin, např. nízkopříjmových, rodin pouze s jedním živitelem nebo rodin se špatnou orientací ve finanční problematice, není schopna dluhy splácet a hrozí jim, že se dostanou do dluhové spirály. I nadále sice pokračuje trend zadlužování zejména vysokopříjmových skupin obyvatel, ovšem současně roste i zadlužení nízkopříjmových skupin, které mají relativně méně úspor a jsou více závislé na sociálních dávkách. Především spotřebitelské úvěry využívají více rodiny s nízkými příjmy, pro které splátky často představují velkou zátěž.[48]

Vznik a úhrada dluhů jsou problémem dnešní doby. Na jedné straně je nabízeno žít na dluh, dluh je čímsi normálním a běžným. Samozřejmě jsou i životní situace, kdy není jiné cesty, ale vždy je nutné ke vzniku závazku přistupovat tak, že má být splacen řádně a včas. Současně je však vysoké i procento těch, kteří své dluhy řádně a včas nesplní, a to i díky situacím, které objektivně splnění dluhu dlužníku výrazně ztíží nebo

[48] ©Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,2013-2017, *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/31443/

úplně znemožní. Zůstává však vysoký podíl těch, kteří dluhy neplní, přestože jim žádné takové okolnosti nebrání.[49] Dnešní dobu je možné nazvat „dobou dluhovou“. Stále méně lidí je schopno si našetřit peníze pro případ nějakých nenadálých výdajů. Také v oblasti bytové situace, je hodně lidí odkázáno na hypotéky. Společnosti nabízející finanční služby jsou všude kolem nás a ví, jak získat pozornost potencionálních zákazníků. Nemalou měrou přispívají k zadlužování i skupiny obyvatel, které využívají úvěrů méně zodpovědně. Souvisí to zejména s malou finanční gramotností, která je v České republice oproti jiným vyspělým státům EU podprůměrná. Většina mladých lidí předpokládá, že v budoucnu bude vydělávat více peněz a bude mít rostoucí životní úroveň, a proto si v produktivním věku půjčují s tím, že své dluhy bez problémů splatí. Mezi další příčiny zadlužování patří ztráta zaměstnání, která souvisí se ztrátou veškerých jistot spojených s předešlým způsobem života. Nebo i radostná záležitost, jakou je narození dítěte, může znamenat velké finanční zatížení z důvodu péče o dítě a z toho plynoucí navýšení nákladů rodiny. Další vážnou příčinou může být i úmrtí životního partnera a tím i snížení ekonomické situace o jeden příjem. A v neposlední řadě je další možnou příčinou zadlužení situace, kdy nás zadluží jiná osoba. Zadlužení vzniká vypůjčením finančních prostředků. Je to normální stav, který umožňuje pořídit si nové věci, vybavení, služby apod. bezodkladně, bez nutnosti mít dostatek vlastních finančních prostředků. Předlužení je však nežádoucí patologická forma zadlužení, která vede k ekonomickému zhroucení dlužníka. Dluhy převyšují hodnotu majetku a nelze je splatit ani prodejem celého majetku. Výdaje spojené s dluhy jsou vyšší než příjmy a dlužník není schopen své finanční závazky splácet. Velkým problémem je chybějící finanční gramotnost, která je důsledkem toho, že jedinci si půjčují peněžní prostředky až na hranici svých možností. Potom i nenadálý problém v domácnosti, např. nutnost zakoupení nového spotřebiče apod., může způsobit „kolotoč“ půjček, vedoucí až k dluhové spirále a nemožnosti dostát svých závazků. Ne každý se s vracením půjčených prostředků dokáže jednorázově vyrovnat. V této oblasti je proto důležitá především prevence a zvyšování finanční gramotnosti už od dětského věku. Děti mají první zkušenosti s penězi v podstatně dřívějším věku, než v době, kdy vyrůstali jejich rodiče. V rodinách dostávají kapesné, finanční odměny za dobré známky, za vykonanou práci, na finančním trhu jsou k dispozici studentské účty a následně i půjčky a úvěry. Je dobré vyvarovat se především „špatných“ úvěrů. Při sjednávání úvěru je dobré si pokud možno ponechat určitou rezervu, abychom mohli dluh alespoň částečně splácet i

[49] ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxvii, 331 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-600-5.

v případě, že naše příjmy poklesnou (např. v důsledku nemoci, ztráty zaměstnání, nepříznivých životních situací). Vhodnou ochranou může být pojištění proti neschopnosti splácet úvěr. Toto pojištění ovšem zvýší splátky úvěru o pojistné.[50] Občané měli být schopni zodpovědně posuzovat své možnosti a zaměřovat se buď na takové dluhy, které mají z dlouhodobého hlediska charakter investice (např. hypotéky), či v případě, že jde o spotřebitelské půjčky, aby měli pod kontrolou dluhovou službu.[51]

2.12 Dopady zadluženosti na dlužníka

Počet lidí ve finanční tísni přibývá a odbornou pomoc vyhledávají ve stále větší míře. Mnoho lidí má však i opačný problém, a to odvahu svěřit se se svou finanční situací nejen lidem ve svém okolí, ale také svým nejbližším. Činí tak nejčastěji ze snahy ochránit rodinu před zbytečnými problémy, které by nepříjemná finanční situace mohla způsobit. Takoví lidé pak žijí v neustálém stresu, obavách o svou existenci i existenci svých blízkých a od toho se odvíjí celá řada nepříznivých dopadů.

Společenské důsledky především finančních a ekonomických problémů rodin nezahrnují jen samotné dluhy. Člověk snadněji podlehne různým patologickým jevům, jako je alkoholismus, závislost na drogách, závislost na lécích, a z toho plynoucí následná dlouhodobá nemoc. Rodiny s těmito symptomy a problémy se často rozpadají, přestávají plnit svou výchovnou funkci ve vztahu ke svým dětem. Zdroj těchto problémů je označován jako biologicko psychologický, sociálně psychologický a sociologický.[52]

2.12.1 Dopady psychologické a zdravotní

Nezodpovědné a nedostatečně promyšlené ekonomické chování každého jednotlivce s sebou nese rizika jak psychická, tak i sociální.

Finanční gramotnost je rozhodující faktor z hlediska ekonomické psychologie, protože její absence vytváří negativní psychologické a další dopady na občana.[53]

---

[50] KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH, Otto a CHROMÁ, Danuše. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. 5., upr. vyd. Praha: Eduko, 2014. 179 s. ISBN 978-80-87204-98-6.

[51] ©Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,2013-2017, *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/31443/

[52] BERTL, Ivan. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých: andragogické, metodické a psychologické souvislosti*. První vydání. Praha: Česká andragogická společnost, 2016. 176 stran. Česká a slovenská andragogika; svazek 11. ISBN 978-80-905460-3-5.

[53] NOVÁKOVÁ, Vladimíra, ed. a SOBOTKA, Věroslav, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. 416 s. ISBN 978-80-904396-1-0.

Zadlužený člověk prožívá spoustu emocí. Když si půjčí peníze, může pociťovat strach či úzkost z budoucnosti. Pokud nastane nějaká nečekaná životní událost, působí na člověka stres, frustrace a případně i deprivace, může se dostávat do depresí. Pokud člověk svoji situaci neřeší, mohou se u něho vyskytnout i některá psychosomatická onemocnění. Zadlužování mimo jiné můžeme chápat i jako náročnou životní situaci, která má na člověka značný vliv po stránce psychické. Mezi tyto životní události (situace) mohou patřit např. traumatické zážitky a neštěstí, nezaměstnanost, změna životních podmínek, rozvod, živelná pohroma, a také právě třeba zadluženost domácnosti.[54] V této souvislosti pak půjčka, případně hypotéka spolu s náhlou nemocí v rodině či ztrátou zaměstnání, může znamenat kumulaci stresu, který ohrožuje celkové fungování rodinného systému. V novější literatuře je v této souvislosti zmiňován socioekonomický status (gradient), tj. postavení člověka ve společenské hierarchii a s ním související materiální, behaviorální a psychosociální faktory, které mohou být zdrojem sociálně založené nerovnosti ve zdraví. Epidemiologické studie životního stresu již tradičně ukazují na vzájemnou souvislost psychické zátěže, stresu a zdravotního stavu člověka.[55] Celkově tedy dochází k opomíjení zásad zdravého životního stylu a tento stav může mít i fatální důsledek, jakým bývá ztráta zájmu o vlastní život.

2.12.2 Dopady sociální

Vysokým stupněm zadlužení trpí v první řadě zásadním způsobem vztahy s blízkými lidmi, s rodinou a nejbližším okolím. Neschopnost splácet závazky vůči věřitelům vede ke snížení životní úrovně domácností a tím může docházet ke ztrácení sociálních kontaktů ve svém okolí, které může vést až k sociálnímu vyloučení, sociální izolaci.[56]

Pokud dojde až k sociálnímu vyloučení, člověk většinou ztrácí smysl života a zvyšuje se tím i výskyt sociálně patologických jevů. Na jedné straně mohou sociálně patologické jevy být jednou z příčin nezdravého zadlužování, na druhé straně to však

---

[54] HOLEČEK, Václav, MIŇHOVÁ, Jana a PRUNNER, Pavel. *Psychologie pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003. 311 s. Právnické učebnice. ISBN 80-86473-50-3.

[55] NOVÁKOVÁ, Vladimíra, ed. a SOBOTKA, Věroslav, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. 416 s. ISBN 978-80-904396-1-0.

[56] VRBKOVÁ, Lucie. *Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze*. 3. vyd. Praha: COFET, 2009. 97 s. ISBN 978-80-904396-0-3

může být až následek zvyšujícího se zadlužování domácností třeba právě v souvislosti i se sociálním vyloučením. Může tedy dojít k tomu, že se člověk, který se dostane do tzv. dluhové pasti, snaží tuto situaci řešit drobnými krádežemi, gamblerstvím, častější konzumací alkoholu či dokonce drog. Pokud se jeden z členů rodiny dostane do takové situace a nezvládá své závazky hradit, často se před svým partnerem stydí a s problémem se raději nesvěří. Dluhová propast se tedy prohlubuje a díky tajnostem mezi partnery, se horší vzájemné vztahy. Vyostřením vztahů spolu s dalšími okolnostmi spojenými se zvyšujícím se zadlužováním jednoho nebo obou z partnerů, tak může dojít až k rozpadu vztahu či rozvodu. Vzájemná důvěra už v mnoha případech totiž nejde obnovit. Nejhorším řešením tohoto stavu je však pasivní přístup dlužníka.[57]

2.12.3 Dopady ekonomické

Předlužení není pouze problém sociální, tj. problém velmi obtížného sociálního začlenění předlužené domácnosti do běžného života společnosti, ale také problém ekonomický, neboť osoby v produktivním věku jsou pracovně demotivovány k legální práci. Legálně nepracují, protože jejich pracovní příjem podléhá exekuci, proto pobírají sociální dávky, které však mnohdy končí v rukou lichvářů. Dávky poskytované v hmotné nouzi se tedy míjí svým účinkem, protože slouží k obohacování úzké skupiny lichvářů. Dlužníci se často stávají oběťmi spekulantů. Pokud jim například hrozí za neplacení nájemného postih vystěhováním z bytu či exekucí majetku, půjčují si často u lichvářů či firem poskytujících tzv. rychlé půjčky na vysoký úrok. Výše dlužných částek tak během krátké doby narůstá do úrovně, která je z rozpočtů rodin, žijících většinou ze sociálních dávek, fakticky nezaplatitelná. Zadlužené domácnosti tak často uváznou v koloběhu splácení a dalšího narůstání dluhů, ze kterého se většinou nejsou schopny vymanit.[58]

[57] MAŠATOVÁ, Kateřina, Mgr. *Dluhy a finanční problémy*. [online]. 13.4.2012 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/tiziva-socialni-situace/dluhy-a-financni-problemy.shtml

[58] NOVÁKOVÁ, Vladimíra, ed. a SOBOTKA, Věroslav, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. 416 s. ISBN 978-80-904396-1-0.

2.13 Dopady na zaměstnavatele

Dlouhodobý růst problémů českých domácností s dluhem dopadá i na zaměstnavatele zatížených agendou, kterou musejí ze zákona uskutečňovat ve prospěch exekutorských úřadů a insolvenčních správců. Přibývá zaměstnanců, kteří nejsou schopni své závazky splácet. Jejich věřitelé řeší tuto situaci exekucemi na mzdu. Zaměstnavatel pak vystupuje jako prostředník, který současně nese veškeré náklady spojené se srážkami ze mzdy včetně vedení rozsáhlé agendy. Stává se tak prodlouženou rukou věřitele a jeho zástupců bez nároku na odměnu, navíc je ohrožen rizikem sankce za každé možné pochybení a vystavuje se žalobě na náhradu škody jak ze strany věřitele, tak i zaměstnance. Tyto skutečnosti jsou navíc ve velké asymetrii k odměnám advokátů, soudních exekutorů či insolvenčních správců. Předlužení zaměstnanci s sebou přináší i další problémy. Roste riziko nekvalitně odvedené práce, klesá produktivita a roste fluktuace. Dlužníci se často uchylují před srážkami ze mzdy do sociální sítě státu, žijí v podstatě z nezabavitelných sociálních dávek a nemají žádnou motivaci nastoupit do pracovního poměru. Tím přerůstá problém zaměstnavatelů do problému celé společnosti.[59]

[59] KISLINGEROVÁ, Eva a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xv, 143 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-497-1.

3 VĚŘITELÉ V PROCESU ODDLUŽENÍ

Věřitel je ten, kdo má za dlužníkem splatnou či nesplatnou pohledávku z titulu nezaplacení ceny dodaného zboží, nezaplacení příspěvku do fondu oprav a na údržbu domu, ve kterém bydlí, nezaplacením nájemného, zápůjčky apod., a namísto plnění svých dluhů na sebe dlužník podá návrh na oddlužení, neboť není schopen své dluhy hradit. Věřitel se náhle ocitne ve zcela jiné situaci a pohledávku je schopen uplatnit prakticky jediným způsobem - jejím přihlášením do insolvenčního řízení. Zahájením insolvenčního řízení, resp. rozhodnutím o povolení oddlužení je sice dlužníkovi poskytnuta šance na „nový začátek bez dluhů“, ale věřiteli je naopak ochrana jeho práv a nároků značně omezena a někdy třeba i fakticky nenávratně odejmuta. Otázkou proto je, zda by dlužník neměl o svém návrhu na oddlužení předem své věřitele informovat.[60]

3.1 Věřitelský návrh

Věřitel, který má vůči dlužníku pohledávku, ji může uplatnit způsobem stanoveným insolvenčním zákonem v rámci již probíhajícího insolvenčního řízení, nebo může sám takové insolvenční řízení vyvolat svým návrhem.

Insolvenční návrh je podání adresované insolvenčnímu soudu. Vedle obecných náležitostí podání musí obsahovat řádné označení navrhovatele (věřitele) a dlužníka. Věřitel nebo dlužník fyzická osoba, musí být označen jménem, příjmením a bydlištěm; jde-li o podnikatele, též identifikačním číslem. Byť to zákon výslovně neukládá, je praktické uvést, zejména u dlužníka, rodné číslo, pokud je tento údaj znám. Právnická osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. V insolvenčním návrhu musí nejprve věřitel osvědčit svoji aktivní legitimaci k podání návrhu, tedy že je opravdu věřitelem dlužníka a že má vůči němu pohledávku po splatnosti alespoň po dobu 30 dnů. Pokud navrhovatel neosvědčí, že má vůči dlužníkovi splatnou pohledávku, bude insolvenční návrh zamítnut, a soud v tomto případě ani nepřikročí ke zkoumání úpadkové situace dlužníka. Vzhledem k tomu, že

[60] PERTHEN, Ervín, JUDr., CHMELÍK, Milan, JUDr., ŠPERKOVÁ, Kateřina,Mgr. *Povinnost navrhovatele informovat své věřitele o návrhu na oddlužení – opomenuté právo věřitelů.* Bulletin-advokacie.cz. [online]. 10.8.2015 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.bulletin-advokacie.cz/povinnost-navrhovatele-informovat-sve-veritele-o-navrhu-na-oddluzeni-opomenute-pravo-veritelu?browser=mobi

znakem úpadku je mnohost věřitelů (dlužník musí mít nejméně dva věřitele), musí v insolvenčním návrhu věřitel označit nejméně jednoho dalšího věřitele a uvést údaje o jeho pohledávce (o jakou pohledávku se jedná, jaká je její výše a jak dlouho je tato pohledávka po splatnosti). Insolvenční zákon to sice nevyžaduje, ale je vhodné, aby toto tvrzení o dalším věřiteli nějak osvědčil (například prohlášením tohoto dalšího věřitele). Je-li pohledávka věřitele po splatnosti méně než 3 měsíce, je dále navrhovatel povinen tvrdit příslušné skutečnosti o úpadku dlužníka a tyto skutečnosti i osvědčit. Tedy insolvenční navrhovatel musí osvědčit, že dlužník není schopen své splatné závazky hradit a je tedy v úpadku. V případě pohledávky po splatnosti déle než 3 měsíce, není věřitel povinen úpadek dlužníka osvědčit, neboť v takovém případě ze zákona nastupuje vyvratitelná domněnka úpadku dlužníka a v průběhu projednávání insolvenčního návrhu bude na dlužníkovi, aby svou aktivitou domněnku úpadku vyvrátil. Insolvenční návrh musí být datován a podepsán osobou oprávněnou za věřitele jednat. Podpis takové osoby musí být úředně ověřen, jinak se k insolvenčnímu návrhu nepřihlíží. Je-li navrhovatel zastoupen advokátem nebo pověřeným pracovníkem, musí být ověřený podpis jak na insolvenčním návrhu, tak na plné moci či pověření.[61] [62] Insolvenční soud je také oprávněn vyzvat insolvenčního navrhovatele, aby složil zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši maximálně 50 000 Kč. Proti tomuto usnesení je odvolání přípustné. Nesloží-li insolvenční navrhovatel na výzvu insolvenčního soudu zálohu, je na insolvenčním soudu, zda insolvenční řízení zastaví či v něm bude pokračovat a zálohu po navrhovateli vymáhat. Podává-li insolvenční návrh zaměstnanec dlužníka nebo bývalý zaměstnanec dlužníka a jeho pohledávka vyplývá pouze z pracovněprávního vztahu s dlužníkem, je od povinnosti složit zálohu na náklady insolvenčního řízení ze zákona osvobozen. Za podání insolvenčního návrhu se vybírá soudní poplatek podle Sazebníku poplatků (příloha zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích) ve výši 2 000 Kč. Není však splatný spolu s podáním insolvenčního návrhu, proto se na insolvenční návrh ihned nevylepují kolkové známky. O povinnosti zaplatit soudní poplatek rozhodne insolvenční soud v souvislosti s rozhodnutím o podaném insolvenčním návrhu (například v rozhodnutí o úpadku). Zároveň stanoví

[61] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

[62] Viz Příloha č.1 – Insolvenční návrh podaný věřitelem

insolvenčnímu navrhovateli lhůtu k jeho zaplacení. Nezaplacený soudní poplatek bude po právní moci rozhodnutí, kterým byl vyměřen, vymáhán.[63]

3.2 Přihláška pohledávky

Věřitel také musí ke svému insolvenčnímu návrhu připojit přihlášku pohledávky, a to i u pohledávek, které se jinak do insolvenčního řízení nepřihlašují. Přihláška pohledávky musí být podána dvojmo na formuláři dle vyhlášky č. 311/2007 Sb.; chybějící přihláška je vadou insolvenčního návrhu, pro kterou je třeba po marné výzvě insolvenčního soudu věřitelský návrh odmítnout.[64] Věřitelé jsou oprávněni podávat přihlášky do insolvenčního řízení od jeho zahájení, až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.[65] Podpis věřitele na přihlášce pohledávky nemusí být úředně ověřen a je možné ji podat prostřednictvím datové schránky. Jakým způsobem má být přihláška do insolvenčního řízení podána se věřitelé dozví z výzvy k podávání přihlášek, kterou insolvenční soud učiní bez zbytečného odkladu po zahájení insolvenčního řízení; běžně je tato výzva součástí vyhlášky, jíž se oznamuje zahájení insolvenčního řízení. Věřitelům lze doporučit, aby přihlášku pohledávky podávali až po rozhodnutí o úpadku. Může se stát, že v zahájeném insolvenčním řízení nebude rozhodnuto o úpadku dlužníka (insolvenční návrh bude odmítnut, řízení bude zastaveno či insolvenční návrh bude zamítnut), a pak by podání přihlášky před rozhodnutím o úpadku bylo z pohledu věřitele zbytečné. Lhůta pro podání přihlášky je stanovena v rozhodnutí o úpadku a činí 2 měsíce. V případě oddlužení je lhůta pro podávání přihlášek pouze 30 dnů. Jedná se o lhůtu propadnou – tedy přihlášku pohledávky nelze podat po uplynutí této lhůty, pokud insolvenční zákon nestanoví v některém z ustanovení (například v § 253) pro určitý typ pohledávek výjimečně lhůtu jinou. Je-li přihláška podávána poštou, postačí, je-li poslední den lhůty podána doporučeně na poštu k přepravě insolvenčnímu soudu. Připadne-li poslední den

[63] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

[64] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

[65] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Pohledávky a jejich přihlášení.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/pohledavky-a-jejich-prihlaseni-.html

lhůty k podání přihlášky na svátek nebo den pracovního klidu, postačí, je-li přihláška podána nejblíže následující pracovní den. K opožděně podané přihlášce se v insolvenčním řízení nepřihlíží a soud vydá usnesení, kterým opožděně podanou přihlášku odmítne. Usnesení doručí věřiteli, dlužníkovi a insolvenčnímu správci. Proti usnesení o odmítnutí přihlášky pro opožděnost je odvolání přípustné; úspěch v odvolacím řízení však nebude mít věřitel, obsahem jehož odvolání bude pouze žádost o prominutí zmeškání lhůty k podání přihlášky, byť za jiných okolností z nepochybně omluvitelných důvodů. V rámci insolvenčního řízení totiž zákon prominutí zmeškání lhůty vůbec nepřipouští (ustanovení § 83 IZ). Právní mocí usnesení o odmítnutí opožděně přihlášené pohledávky se účast věřitele v insolvenčním řízení končí; to pochopitelně neplatí, přihlásil-li předtím tento věřitel jinou pohledávku včas. K přihlášce je třeba připojit kopie smluv, soudních nebo jiných rozhodnutí a dalších listin, dokládajících údaje uvedené v přihlášce. Právnická osoba je povinna doložit svoji existenci – například výpisem z obchodního či jiného rejstříku. Pokud je věřitel zastoupen, musí být k přihlášce připojena plná moc udělená zástupci. Stejně tak jako na přihlášce podpis na plné moci nemusí být úředně ověřen. Přihláška pohledávky musí být podána u insolvenčního soudu, u kterého insolvenční řízení probíhá. Podá-li věřitel přihlášku u jiného soudu, pak se vystavuje značnému nebezpečí, že jeho přihláška nebude považována za včasnou, neboť relevantním bude den, kdy soud, jemuž byla věřitelem přihláška doručena, přihlášku odešle (odevzdá k poštovní přepravě) soudu insolvenčnímu. Věřitel je oprávněn u své včas přihlášené pohledávky až do jejího přezkoumání na přezkumném jednání změnit její výši. Podmínkou je, že se skutečně jedná o změnu týkající se přihlášené pohledávky; není možné takto jen „dopřihlásit“ po uplynutí lhůty další pohledávku a tvrdit, že jde o změnu co do výše uplatněné pohledávky.[66]

3.2.1 Popření pohledávky

Pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek lze popřít a popírat ji může insolvenční správce, dlužník a přihlášený věřitel. Popěrné právo věřitele se neuplatňuje absolutně, ale prosadí se (bude účinné), jen stane-li se způsobem řešení dlužníkova úpadku konkurs nebo oddlužení. Popření pohledávky věřitelem je upraveno

[66] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

v ustanovení § 200 IZ a lze je učinit pouze na formuláři, jehož náležitosti jsou stanoveny vyhl.č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro insolvenční řízení. Přihlášený věřitel, který popřel pohledávku, má povinnost složit zálohu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10 000 Kč, která poskytuje věřiteli přihlášené pohledávky přiměřenou jistotu, že věřitel, který formálně bezvadným a obsahově přiléhavým úkonem popřel jeho pohledávku, je v případě svého neúspěchu ve sporu ochoten a schopen nést tíži nákladů sporu vzniklých věřiteli přihlášené pohledávky.[67]

3.2.2 Druhy popření

Insolvenční zákon rozeznává tyto druhy popření pohledávek:

- **popření pravosti pohledávky** – namítá se, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela,
- **popření výše pohledávky** – namítá se, že dlužníkův závazek je nižší než přihlášená částka (ten, kdo popírá výši pohledávky, musí současně uvést, jaká je ve skutečnosti výše pohledávky),
- **popření pořadí pohledávky** – namítá se, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce pohledávky, nebo se popírá právo na uspokojení pohledávky ze zajištění (ten, kdo popírá pořadí pohledávky, musí současně uvést, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena).[68]

Případné následné spory o určení pravosti, výše či pořadí popřené pohledávky jsou tzv. *incidenčními spory,* tj. spory vyvolanými vlastním insolvenčním řízením.

3.3 Věřitelské orgány

Přihlášení věřitelé mohou svá práva v insolvenčním řízení uplatňovat také prostřednictvím věřitelských orgánů, kterými jsou schůze věřitelů a věřitelský výbor, případně zástupce věřitelů.

[67] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Pohledávky a jejich přihlášení.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/pohledavky-a-jejich-prihlaseni-.html

[68] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Pohledávky a jejich přihlášení.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/pohledavky-a-jejich-prihlaseni-.html

3.3.1 Schůze věřitelů

Schůzi věřitelů zejména přísluší

- volba a odvolání členů věřitelského výboru a jeho náhradníků nebo zástupce věřitelů,
- rozhodování o tom, zda ponechá ve funkci prozatímní věřitelský výbor,
- není-li ustanoven věřitelský výbor ani zástupce věřitelů a není-li v insolvenčním zákoně stanoveno jinak, vykonává schůze věřitelů i jejich působnost.

Schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud. Svolává se z vlastní iniciativy, nebo na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru anebo alespoň 2 věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek. Právo zúčastnit se schůze mají přihlášení věřitelé, dlužník, insolvenční správce a státní zastupitelství. Právo hlasovat pak mají všichni na schůzi přítomní věřitelé. Na schůzi věřitelů, která nejblíže následuje po přezkumném jednání, se mohou věřitelé usnést, že insolvenčním soudem ustanoveného insolvenčního správce odvolají z funkce a že bude ustanoven insolvenční správce nový.[69]

3.3.2 Věřitelský výbor

Je-li přihlášených věřitelů více než 50, je schůze věřitelů povinna ustanovit věřitelský výbor. Tento výbor chrání společný zájem věřitelů a v součinnosti s insolvenčním správcem přispívá k naplnění účelu insolvenčního řízení. Ve věřitelském výboru mají být zastoupeni zajištění i nezajištění věřitelé. Členy výboru a jejich náhradníky volí schůze věřitelů. Věřitelský výbor má nejméně 3 a nejvýše 7 členů. O počtu členů rozhoduje schůze věřitelů. Členy a náhradníky věřitelského výboru mohou být jen přihlášení věřitelé, kteří se svým zvolením souhlasí. Věřitelský výbor zejména dohlíží na činnost insolvenčního správce a je oprávněn podávat insolvenčnímu soudu návrhy týkající se průběhu insolvenčního řízení.[70]

---

[69] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Postavení věřitelů a věřitelské orgány*. [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/postaveni-veritelu-a-veritelske-organy.html

[70] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Postavení věřitelů a věřitelské orgány*. [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/postaveni-veritelu-a-veritelske-organy.html

3.3.3 Zástupce věřitelů

Není-li volba věřitelského výboru povinná, může schůze věřitelů místo něho zvolit zástupce věřitelů a jeho náhradníka. Ustanovení o věřitelském výboru platí pro zástupce věřitelů a jeho náhradníka obdobně.[71]

3.3.4 Hlasování věřitelů

Pro hlasování věřitelů platí obecná právní úprava hlasování věřitelů § 49 až 53 IZ. Hlasovací právo věřitelů je pro oddlužení dále upraveno v ustanoveních § 399 až 402 IZ. Věřitelé hrají v řízení významnou roli, neboť svým vyjádřením souhlasu se způsobem oddlužení vyjadřují svou vůli vzdát se poměrně značné části svého majetku – 70 % pohledávek, zbývající část pohledávek neobdrží ihned, ale v průběhu doby 5 let trvání oddlužení (oddlužení plněním splátkového kalendáře), musejí mít tedy dostatek informací pro přijetí takového rozhodnutí a musí jim být dán dostatečný prostor pro ochranu jejich zájmů. Věřitelé hlasují o přijetí způsobu oddlužení a o tom, zda doporučují vyhovět žádosti dlužníka o stanovení jiné výše měsíčních splátek při oddlužení plněním splátkového kalendáře. Právo hlasovat o způsobu oddlužení mají pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. Právo hlasovat také nemají osoby dlužníkovi blízké a osoby, které tvoří s dlužníkem koncern. Hlasující věřitel svůj souhlas se způsobem oddlužení není oprávněn změnit. O přijetí způsobu oddlužení mohou věřitelé také hlasovat mimo schůzi věřitelů, a to i před podáním návrhu na povolení oddlužení nebo i před podáním insolvenčního návrhu, jestliže měli možnost seznámit se s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídají informacím, které musejí být obsaženy v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách.[72]

[71] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Postavení věřitelů a věřitelské orgány*. [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/postaveni-veritelu-a-veritelske-organy.html

[72] ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxvii, 331 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-600-5.

4 Nepoctivý záměr, lehkomyslný přístup dlužníka a šikanózní insolvenční návrhy

Dalším z předpokladů pro oddlužení je poctivý záměr dlužníka. Překážkou povolení oddlužení zpravidla bude (i když tento požadavek již není od 1.1.2014 výslovnou součástí IZ), že dlužník byl v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy, nebo že v posledních 5 letech probíhalo insolvenční nebo podle předchozí právní úpravy konkursní řízení, v němž byl úpadek tohoto dlužníka řešen. Je na dlužníkovi, aby v návrhu na povolení oddlužení sám aktivně tvrdil a prokazoval takové specifické okolnosti, z nichž by bylo možno usuzovat na to, že i přes existenci odsouzení nebo předchozího úpadku se u něho o nepoctivý záměr nejedná. O nepoctivý záměr může jít například i tehdy, pokud dlužník převede svůj hodnotnější majetek na třetí osoby (zpravidla jde o bezúplatný převod na rodinné příslušníky) a poté podá návrh na povolení oddlužení s tím, že navrhuje oddlužení ve formě splátkového kalendáře, a doloží příjmy, které sotva postačují na minimální 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů.[73]

Platí, že žádné nepoctivé jednání neomlouvá sebemorálnější důvod – poctivost záměru je třeba posuzovat striktně objektivně a motivy dlužníka, ať sebevznešenější nelze brát v potaz. Nadále je povinností dlužníka přiložit k návrhu na povolení oddlužení výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců. Nepoctivý záměr dlužníka není přitom sledován jen při rozhodování o návrhu dlužníka o povolení oddlužení, ale může být i důvodem k neschválení již povoleného oddlužení či zrušení již schváleného oddlužení – důsledkem je stejně jako při zamítnutí návrhu na povolení oddlužení prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Za vzorový příklad nepoctivého záměru dlužníka označil Nejvyšší soud postup dlužníka, který neoznačil část svého majetku nebo dalšího příjmu využitelného v oddlužení, což mělo pro uspokojení věřitelů větší význam. Významnou kategorii jednání dlužníka, s kterou soudy spojují nepoctivý záměr dlužníka

[73] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

v oddlužení, jsou jeho motivy k využití úvěrových finančních prostředků – tedy za jakým účelem si dlužník půjčil a jak následně přistupuje k oddlužení. Nepoctivost lze tak dovodit např. tehdy, pokud půjčené peníze vůbec nezačne splácet a následně podá návrh na povolení oddlužení. Naopak nelze nepoctivý záměr dlužníka spojovat s původem peněz, které budou využity na uspokojování věřitelů – ty může poskytnout nejen dlužník, ale i třetí osoby (darovací smlouva); nelze ovšem vyloučit, že v konkrétním případě budou takto třetí osobou nabídnuty věřitelům dlužníkovy ukryté peníze – pak půjde o nepoctivý záměr jednoznačně. Ani v případě výpadku takto zajištěného plnění na straně třetí osoby nelze považovat – bez dalšího – nepoctivý záměr dlužníka.[74]

V IZ je upraven další důvod nepovolení oddlužení, a to lehkomyslný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Nejvyšší soud konstatoval, že vedle dlužníků, kteří se do úpadku dostali objektivně (jako typový případ lze uvést dlužníky, u nichž došlo k propadu příjmu v důsledku nemoci či úrazu), je oddlužení určeno i pro dlužníky, kteří si svou úpadkovou situaci sami přivodili svou lehkomyslností, marnotratností, gamblerstvím či jinou formou nezodpovědného hospodaření. I tento závěr Nejvyššího soudu zcela odpovídá znění i koncepci insolvenčního zákona, který jednak chápe úpadek jako objektivní stav nezávislý na příčinách jeho vzniku, jednak nikde nestanoví, že by oddlužení bylo určeno jen pro úpadky, které nastaly z určitých příčin – na rozdíl od situace, kdy by dlužník požadoval ponechání vyšší než nepostižitelné částky. Tady IZ jako jedno z kritérií, určuje posouzení důvodů, které k úpadku dlužníka vedly. U osob, které si svůj úpadek přivodily samy svým nezodpovědným hospodařením, je ale podmínkou přípustnosti oddlužení z pohledu poctivého záměru, aby svůj přístup ke svému hospodaření změnily, upustily od těch aktivit, které k úpadku vedly, a svou úpadkovou situaci řešily zákonem předvídanou cestou oddlužení. K této změně přitom logicky dochází krátce před podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení. Současně se vyžaduje, aby tato změna v chování dlužníka byla opravdová a aby dlužník, je-li to možné, poctivost svého záměru projít procesem oddlužení projevil i tím, že získá zpět ušlý majetek.[75]

---

[74] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

[75] KRHUT, Rostislav,Mgr. *Poctivý záměr v oddlužení. Věcný rozsah testování poctivého záměru dlužníka*. Bulletin-advokacie.cz [online]. 23.9.2012 [cit.2017-04-09].Dostupné z http://www.bulletin-advokacie.cz/poctivy-zamer-v- oddluzeni?action=refreshCalendar&month=10&year=2012

Šikanózní insolvenční návrhy jsou specifickou oblastí šikanózního jednání v kooperačních vztazích. Jsou samozřejmě nechtěnou, nicméně běžnou součástí všech insolvenčních systémů a v některé ze svých podob se vyskytují i v těch nejvíce vyspělých ekonomikách. Základním rozlišením je, zda je šikana namířena proti dlužníkovi (nebo podnikatelskému subjektu, který dokonce ani dlužníkem není) nebo proti věřiteli. U šikany dlužníků a podnikatelských subjektů je obvyklou snahou jejich poškození na trhu, případně znemožnění účasti ve veřejných zakázkách. Šikana věřitele spočívá v umělém prolnutí insolvenčního a exekučního řízení, kdy podnikatelský subjekt (nebo také soukromá osoba) zneužívá institut ochrany aktiv v rámci insolvenčního řízení k tomu, aby tato aktiva nebylo možné zpeněžit v rámci řízení exekučního. Jednou z podstatných okolností kolem „šikanózních návrhů" je velká míra transparentnosti insolvenčního řízení v České republice. Transparentnost je nespornou součástí základních principů insolvenčního zákona a umožňuje nebývalou veřejnou kontrolu procesů odehrávajících se v rámci insolvenčních řízení. Přispěla také k tomu, že obecné povědomí o těchto procesech je podstatně vyšší než kdykoliv jindy, na druhou stranu ale otevírá významný prostor právě pro zneužívání insolvenčních řízení k šikanování zejména obchodních společností. Jak známo, už i samotné zahájení insolvenčního řízení, které je automatické, přináší značné omezení dlužníkovi v jeho nakládání s majetkem. Především ale znamená ohrožení jeho obchodních vazeb a kooperativních vztahů, což může vést k vážným hospodářským ztrátám. Transparentnost řízení spočívající v okamžitém zveřejnění návrhu je tak v této rovině dvojsečné. V tomto směru došlo během „protišikanózní" a „revizní" novely insolvenčního zákona k mnoha změnám, jež snížily tato rizika, když je nyní možné zjevně bezdůvodné návrhy vyřídit podstatně rychleji a ostatně soudy to v tomto smyslu dostaly „za úkol". Zde se objevují různé návrhy; jedním z nich je myšlenka tzv. „předběžného řízení", které by proběhlo neveřejně bez vyvěšení návrhu a oficiálního začátku insolvenčního řízení. Mělo by jít o určité ověření validity návrhu ze strany soudu, což by však bylo lidsky i technicky velmi náročné a dále by se také otevřel nový prostor pro případné korupční jednání. Existuje řada dalších možností, jak učinit šikanózní návrhy složitější a méně účinné. Jedním z nich je důsledné trvání na tom, aby návrh byl podán věcně a místně příslušnému soudu (viz. ustanovení § 7 a 7b IZ). V současnosti platí, že v případě doručení návrhu kterémukoliv insolvenčnímu soudu v zemi (čili kterémukoliv věcně příslušnému soudu) soud tento návrh zveřejní a následně ho postoupí soudu místně i věcně příslušnému. Což znamená, že návrh je

zveřejněn minimálně několik dnů, aniž by se jím soud vůbec zabýval. Pokud kriminálně zaměřený navrhovatel z insolvenčního rejstříku zjistí, že věc byla předána místně odpovídajícímu soudu, může podat odvolání, a i když toto odvolání bude naprosto nulitní argumentačně i z hlediska práva, následuje jeho řešení a další zdlouhavé procedury. Jestliže smyslem šikanózního návrhu je zveřejnění insolvenčního návrhu (který je často mediálně, ale i obchodními partnery, považován za „insolvenční stav"), účelu je tak snadno dosaženo po relativně dlouhou dobu. Nabízí se tedy možnost tyto návrhy podané mimo místní příslušnost nezveřejňovat až do doby, kdy jsou postoupeny opravdu místně i věcně příslušnému soudu. Takové opatření by bylo legislativně velmi snadné.[76]

Řečeno jinými slovy – za šikanózní insolvenční návrh se považuje takový insolvenční návrh, který je zjevně bezdůvodný.

Motivací dlužníka podat šikanózní návrh, může být např. zabránění provedení výkonu rozhodnutí či exekuce na dlužníkův majetek. Po zahájení insolvenčního řízení lze totiž výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, nařídit nebo zahájit, nelze ji však provést. Dlužník se takto tedy nejčastěji snaží oddálit provedení dražby nemovitých věcí.

Motivací věřitele bývá většinou více, např. zdiskreditování dlužníka v důsledku zveřejnění údajů o zahájeném insolvenčním řízení; vytvoření nátlaku na dlužníka k úhradě sporné pohledávky; nebo poškození konkurenta a tím získání konkurenční výhody apod. S těmito šikanózními návrhy se lze setkat především v oblasti stavebnictví. Zahájením insolvenčního řízení je pak dlužník poškozen např. nezískáním zakázky z důvodu ztráty důvěry obchodního partnera a s tím souvisejícího ušlého zisku; zásahem do dobré pověsti osoby apod.

Pokud následně insovlenční soud šikanózní věřitelský návrh jako zjevně bezdůvodný odmítne, může uložit navrhovateli (kromě případných nákladů řízení) i pořádkovou pokutu, a to do výše 50 000 Kč. Dlužník se také může, vůči insolvenčnímu navrhovateli, domáhat náhrady škody či jiné újmy.

[76] SMRČKA, Luboš et al. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. První vydání. [Praha]: Professional Publishing, 2016. 308 stran. ISBN 978-80-7431-151-2.

5 Finanční gramotnost, výchova ve školách a výchova dospělých, dluhové poradenství a právní pomoc, výchovný aspekt oddlužení

V této kapitole se budu věnovat finanční gramotnosti a finančnímu vzdělávání nejen ve školách, ale i ve vztahu k dospělým. Dále nastíním možnosti, které se nabízejí dlužníkovi v řešení jeho situace, a pokusím se popsat motivaci dlužníka k úspěšnému splnění oddlužení.

5.1 Finanční gramotnost

Finanční gramotnost je fenomén, jehož významnost se v současné společnosti stále zvyšuje. V dokumentech OECD je finanční gramotnost charakterizována jako znalost finančních pojmů a osvojení dovedností v oblasti ekonomického života jednotlivce, včetně uvědomování si rizik, která jsou s finanční situací lidí spojena. Finanční gramotnost je sice často pojednávána v médiích, ale co se týká praxe, tj. k faktickému stavu a fungování finanční gramotnosti, je nedostatek solidních vědeckých objasnění.[77]

Finanční gramotnost je definována jako soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.[78] Co se týká finanční gramotnosti je zajímavé zjištění o odlišném subjektivním vnímání dluhu a úvěru. Dluh je tradičně vnímán negativně, úvěr je vnímán neutrálně, je součástí podnikání a hospodaření. Úvěr, a jeho další podoby, mají tu výhodu, že předmět naší potřeby máme k dispozici ihned. Tento užitek převažuje nad možnými riziky do budoucnosti. Úvěr je součástí moderního života, je také prostředkem uspokojování našich potřeb a přání, podporuje určitý image a socioekonomický status ve společnosti. Postoje k úvěrům však

[77] BERTL, Ivan. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých: andragogické, metodické a psychologické souvislosti*. První vydání. Praha: Česká andragogická společnost, 2016. 176 stran. Česká a slovenská andragogika; svazek 11. ISBN 978-80-905460-3-5.
[78] KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH, Otto a CHROMÁ, Danuše. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. 5., upr. vyd. Praha: Eduko, 2014. 179 s. ISBN 978-80-87204-98-6.

jednotné nejsou. Jedním z mnoha předpokladů finanční gramotnosti je inteligence, tj. schopnost člověka názorně nebo abstraktně myslet v řečových, numerických a časově prostorových vztazích a najít řešení problémů. V konkrétních případech v závislosti na výkonovém deficitu je inteligence překážkou, která člověku neumožňuje získat znalosti a dovednosti související s financemi a rodinným rozpočtem, chápat podstatu ekonomického fungování domácnosti, či vztah mezi platbou platební kartou a probíhajícím úbytkem úspor, snižuje nezávislost na manipulaci reklamy na spotřební zboží, finanční produkty aj.[79] Snahou finanční gramotnosti musí být schopnost motivovat občany k zamýšlení nad svými životními kroky. Představit současně ekonomické chování jako trvalou a neoddělitelnou součást společenského chování a jednání jednotlivců a sociálních skupin. Pokud má být tato motivace opravdu silná a nebýt pouhou proklamací, musí být bezpodmínečně založena na znalosti fungování lidské psychiky a společenských zákonitostí. Člověk v moderní společnosti bez schopnosti zvládat své ekonomické záležitosti nemůže dlouhodobě obstát. To by měla být výchozí premisa k zvládání finanční gramotnosti.[80]

5.2 Finanční výchova ve školách

Finanční gramotnosti a finančnímu vzdělávání je věnována ve školách i mezi širší veřejností zvýšená pozornost, a to nejen v souvislosti se současnou finanční krizí, projektem EU peníze školám nebo s prvním testováním finanční gramotnosti v rámci programu PISA, ale především proto, že se jedná o nezbytný předpoklad pro ekonomické rozhodování v každodenním životě lidí. Finanční vzdělávání je jednou z oblastí, která se může opírat o vládou schválenou strategii. Aktualizovaná verze Národní strategie finančního vzdělávání byla schválena v roce 2010. Tento strategický dokument se zabývá významem a principy finančního vzdělávání, rolí jednotlivých subjektů ve finančním vzdělávání a prezentuje akční plán pro finanční vzdělávání v ČR.[81] Cílem strategie bylo vytvoření a zkvalitnění systému finančního vzdělávání a

[79] KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH, Otto a CHROMÁ, Danuše. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. 5., upr. vyd. Praha: Eduko, 2014. 179 s. ISBN 978-80-87204-98-6.
[80] KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH, Otto a CHROMÁ, Danuše. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. 5., upr. vyd. Praha: Eduko, 2014. 179 s. ISBN 978-80-87204-98-6.
[81] HESOVÁ, Alena, Mgr. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti.* Národní ústav pro vzdělávání. 2013 (aktual.). [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf

gramotnosti v České republice. Byly vymezeny dvě priority, přičemž dokument navázal na materiály schválené na úrovni OECD a EU – např. dokument vydaný Komisí k finančnímu vzdělávání v EU v prosinci roku 2007. Tato tématika je rovněž zakotvena v Bílé knize o politice finančních služeb na roky 2005 až 2010. Jde o dlouhodobé koncepční dokumenty. Z tohoto přehledu vyplývá, že problematika finanční gramotnosti je cílovým úkolem evropských orgánů, ale následně i české vlády.[82]

Garantem úrovně počátečního vzdělávání je stát, zejména prostřednictvím MŠMT. Odbornou podporu implementace finančního vzdělávání do počátečního vzdělávání poskytlo MF a ČNB. Na základě usnesení vlády ČR č. 1594 ze dne 7. prosince 2005 připravily MF, MŠMT a MPO Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Tento materiál popisuje proces implementace finančního vzdělávání do počátečního vzdělávání.[83] Standard finanční gramotnosti pro základní vzdělávání je nově začleněn do upraveného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), platného od 1. 9. 2013. Finanční gramotnost se proto v rozsahu uvedeném v RVP ZV stává povinnou součástí základního vzdělávání. Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání je v současné době již začleněn do Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP G) a Rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV), a proto je ve středním vzdělávání finanční gramotnost považována za povinnou součást vzdělávacího procesu, a je proto také součástí ŠVP.[84]

5.3 Finanční výchova dospělých

Problematika finanční gramotnosti je aktuálním společenským tématem, které dnes oslovuje v podstatě každého, kdo je dospělý a kdo určitým způsobem řeší svoje finanční otázky. Dnes dospělí jedinci navštěvovali formální vzdělávací instituce v době, která byla politicky a ekonomicky zcela jiná. Současný dospělý nemusí všem proběhlým společensko ekonomickým změnám zcela rozumět. Zároveň je v situaci, kdy

[82] BERTL, Ivan. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých: andragogické, metodické a psychologické souvislosti*. První vydání. Praha: Česká andragogická společnost, 2016. 176 stran. Česká a slovenská andragogika; svazek 11. ISBN 978-80-905460-3-5.

[83] ©Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,2013-2017, *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/31443/

[84] HESOVÁ, Alena, Mgr. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti.* Národní ústav pro vzdělávání. 2013 (aktual.). [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf

se musí s měnící se ekonomickou realitou vyrovnat. Pokud tyto změny nezvládne, nastává problém: dostává se do psychických problémů, ale i do problémů finančních – hrozí mu osobní insolvence, je zatížen exekucí, přestává plnit své role společenské, a jako důsledek těchto negativních faktorů se může objevit i somatické onemocnění. Nelze však spoléhat na to, že dospělý jedinec, řešící své ekonomické a finanční problémy, si sám uvědomí, že náprava jeho situace spočívá v jeho účasti ve vhodné vzdělávací příležitosti. Řešením je tedy účelově koncipované vzdělávání a učení dospělých jedinců, kteří vstoupili do takového vzdělávacího programu k tématu finanční gramotnosti v podstatě dobrovolně a vedle ekonomických a finančních termínů se postupně naučí rozumět také psychologickým aspektům prodejních praktik užívaných v tržní ekonomice. Problematika finanční gramotnosti byla zařazena jako součást rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol. Tímto krokem společnost řeší spíše prevenci. Můžeme vyjít z předpokladu, že děti a mládež otázkám finanční gramotnosti začínají rozumět. Je nutné zkoumat, kdo ale aktuálně ovládá rodinné rozpočty a kdo vydělává a utrácí peníze. Nejsou to děti. Jsou to především dospělí – rodiče. Ale ti otázky finanční gramotnosti v době své školní docházky neprobírali; zpravidla vyrůstali v době, která pracovala s jinými finančními nástroji. Proto nedovedou vyhodnotit rizika, která pro ně vstup do tohoto současného světa přináší. Zároveň byla tato generace vedena výchovou v jejich dětství a dospívání k tomu, že předlužení, exekuce, nezvládání svých dluhů, je ostuda, proto o tomto problému neradi otevřeně hovoří. Jejich poučení je složité, protože ho vyhledávají až v situaci, která je mezní, vzniklé problémy se tak exaltují a dospělí mnohdy ani nevědí, kam se obrátit o odbornou radu. Důležitou rolí současné andragogiky je to, aby dospělý jedinec uměl přehodnotit pozici a význam médií podsouvaných a vnucovaných finančních produktů – aby člověk dokázal odlišit finanční produkty nezbytné a zbytné.[85] V rámci koncepce národní strategie bylo realizováno dotazníkové šetření (v roce 2007). Poměrná část respondentů (35 %) označila znalostní část testu odpovědí slůvkem „nevím“. Tzn. dospělá populace má problémy s porozuměním vybraným finančním termínům a tématům. Stejný podíl respondentů přiznal, že úroveň jejich znalostí v oblasti finančních produktů a s tím spojená orientace v této tématice je pro ně problematická. 90 % respondentů pokládá toto téma vzdělávání dospělých za užitečné,

[85] BERTL, Ivan. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých: andragogické, metodické a psychologické souvislosti*. První vydání. Praha: Česká andragogická společnost, 2016. 176 stran. Česká a slovenská andragogika; svazek 11. ISBN 978-80-905460-3-5.

81 % respondentů potvrdilo, že jejich formální vzdělávání je na konfrontaci s finančními tématy dostatečně nepřipravilo.[86]

Máme-li navrhnout konkrétní podobu vzdělávací příležitosti – vzdělávacího programu – pro dospělé jedince, kteří chtějí řešit svůj aktuální problém neporozumění finančním a ekonomickým instrumentům, musíme si především stanovit, o jaký typ vzdělávání půjde: zda půjde o učení dospělých ve formálním, neformálním či informálním vzdělávání. Neformální vzdělávání se pro svou relativně volnou formu jeví jako forma pro finanční vzdělávání dospělých nejvhodnější. Další vzdělávání je tedy zaměřeno na dospělou populaci, tedy spotřebitele (i potenciální) finančních produktů a služeb, a mělo by být především zajišťováno soukromým sektorem, zejména prostřednictvím profesních sdružení finančních institucí a sdružení spotřebitelů. Určitou roli v dalším finančním vzdělávání hrají také subjekty veřejné správy.[87]

5.4 Dluhové poradenství

Pokud dlužník nesplácí své úvěry, věřitelé pochopitelně začnou dluhy vymáhat. Obvykle upomínají dlužníky písemně, telefonicky; zároveň účtují sankční úroky či pokuty. V této době je situace ještě řešitelná bez větších dodatečných výdajů. Důležité je neotálet, nezavírat oči před problémy a pokusit se dohodnout s bankou (poskytovatelem úvěru) o odložení splátek, změně výše splátek, délky úvěru atd. Velmi důležité je posílat alespoň částečnou splátku úvěru než úvěr neplatit vůbec. Nesplatí-li dlužník zajištěný dluh, propadne majetek, který byl dán do zástavy, nebo se splácení nárokuje u ručitelů. Jsme-li pojištěni proti nesplácení, dluh může uhradit pojišťovna. Horší situace je u nezajištěných dluhů. Věřitel se obvykle obrátí na vymáhací agentury či právníka. Ti vymáhají dluh důrazněji, avšak v rámci zákona, a pokud je vymáhání neúspěšné, podává se většinou soudu návrh na vydání elektronického platebního rozkazu. I v této fázi lze dluh řešit. Stále se lze dohodnout, sepsat listinu o uznání dluhu

[86] BERTL, Ivan. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých: andragogické, metodické a psychologické souvislosti*. První vydání. Praha: Česká andragogická společnost, 2016. 176 stran. Česká a slovenská andragogika; svazek 11. ISBN 978-80-905460-3-5.

[87] ©Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,2013-2017, *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/31443/

a dohodu o řešení dluhu. V případě soudního vymáhání lze také dosáhnout dohody; další možnou cestou je obrátit se na finanční poradnu.[88]

Dlužníkovi jsou současně nabídnuta různá sociální poradenství v rámci nějaké sociální služby. Podle ustanovení § 37 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, sociální poradenství zahrnuje a) základní sociální poradenství, b) odborné sociální poradenství. Podle druhého odstavce uvedeného zákona základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Jde tedy o základní činnosti při poskytování všech druhů sociálních služeb; poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit. Podle odstavce 3 je toto odborné sociální poradenství poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí a ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.[89]

Služby sociálního poradenství se zaměřují na zjišťování rozsahu a charakteru nepříznivé sociální situace a sledují i příčiny jejího vzniku. Na základě takových zjištění poskytují potřebné informace a tím napomáhají k řešení nepříznivých sociálních situací. Zákon současně rozlišuje základní poradenství, které jsou povinni poskytovat všichni poskytovatelé, a dále odborné poradenství; součástí odborného sociálního poradenství jsou i sociálně terapeutické činnosti, které se zaměřují na obnovení vztahů a praktických schopností a dovedností, které jsou narušeny v důsledku způsobu života osoby.[90]

Některé instituce poskytující bezplatné poradenství:

- **Sdružení českých spotřebitelů,** Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10, tel.: 261 263 574, e-mail: spotrebitel@regio.cz, www.konzument.cz
- **Poradna při finanční tísni, o.p.s.,** Americká 22, 120 00 Praha 2, tel. 222 922 240, e-mail: poradna@financnitisen.cz, www.financnitisen.cz,
- **Asociace občanských poraden,** www.obcanskeporadny.cz, konkrétně pro dluhové poradenství jsou poradny v 19 městech,

[88] KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH, Otto a CHROMÁ, Danuše. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. 5., upr. vyd. Praha: Eduko, 2014. 179 s. ISBN 978-80-87204-98-6.
[89] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
[90] *Sociální služby a příspěvek na péči: komentář, právní předpisy …* Králová, Jarmila a Rážová, Eva. Olomouc: ANAG, ©2007- . Práce, mzdy, pojištění.

- **Občanské sdružení SPES,** Dolní náměstí 27/38, 779 00 Olomouc, tel. 777 723 598, e-mail: spes@pomocsdluhy.cz.

Dále může dlužník využít právní poradenství (právní pomoc). Tuto právní pomoc mohou dlužníkovi zajistit především advokáti, které v tomto směru zaštiťuje Česká advokátní komora. Vedle toho však existují všelijací „vinkláři", kteří se zabývají poradenstvím spojeným s oddlužením, avšak s různými výsledky. Negativní vliv tohoto druhu pokoutnictví lze vidět ve dvou rovinách – jednak v tom, že tzv. „vinkláři s.r.o." mohou (a také tak často činí) z majetkové podstaty dlužníka „odčerpat" nezanedbatelnou částku, která pak může chybět jak dlužníkovi (nedosáhne na možnost ekonomické přípustnosti oddlužení), tak jeho věřitelům. Vedle toho se logicky nabízí otázka, zda jde – vzhledem k tomu, že jde o poskytování služeb právní pomoci podnikatelským způsobem, navíc bez příslušného oprávnění (o němž u advokátů nelze pochybovat) – o jednání, které by nemělo být rovněž postižitelné v rámci veřejného práva.[91]

Na tuto situaci bude reagovat schválená novela insolvenčního zákona, účinná od 1.7.2017, která předpokládá, že návrh na povolení oddlužení musí být sepsán a za dlužníka podán advokátem, notářem, insolvenčním správcem, nebo akreditovanou osobou. Akreditovanou osobou je právnická osoba, které byla rozhodnutím ministerstva udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení podle insolvenčního zákona.

Dlužník by si měl také ještě před tím, než podá u insolvenčního soudu návrh na povolení oddlužení, orientačně spočítat, zda jsou jeho příjmy natolik dostatečné, aby v průběhu příštích 5 let z nich byl schopen platit splátky svým nezajištěným věřitelům. K tomu je možné využít i „kalkulačku" dostupnou na stránkách justice.[92]

5.5 Výchovný aspekt oddlužení

Bohužel samo oddlužení, i když proběhne správně, nikoho finanční gramotnosti nenaučí. Navíc je zřejmé, že i velká část oddlužení je dnes hrazena tak, že povinný sám

[91] SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

[92] ©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html

na oddlužení neplatí nic nebo malou část a na splátky mu přispívají příbuzní. Výchovný efekt na dlužníka je nulový, ale věřitelé dostanou alespoň něco. Zde nastupuje důvodná obava, že za pár let po proběhnutí oddlužení o ně ti samí lidé požádají znovu, poctivý záměr už ale soud bude hledat jen stěží. Oddlužení znamená 5 let života s minimálními příjmy, během nichž rozhodně nemůžete žít na vysoké noze a oproti dosavadním zvyklostem se ani nemůžete znova zadlužit tak, abyste nové závazky neplatili, jinak vám soud oddlužení sebere.[93]

[93] JÍCHA, Lukáš. *Odvrácená tvář oddlužení.* [online]. 23.7.2012 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.mesec.cz/clanky/odvracena-tvar-oddluzeni/

6 Evropské právo a komparace české a slovenské právní úpravy

Český insolvenční zákon není ve skutečnosti o nic horší nebo o nic méně vhodný pro řešení úpadků dlužníků, než jsou zákony jiných evropských zemí. I s přihlédnutím k rozsáhlé revizní novele insolvenčního zákona, můžeme říci, že Česká republika má moderní a relativně praktický předpis. Mnoho lidí, kteří zákon kritizují, od něj očekává něco jiného, než může samotný jeden zákon postihnout. Pokud tedy hovoříme o dalších potřebách změn v této oblasti, je lepší hovořit o zásazích do celého systému včetně řady souvisejících zákonů. Přestože insolvenční problematiku upravují některé unijní právní předpisy, systémy v jednotlivých zemích jsou velmi odlišné. Mimo jiné je to dáno tím, že různé názory se týkají především mezinárodních aspektů insolvenčních řízení. Takže již více než deset let platí, že pokud je obchodní společnost v úpadku v jedné z unijních zemí, je v úpadku ve všech zemích. I když jsou tedy insolvenční systémy v zemích Evropské unie velmi rozdílné a zahrnují v sobě naprosto odlišné přístupy k insolvenčnímu právu, z hlediska českých obchodních partnerů kooperujících s firmami s domicilem na území některého státu Evropské unie lze říci, že v podstatě ve všech těchto zemích požívají věřitelé značné ochrany svých práv a soudní systémy těchto států jsou až na výjimky výkonné.[94]

6.1 Evropské právo

Česká republika je od 1.5.2004 členskou zemí EU, což mimo jiné přináší i nemalé množství povinnosti na poli legislativním. Součástí Ústavy se stal článek 10, kterým je řečeno, že „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva*“.[95] Evropská unie však z hlediska insolvenčního práva není nijak příliš aktivní a v podstatě bez jakéhokoliv váhání je přiznávána svrchovanost jednotlivých států v tom, že jejich příslušné zákony jsou plně a bez omezení v kompetenci národních vlád a parlamentů. Jedinou oblastí, kde evropské společenství předepisuje postup, jsou insolvenční řízení

[94] KISLINGEROVÁ, Eva a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xv, 143 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-497-1.
[95] Zákon č. 1/1993 Sb.Ústava České republiky

s mezinárodním prvkem. Insolvenční zákon k tomu v § 426 říká: „*1) Insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem a jeho účinky se řídí přímo použitelným předpisem práva Evropských společenství (Nařízení Rady ES č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení) a ustanoveními právního řádu toho členského státu Evropské unie, na něž přímo použitelný předpis práva Evropských společenství odkazuje. 2) Evropským mezinárodním prvkem se rozumí v souladu s přímo použitelným právním předpisem Evropských společenství skutečnost, že hlavní zájmy dlužníka jsou soustředěny v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska a současně alespoň jeden z věřitelů nebo část majetkové podstaty se nachází v některém z jiných členských států Evropské unie s výjimkou Dánska*“.[96] Evropské právo tedy v podstatě neřeší samotné uspořádání insolvenčního řízení nebo jeho postup či náležitosti, ale spíše upravuje podmínky a mechanismy používání práv jednotlivých členských států v případě, že dlužníkův podnik je soustředěn mezi několik (dvě nebo i více) členských zemí. Vzhledem k odlišnosti právních úprav v jednotlivých zemích však hrozilo nebezpečí (v několika případech i naplněné), že úpadci budou účelově postupovat tak, aby dosáhli řešení svého případu v zemích, jejichž zákonodárství jim dává větší prostor pro vlastní kroky než zákonodárství země původní, případně v zemích, které jsou obtížné pro hlavní věřitele a ve kterých budou mít hlavní věřitelé problémy s prosazením svých nároků. Právě proto vzniklo zmíněné nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o insolvenčním řízení ze dne 29. května 2000. Tento legislativní akt je svrchovaným ve všech zemích evropské unie s výjimkou Dánska a je použitelný na všechny podnikatelské subjekty kromě finančních institucí.[97]

Zmíněné nařízení bylo novelizováno novým nařízením Rady č. 681/2007 s účinností od 21. června 2007 s tím, že smyslem úpravy bylo sjednotit roztříštěné dosavadní úpravy, zajistit koordinaci těchto úprav a zjednodušit fungování vnitřního trhu EU.[98]

---

[96] Ustanovení § 426 zákona č. 128/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[97] SMRČKA, Luboš et al. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. První vydání. [Praha]: Professional Publishing, 2016. 308 stran. ISBN 978-80-7431-151-2.

[98] KISLINGEROVÁ, Eva a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xv, 143 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-497-1.

6.2 Komparace české a slovenské právní úpravy

Dne 9. prosince 2004 přijala Slovenská republika zákony o konkurze a reštrukturalizácii a o správcoch, které byly vyhlášeny pod čísly 7/2005 Z.z. a 8/2005 Z.z. Stalo se tak necelých osmnáct měsíců poté, co vláda Slovenské republiky schválila v červenci 2003 legislativní záměr rekodifikace slovenského insolvenčního práva.[99]

Necelý rok a půl po přijetí slovenského zákona č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii (ZKR), byl v ČR v květnu 2006 přijat zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ). Datum jeho účinnosti bylo stanoveno na 1. července 2007. Česká rekodifikace insolvenčního práva byla slovenským ZKR v mnoha směrech inspirována či alespoň ovlivněna.[100]

Zákonná úprava - vnitrostátní

- zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurzu a restrukturalizaci a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen ZKR),
- č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, a to v důsledku jeho subsidiarity k ZKR zák. č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, který se s poukazem na intertemporální, tj. přechodné ustanovení ZKR aplikuje na konkurzy a vyrovnání vyhlášené nebo povolené před účinností ZKR zákon č. 8/2005 Z.z. o správcích a o změně a doplnění některých zákonů.[101]

Mezinárodní úprava - zvláštní právní úprava regulující účinky konkurzního řízení s mezinárodními dopady nebyla Slovenskou republikou dosud ratifikována. Pro SR je však závazných několik mezinárodních úmluv a také několik dvoustranných mezinárodních dohod o mezinárodní spolupráci v civilních věcech, které mohou mít dopad i na insolvenční řízení. Právním základem legislativní činnosti orgánů Evropské unie (EU) v oblasti civilního práva procesního je čl. 81 ZFEU. V sekundárním právu jsou prameny konkurzního práva: nařízení (např. Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze

[99] RICHTER, Tomáš. *Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu)* Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd Institut ekonomických studií. [online]. 2005. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1485/lang/cs

[100] RICHTER, Tomáš. *Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly*. Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova. [online]. 2006 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1985/lang/cs

[101] Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení) a směrnice: např. směrnice 98/26/ES Evropského parlamentu a Rady z 19. května 1998 o konečném zúčtování v platebních zúčtovacích systémech a zúčtovacích systémech cenných papírů.[102]

Základní vztah mezi ZKR a OSŘ je vymezený v § 196 ZKR, podle kterého, pokud ZKR nestanoví jinak, na zahájení konkursního řízení, na konkursní řízení, na zahájení restrukturalizace, na restrukturalizační řízení a řízení o oddlužení se přiměřeně použijí ustanovení OSŘ. ZKR tak představuje zvláštní právní předpis (lex specialis), který se v případě paralelní úpravy v ZKR a OSŘ použije přednostně před ustanoveními OSŘ jako právního předpisu lex generalis. Pro řešení procesních otázek, které v ZKR nenalezneme, se tedy postupuje podle příslušných ustanovení OSŘ. Všeobecná úprava OSŘ se použije například při posuzování způsobilosti být účastníkem řízení, procesní způsobilosti, projednávání, dokazování apod. Naopak se však všeobecná úprava OSŘ, z důvodu úplné úpravy v ZKR, nepoužije například při určování okruhu účastníků řízení.[103]

ZKR ve svém ustanovení § 1 upravuje řešení úpadku dlužníka zpeněžením majetku dlužníka a kolektivním uspokojením jeho věřitelů nebo postupným uspokojením věřitelů dlužníka způsobem dohodnutým v restrukturalizačním plánu; zákon současně upravuje i řešení hrozícího úpadku dlužníka a oddlužení fyzické osoby. Ustanovení § 3 odst. 1 ZKR pak upřesňuje, kdy je dlužník v úpadku, což je tehdy, jestliže je platebně neschopný nebo předlužený. V případě, že dlužník podá návrh na prohlášení konkursu, automaticky se předpokládá, že je v úpadku.[104]

Podle ustanovení § 166 odst. 1, 2, 3, 4 ZKR, každý dlužník v platební neschopnosti, který je fyzickou osobou, je oprávněn domáhat se oddlužení konkursem nebo splátkovým kalendářem, a to bez ohledu na to, zda má závazky z podnikatelské činnosti. Dále je oprávněn opakovaně se domáhat oddlužení konkursem nebo splátkovým kalendářem, nejdříve však po uplynutí deseti roků od prohlášení konkursu nebo od určení splátkového kalendáře. Návrh na prohlášení konkursu nebo na určení splátkového kalendáře může podat jen tehdy, pokud je vůči němu vedeno exekuční

[102] ZÁMOŽÍK, Jozef. *Civilné právo procesné: vykonávacie konanie, konkurz a reštrukturalizácia, rozhodcovské konanie, správne súdnictvo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 372 s. Slovenské učebnice. ISBN 978-80-7380-417-6.

[103] ZÁMOŽÍK, Jozef. *Civilné právo procesné: vykonávacie konanie, konkurz a reštrukturalizácia, rozhodcovské konanie, správne súdnictvo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 372 s. Slovenské učebnice. ISBN 978-80-7380-417-6.

[104] Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

řízení nebo obdobné vykonávací řízení. Povinností dlužník spolu s návrhem na vyhlášení konkursu nebo s návrhem na určení splátkového kalendáře je prohlásit, že je v platební neschopnosti.[105]

Základní podmínka vstupu do procesu oddlužení je na Slovensku i v České republice totožná. Dlužník musí mít více věřitelů (nejméně dva), peněžité závazky musí být po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a dlužník musí být v platební neschopnosti. Další průběh se však zásadně liší. Na Slovensku dlužník podává návrh na prohlášení konkursu společně s návrhem na oddlužení. Aby však mohl být proces oddlužení zahájen, musí dlužník prokázat, že vlastní majetek v minimální výši 1 659,70 EUR. Posléze je dlužníkovi přidělen insolvenční správce, který určí výši majetku a závazků dlužníka a následně majetek zpeněží a alespoň částečně uspokojí věřitele. Za tuto činnost si insolvenční správce rovnou odečte svoji odměnu ve výši 663,88 EUR. Teprve pak je dlužníkovi umožněno vstoupit do druhé fáze oddlužení. Touto fází je tříleté zkušební období, kdy dlužník má v této době povinnost hradit soudem stanovené roční splátky, které mohou dosahovat až do výše 70 % z dlužníkova příjmu za minulý rok (§ 168 ZKR). Po uplynutí těchto tří let jsou dlužníkovi prominuty všechny zbývající neuhrazené závazky. Dlužník však, na rozdíl od dlužníků procházejících oddlužením v ČR, hradí poměrně vysoké měsíční splátky. Český občan nemusí procházet dvěma fázemi oddlužení jako na Slovensku. Dlužníkovi v ČR je rovnou umožněno oddlužení bez toho, aby musel prokazovat výši svého majetku, a aby mu byl tento majetek prodán. Dlužník musí pouze prokázat, že v trvání oddlužení je schopen ze svého příjmu uhradit alespoň 30 % ze svých závazků vůči nezajištěným věřitelům. Ze mzdy je dlužníkovi insolvenčním správcem odečtena určitá částka daná zákonem a ta je rozdělena na úhradu nákladů na insolvenčního správce a mezi přihlášené dlužníky. Po pěti letech oddlužení jsou dlužníkovi odpuštěny všechny zbývající závazky.[106]

Konkrétní odlišnosti týkající se oddlužení.

Řízení o oddlužení v SR představuje samostatné civilní soudní řízení, časově a věcně navazující na řízení konkursní. Hlavním účelem řízení je dosažení situace fyzické osoby, kdy není nucena po úspěšném oddlužení splácet své nesplacené závazky, které nebyly během konkursu ani v průběhu řízení o oddlužení v plném rozsahu uspokojeny. O možnosti oddlužení soud dlužníka v insolvenčním řízení přiměřeně poučí. Skončením

[105] Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

[106] *Osobný bankrot Slovensko.* Stopdluhum.cz. [online]. 26.1.2016 [cit.2017-04-09 Dostupné z http://www.stopdluhum.cz/osobny-bankrot-slovensko/

konkursu nedochází k zániku nesplacených pohledávek věřitelů, a proto pro fyzickou osobu konkursní řízení fakticky nepředstavuje definitivní řešení jejího úpadku, neboť věřitelé mohou své neuspokojené pohledávky vůči dlužníkovi (resp. jeho právnímu nástupci) i nadále vymáhat. Základní podmínkou možnosti domáhat se zbavení svých dluhů je skutečnost, že na majetek fyzické osoby byl vyhlášen konkurs a konkursní řízení skončilo po splnění konečného rozvrhu výtěžku. Pokud insolvenční řízení skončilo ve stadiu před prohlášením konkursu, pokud byl konkurs zrušen proto, že majetek dlužníka nepostačoval ani na úhradu pohledávek proti podstatě nebo pokud byl konkurs zrušen proto, že nejsou splněny předpoklady na konkurs, dlužník nemá právo domáhat se zbavení svých dluhů oddlužením.[107]

Základním kamenem celého nového slovenského systému insolvenčního řízení je *správce*. Co se týká výběru – osoba správce se při vyhlášení konkursu generuje elektronicky, a to náhodným způsobem z okruhu licencovaných osob (správce se náhodně generuje pouze při vyhlášení konkursu. Poté, co se přihlásí věřitelé a proběhne přezkoumání přihlášených pohledávek, tedy zhruba 90 dní po prohlášení konkursu, má věřitelská schůze právo rozhodnout o výměně správce. Spolu se zavedením generátoru správců byl přijat statusový zákon pro správce, jenž upravil podmínky správcovské zkoušky, dalšího vzdělávání správců, podrobnosti o vedení správcovské kanceláře, správcovského spisu a dohled ministerstva spravedlnosti nad výkonem správcovské činnosti. Nová úprava vycházela z toho, že v systému mohou být jen osoby odborně způsobilé, zkušené, bezúhonné, důvěryhodné a s dostatečným administrativním zázemím. Náhodný výběr proto nepředstavuje riziko, že do složitého případu bude jmenován někdo nezkušený. Slovenský právní řád obsahuje ohledně výběru správce i jedno specifické řešení. V případě dlužnické restrukturalizace vybírá správce dlužník, přičemž správce jednak vypracuje tzv. restrukturalizační posudek toho, zda jsou splněny předpoklady na restrukturalizaci podniku, a následně vykonává dohled nad podnikáním dlužníka, zajišťuje proces administrativně a vyjednává se zúčastněnými stranami budoucí podobu restrukturalizačního plánu. Výhodou takového řešení je, že dlužník má ke správci důvěru, a pokud správci důvěřují i rozhodující věřitelé, je pravděpodobné, že dojde ke schválení restrukturalizačního plánu.[108]

[107] ZÁMOŽÍK, Jozef. *Civilné právo procesné: vykonávacie konanie, konkurz a reštrukturalizácia, rozhodcovské konanie, správne súdnictvo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 372 s. Slovenské učebnice. ISBN 978-80-7380-417-6.

[108] KISLINGEROVÁ, Eva a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xv, 143 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-497-1.

Stejně jako v ZKR, i v IZ je velmi silná role *věřitelů.* V některých bodech střetu mezi zájmy jednotlivých věřitelů a jiných aktérů, resp. zájmy věřitelů navzájem, však česká úprava spoléhá na objektivní kritéria. Tam, kde IZ ponechává klíčové otázky insolvenčního řízení k rozhodnutí věřitelům (např. rozhodnutí o způsobu řešení úpadku), snaží se obvykle stanovit pro rozhodnutí procesní podmínky, jejichž cílem je čelit problémům, vyplývajícím z heterogenní povahy nároků jednotlivých tříd věřitelů.[109] Slovenská reforma tedy řadu podstatných rozhodovacích pravomocí vkládá do rukou věřitelů, buďto ke kolektivnímu rozhodování na schůzi věřitelů, nebo ke zprostředkovanému rozhodování věřitelským výborem. Toto řešení nelze než přivítat. Z ekonomického pohledu věřitelé okamžikem úpadku nastupují na místo akcionářů – stávají se nositeli nároků na majetek dlužníka. Jsou to tedy právě věřitelé, kdo má nejlepší motivaci přijímat efektivní rozhodnutí o tom, jak má být v insolvenčním řízení naloženo s majetkem dlužníka. Na druhou stranu je potřeba mít na paměti, že věřitelé nejsou homogenní skupinou – jejich nároky na majetek dlužníka mají podle mimoinsolvenčního práva různé právní pořadí a také různou ekonomickou povahu. To může vést k poruchám v kolektivním rozhodování věřitelů, kterým by insolvenční právo mělo vhodnými pravidly čelit.[110]

Stejně jako v řízení pod ZKR, i v řízení podle IZ závisí postavení *dlužníka* na konkrétním způsobu řešení úpadku (pro podnikatele přichází v úvahu konkurs nebo reorganizace, pro nepodnikatele konkurs nebo oddlužení). Insolvenční řízení podle IZ je však koncipováno odlišně od řízení podle ZKR v tom smyslu, že před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku může být přijato samostatné rozhodnutí o úpadku, po němž následuje společná fáze řízení, jejímž závěrem je rozhodnutí o nejvhodnějším způsobu řešení úpadku. Na rozdíl od ZKR je zde tedy ještě období, kdy dlužník je soudem prohlášen insolventním, není však dosud zahájeno žádné z konkrétních řízení (konkurs/reorganizace, konkurs/oddlužení), vedoucích k řešení jeho úpadku.

Jelikož český IZ standardně předpokládá úvodní, společnou fázi řízení, obsahuje také řadu společných ustanovení (v podstatě celá část I., §§ 1 až 243). Mimo jiné jde

---

[109] RICHTER, Tomáš. *Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly*. Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova. [online]. 2006 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1985/lang/cs

[110] RICHTER, Tomáš. *Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu)* Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd Institut ekonomických studií. [online]. 2005. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1485/lang/cs

i o tzv. „*kolektivizační ustanovení*“ insolvenčního práva, tedy především ustanovení o zákonném moratoriu na individuální uspokojení věřitelů a ustanovení o neúčinnosti některých právních úkonů, učiněných před zahájením insolvenčního řízení, pokud svým účelem směřují proti kolektivní povaze insolvenčního řízení.[111]

Úprava oddlužení v dalších ustanoveních, např. §§ 166 až 171 ZKR se pak týká pouze dlužníků – fyzických osob. Situace po ukončení klasického konkursního řízení je u korporačních a osobních dlužníků zásadně odlišná. Zakončením konkursního řízení na majetek obchodní korporace pravidelně končí též její „život“. Jinak je tomu u dlužníků – fyzických osob. Ti po ukončení konkursního řízení zpravidla existovat nepřestávají – naopak, mnohdy je čeká podstatná část dalšího ekonomického života. Oddlužení dlužníka – fyzické osoby je tedy prvkem insolvenčního práva, který se snaží motivovat fyzické osoby, které jednou finančně neuspěly, k tomu, aby začaly znovu, a odměnou jim nabízí možnost začít znovu „s čistým štítem“. Jak slovenský ZKR tak český IZ řízení o oddlužení fyzické osoby obsahuje. Český IZ konstruuje řízení o oddlužení v podstatě jako sui generis reorganizaci – tedy strukturované vyjednávání, v němž dlužník nabídne věřitelům uspokojení pohledávek prostřednictvím stanoveného plánu oddlužení s tím, že splněním plánu zbývající část závazků dlužníka zanikne. Slovenský ZKR se snaží dosáhnout téhož ekonomického efektu mnohem jednoduššími právními prostředky. Na návrh dlužníka může slovenský soud dlužníku povolit po zrušení konkursu tříleté zkušební období, v němž dlužník musí odevzdávat správci k uspokojení věřitelů soudem stanovenou část svých příjmů, nejvýše však 70 % svých čistých příjmů za uplynulý rok. Dlužníkův majetek a příjem je po dobu zkušebního období chráněn před postupem konkursních věřitelů a právní úkony dlužníka stanovené soudem vyžadují souhlasu správce. Plní-li dlužník, po celé zkušební období, své právní povinnosti, rozhodne soud po jeho uplynutí o oddlužení. Odevzdání maximálně 70 % čistého příjmu po dobu 3 let není natolik vysokou cenou za „vykoupení“ ze zbytku zadlužení, aby většinu dlužníků od použití formálního insolvenčního řízení odradila; zároveň však také ale není ani cenou příliš bagatelní, která by mohla znamenat, že oddlužení se stane pro slovenský spotřebitelský úvěrový trh pohromou. Otázkou však je, zda jednoduchost slovenské úpravy nepůjde na úkor její použitelnosti z toho důvodu,

[111] RICHTER, Tomáš. *Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly*. Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova. [online]. 2006 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1985/lang/cs

že oddlužení lze dosáhnout pouze po zrušení konkursu po zpeněžení majetku dlužníka, což může být samo o sobě příliš tvrdým odstrašujícím prostředkem.[112]

Celkově lze říci, že obě rekodifikace jsou si velmi blízké v tom, že insolvenční řízení pojímají (alespoň pokud jde o podnikatele) jako pokračování správy podniku insolvenčního dlužníka, spíše než jako dirigistický, neboli státní zásah do poměrů soukromých osob. Velký význam je proto přisuzován vůli věřitelů – tedy těm aktérům, jimž v ekonomickém smyslu slova majetek insolvenčního dlužníka náleží. Tam, kde kolektivní tvorba této vůle trpí problémy a selháními, snaží se IZ zavádět pravidla, jejichž cílem je tyto problémy a selhání překonat.[113]

[112] RICHTER, Tomáš. *Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu)* Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd Institut ekonomických studií. [online]. 2005. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1485/lang/cs

[113] RICHTER, Tomáš. *Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly*. Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova. [online]. 2006 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1985/lang/cs

Shrnutí teoretické části

V teoretické části práce jsme stručně nahlédli do historie insolvencí, objasnili si základní pojmy a hlavní právní prameny, které problematiku insolvenčního řízení upravují. Pokusila jsem se zmapovat průběh insolvenčního řízení, konkrétně proces oddlužení, z pohledu dlužníka a věřitele. V další části jsem se zaměřila na problematiku tzv. „nekalých praktik“, mezi které lze zahrnout nepoctivý záměr dlužníka snažícího se různými kličkami obejít zákon, nebo lehkomyslný přístup dlužníka k plnění oddlužení a v neposlední řadě blíže vysvětlit šikanózní návrhy, ať ze strany dlužníků nebo věřitelů.

Následně jsem se zabývala finanční gramotností a vzděláváním, což je základním předpokladem toho, jak se naučit hospodařit, dobře zvažovat své kroky a vyhnout se tak případnému zadlužení. Poslední část je věnována srovnání české a slovenské právní úpravy insolvenčního řízení, opět konkrétněji samotného oddlužení, kdy jsem dospěla k názoru, že obě právní úpravy od sebe mohou navzájem čerpat podnětné informace týkající se oddlužení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 Výzkum a metodika

V teoretické části jsem definovala pojmy a podstatu insolvenčního řízení. Čerpala jsem z literárních a internetových zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu zdrojů. V praktické části práce se věnuji osobnosti insolvenčního soudce a především jeho zkušenostem z praxe týkajících se průběhu insolvenčního řízení. Zaměřím se na cíl výzkumu, metodiku výzkumu a rozhovoru, popíšu zde průběh rozhovoru a techniku sběru dat.

7.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu je zjištění názoru soudce na schválenou novelu insolvenčního zákona účinnou od 1.7.2017 a připravovanou tzv. novelu oddlužovací, a především toho, jaký budou mít tyto novely přínos pro insolvenční řízení.

Dílčími cíly pak bude vyhodnocení možností soudců ovlivnit legislativní vývoj; posoudit výchovný efekt oddlužení na dlužníky; získat názor soudkyně na to, jak samotní dlužníci přistupují k možnosti vyřešení svých dluhů oddlužením a na postoj veřejnosti k insolvenčnímu řízení.

7.2 Metoda výzkumu

Praktická část mé diplomové práce je prováděna kvalitativním výzkumným šetřením, která se mi vzhledem k povaze problému i cíli práce, jeví jako nejpříhodnější. Důvodem volby jsou omezené možnosti pro získávání dat kvantitativní metodologií. Na výzkumnou část jsem užila metodu polostrukturovaného rozhovoru se soudkyní insolvenčního úseku odvolacího soudu, přičemž jsem si předem připravila otázky, které jsem aktuálně dle potřeby doplňovala. Hlavní metodou sběru dat je tedy rozhovor s odborníkem působícím v uvedené oblasti v návaznosti na teoretickou část mé práce.

7.2.1 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum je podrobným popisem daného případu. Cílem není zevšeobecnění údajů, ale hluboké proniknutí do konkrétního případu a objevení nových souvislostí, které se hromadným (kvantitativním) výzkumem nedají objevit. Takový výzkum odkrývá nové skutečnosti a z nich vytváří nové hypotézy. Kvalitativní výzkum nemá na začátku stanovené hypotézy, tak jako je má kvantitativní výzkum. U tohoto druhu výzkumu se stanovují výzkumné otázky. Projekt není fixní, ale flexibilní. Stanoví se základní osa celé výzkumné práce, která se dále rozvíjí a umožňuje zohlednění vzniklých změn. Stále je ovšem nezbytné sledovat stanovený cíl výzkumu. V poslední době velmi často v praxi nacházíme kombinaci jak hypotéz, tak výzkumných otázek (zejména v rámci smíšeného výzkumu).[114]

7.2.2 Metodika rozhovoru

Interview v kvalitativním výzkumu se liší od tradičního (kvantitativního) interview několika rysy. Cílem je především zjistit, jak osoby interpretují svět kolem sebe, jaké významy připisují důležitým událostem ve svém životě. Proto u tohoto výzkumu je tím, kdo hlavně hovoří, zkoumaná osoba. Naopak výzkumník poslouchá více, než hovoří, a projevuje o zkoumanou osobu živý zájem. Interview má často neformální, uvolněný charakter. Má vlastnost přátelského rozhovoru a osoba někdy ani neví, že o interview jde. Atmosféra u interview by měla být příjemná a uvolněná; doporučuje se jej dělat v prostředí, které člověku není cizí.[115]

Interview je tedy metoda shromažďování dat o pedagogické realitě, která spočívá v bezprostřední verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta. Velkou výhodou interview oproti jiným výzkumným metodám je navázání osobního kontaktu, který umožňuje hlubší proniknutí do motivů a postojů respondentů. Můžeme tak sledovat reakce respondenta na kladené otázky a podle nich usměrňovat jeho další průběh. Úspěšnost je z velké části závislá také na schopnosti výzkumníka

[114] VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Vydání první. Praha: Portál, 2016. 319 stran. ISBN 978-80-262-1026-9.
[115] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0

navázat přátelský vztah k respondentovi a na vytvoření otevřené atmosféry. Vytvoření vzájemně příjemného, uvolněného vztahu mezi výzkumníkem a respondentem se označuje termínem *raport.* Podle toho, jak dalece je interview výzkumníkem řízeno, je možno rozlišit interview strukturované, polostrukturované a nestrukturované.[116]

Zvláštní pozornost je nutné věnovat začátku a konci rozhovoru. Na začátku dotazování je vhodné a vlastně i nutné prolomit případné psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem. Také zakončení rozhovoru je jeho důležitou součástí. Právě na konci rozhovoru nebo při loučení můžeme ještě získat důležité informace. Kvalitativní rozhovor není pouze sběrem dat, ale může mít i intervenční charakter. Proto má tazatel nabídnout dotazovanému možnost dodatečného kontaktu.[117]

7.2.3 Polostrukturované interview

Pro svou práci jsem si zvolila metodu polostrukturovaného interview s připravenými otázkami, které bylo možno dále rozvíjet, dle odpovědí dotazované soudkyně.

Na rozdíl od nestrukturovaného interview má výzkumník k dispozici rámcové otázky, ale nedrží se jich pevně; přizpůsobuje je podle vyvíjejícího se obsahu. Toto interview se dělá o něco snadněji než nestrukturované, protože výzkumník se nemusí v takové míře spoléhat na svůj postřeh a tvořivost, jako je to u nestrukturovaného interview. Na začátku rozhovoru se tazatel představí a vysvětlí záměr svého interview; interview nikdy nemá začít náhle. Vždy je třeba věnovat několik úvodních minut běžnému rozhovoru. Tím se nastolí raport – příjemné, uvolněné ovzduší mezi tazatelem a odpovídajícím. Znakem toho, že nevznikl potřebný raport, jsou jednoslabičné odpovědí typu „ano“, „ne“, „asi“. Pokud takto osoba odpovídá, je velmi pravděpodobné, že se „neotevřela“ a výzkumníkovi se nepodařilo navodit přátelský a otevřený vztah. Interview by také výzkumník neměl ukončit náhle, rychlým odchodem z terénu. Po „vědecké“ části by se výzkumník měl ještě několik minut pobavit s osobou, naznačit svou spokojenost s odpověďmi, odpovědět na její případné otázky apod.[118]

---

[116] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

[117] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

[118] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0

7.3 Výzkumný vzorek

Pracuji v soudnictví na insolvenčním úseku a pro svou práci jsem si zvolila osobu insolvenční soudkyně, která je pro mě jednak vzorem a především zárukou kvalitního odborníka v této oblasti, a to již s ohledem na její dlouholetou praxi a získané zkušenosti. Při výkonu své práce postupuje vždy objektivně, v dané problematice se velmi dobře orientuje, stále se zdokonaluje účastí na školeních a seminářích, pravidelně se seznamuje s judikaturou NS a Ústavního soudu, případné právní problémy konzultuje se soudci těchto nadřízených soudů a v neposlední řadě poskytuje i odbornou pomoc ostatním kolegům insolvenčního úseku našeho soudu.

7.4 Technika sběru dat

Jako metodu sběru dat pro svůj výzkum jsem si tedy zvolila polostrukturovaný rozhovor a jako techniku sběru zvukový záznam na diktafonový záznamník. Dotazovanou soudkyni jsem předem seznámila s použitím záznamníku a vyžádala jsem si její souhlas. Následně jsem provedla transkripci textu, přičemž jsem přepis zkontrolovala opakovaným poslechem záznamu a porovnáním přepisovaného textu s audiozáznamem další nezávislou osobou.

Transkripcí se nazývá proces převodu mluveného projevu z interview nebo ze skupinové diskuse do písemné podoby. Pro podrobné vyhodnocení je transkripce podmínkou.[119]

7.5 Realizace sběru dat

Na úvod jsem se představila, sdělila dotazované účel a cíl interview a požádala jsem o souhlas se záznamem na diktafon. Současně jsem dotazovanou ujistila o její anonymitě. Rozhovor byl veden přímo v pracovně insolvenční soudkyně, kde jsme nebyly nikým rušeny a především pro dotazovanou se jednalo o prostředí jí blízké, čímž jsem zabezpečila důvěrnou a klidnou atmosféru. Dotazované jsem dala dostatečný

---

[119] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

prostor na zodpovězení otázek, vysvětlila jsem jí, že také může odmítnout odpovědět na položenou otázku, pokud by na ni neznala odpověď, anebo ji považovala za příliš osobní. Samotný rozhovor trval 55 minut a probíhal pouze za mé přítomnosti a přítomnosti dotazované.

Po úvodních informacích následovaly otázky týkající se osoby soudkyně – směřující na délku její praxe, její motivaci k rozhodnutí stát se soudkyní a následně konkrétně soudkyní v oblasti insolvenčního práva. Další dotazy jsem zaměřila do oblasti změn a novel insolvenčního práva a postupně směřovaly k další schválené novele IZ účinné od 1.7.2017. Následně jsme se přesunuly k možným dopadům insolvenční novely na proces oddlužení. Nastínily jsme zkušenosti s činností insolvenčních správců. Druhou polovinu rozhovoru jsem směřovala spíše do oblasti možností a motivace dlužníků, a jelikož se ve své práci snažím i o srovnání české a slovenské právní úpravy oddlužení, položila jsem dotazované i otázku týkající se jejích zkušeností s jinými zahraničními úpravami institutu oddlužení. Závěrem jsem se pokusila zjistit názor insolvenční soudkyně na nárůst insolvenčních návrhů v budoucnu a názor na to, co považuje v českém insolvenčním právu za nejzdařilejší případně naopak za nefunkční.

7.6 Analýza dat

Analýza verbálních projevů se v té či jiné formě uskutečňuje vlastně u každé výzkumné metody, ve které se pracuje se slovem. Tak je to např. u protokolů z pozorování, u záznamu interview, dotazníku apod.[120]

Pro svůj výzkum jsem si zvolila speciální metodu, kterou je obsahová analýza. Obsahová analýza se zabývá kvantifikací kvalitativních dat a je u ní velmi důležité správně a jasně určit výzkumný vzorek a jednotku analýzy. Výzkumník pak pracuje jen s těmito jednotkami během analýzy, a tyto jednotky jsou kódovány a kategorizovány.[121]

U této metody není analýza verbálních projevů jen jedním z postupů v rámci nějaké výzkumné metody, ale sama tvoří jádro metody. Vždy půjde o souvislé písemné projevy – tedy texty. Název obsahová analýza textů prozrazuje dostatečně mnoho

[120] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0

[121] DUŠKOVÁ, Lenka a ŠAFAŘÍKOVÁ, Simona. *Kvalitativní metody pro rozvojová studia*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 79 stran. Učebnice. ISBN 978-80-244-4740-7.

o charakteru této výzkumné metody. Jde o analýzu a hodnocení obsahu písemných textů. Obsahovou analýzu můžeme uskutečňovat nekvantitativním nebo kvantitativním způsobem. Nekvantitativní analýza se neopírá o explicitně vyčleněné kategorie jevů, které se zpracovávají numericky. Nevyjadřuje se v žádných počitatelných ukazatelích. Nekvantitativní obsahová analýza se uskutečňuje nejrůznějšími způsoby – od jednoduchých rozborů obsahu textu až po hluboké interpretace a vysvětlení. I nekvantitativní obsahová analýza textu by však měla být objektivní, tj. nezávislá na osobních názorech a postojích toho, kdo analýzu uskutečňuje.[122]

7.7 Analýza rozhovoru s insolvenční soudkyní

Samotný rozhovor začal v 10 hodin a byl ukončen v 10.55 hodin, tj. celková doba rozhovoru byla padesát pět minut. Úvodními otázkami byly dotazy týkající se osoby dotazované, její délky praxe, její motivace k volbě právě tohoto povolání s následným přechodem do funkce insolvenční soudkyně a postupně jsme přešly k jádru rozhovoru. Rozhovor byl rozdělen do několika bloků – obsahových částí, a to:

- úvodní otázky (týkající se dotazované);
- otázky týkající se insolvenčního zákona (novel IZ a očekávání v oblasti procesu oddlužení);
- otázky týkající se pohledu soudkyně na dlužníky, veřejnost, oddlužovací agentury a činnost insolvenčních správců.

Obsahové části se odvíjely od stanoveného cíle práce, tj. zjištění názoru soudce na schválenou novelu a připravovanou novelu insolvenčního zákona, především jaké budou mít přínos pro insolvenční řízení, konkrétně pro institut oddlužení.

Dotazovaná odpověděla na všechny předem stanovené otázky a i na další otázky, které vyplynuly v průběhu rozhovoru.

[122] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0

Informace o dotazované

Dotazovaná po absolvování právnické fakulty pracovala jako soudkyně 14 let u okresního soudu, následně byla dva roky členkou obchodního odvolacího senátu krajského soudu a posledních pět let pracuje v odvolacím senátu specializovaném na problematiku insolvenčního práva u Vrchního soudu v Olomouci. Svého rozhodnutí zaměřit se na insolvenční právo nikdy nelitovala, podle jejího názoru je tato problematika zajímavá a rozmanitá, neboť z pohledu procesního práva je řízení ovládáno zásadami nesporného řízení, zatímco incidenční spory jsou ovládány klasickým sporným procesem. V rámci insolvenčního řízení je pak právní problematika řešena z pohledu všech právních odvětví.

Otázky týkající se insolvenčního zákona

V teoretické části práce jsem se zmiňovala, že insolvenční zákon prochází neustálými novelami, proto mě zajímal i názor dotazované na vývoj insolvenčního zákona. Dotazovaná uvedla, že insolvenční zákon je oproti předcházející konkursní úpravě, podstatně rozsáhlejší, rozšířený hlavně o nový způsob řešení úpadku oddlužením. Množství novel je dáno potřebami vyplývajícími z praxe, ale některé změny jsou vedeny i tzv. „politickým zadáním“. Nově schválená novela podle soudkyně přinese řadu významných změn, přičemž další zásadní změny se očekávají od tzv. oddlužovací novely, která je zatím v legislativním procesu. Je toho názoru, že novela účinná od 1.7.2017 nemá ambici zefektivnit a zprůhlednit proces oddlužení, to se právě očekává až od připravované oddlužovací novely. Na druhou stranu souhlasí např. s tím, že sepisování návrhu na povolení a insolvenčních návrhů tzv. akreditovanou osobou, může přinést zjednodušení situace u soudů, protože řada návrhů podávaných fyzickými osobami je vadných. Také ve schválené novele je pro ni rozumná a zásadní změna, že již ne vždy, v případě neúspěšného oddlužení, bude řízení a způsob úpadku řešen konkursem, čímž se i zlevní samotné insolvenční řízení. Dlužníci totiž ve většině případů po prohlášení konkursu na jejich majetek (po neúspěšném návrhu na povolení oddlužení) neměli žádný majetek a konkurs tak byl zrušen pro nedostatek majetku; státu však vznikly vysoké náklady v souvislosti s odměnou a hotovými výdaji insolvenčních správců. Co se týká tzv. šikanózních návrhů je k této změně skeptická, neboť podle jejích zkušeností jde v době podání návrhu velmi těžko posoudit, zda se skutečně

o takovýto šikanózní návrh jedná. Taktéž podle jejího názoru tato schválená novela nepřinese ani zásadní dopad na nárůst insolvenčních řízení. Jiná situace však nastane s případnou oddlužovací novelou, kde se očekává nárůst nápadu u insolvenčních soudů až o 100 %, neboť oddlužení bude přístupné většině dlužníků, proti nimž je dnes vedeno exekuční řízení. Stejně tak, proto, že tato novela předpokládá, že dlužník za dobu trvání oddlužení bude povinen zaplatit nejméně náklady insolventního správce a věřitelům se nedostane ničeho, nepochybně dojde k výraznému nárůstu návrhů na povolení oddlužení. Blíže se však ke změnám v „oddlužovací novele“ nechce vyjadřovat, protože tato je stále v legislativním procesu. Celkově však za přínos insolvenčního řízení považuje zejména to, že poctivým dlužníkům je umožněno se do budoucna dluhů zbavit a zahájit „nový“ život bez této zátěže.

Co se týká možnosti soudců ovlivnit legislativní proces a personální obsazenosti soudů je toho názoru, že soudci se snaží podílet na tvorbě zákonů, mají možnost se vyjadřovat k zasílaným zněním připravovaných novel, místopředsedové soudů se účastní porad na Ministerstvu spravedlnosti, kde tlumočí své názory a poznatky z praxe, ale na druhou stranu, ne všechny změny je však možné z pozice soudců ovlivnit, a nelze ovlivnit zejména ty změny, které vycházejí z tzv. politického zadání a na nichž má vláda zájem v souvislosti se svým programem.

Z personálního hlediska si myslí, že není dosud v ČR dostatek erudovaných insolvenčních soudců a zájem o tuto agendu mezi soudci je nízký. Většina sporů, které se dříve vedly u obecných soudů, se však přesouvá do insolvenčního řízení v souvislosti s incidenčními spory, čímž ubývá potřeba soudců na obecných soudech a naopak narůstá potřeba soudců insolvenčních. Také co se týká funkčnosti insolvenčního systému na soudech, zmínila otázku technickou, a to konkrétně fungování systému ISIR, který je v současné době nedostatečný, funguje pomalu, a to komplikuje práci zejména administrativě. Připravují se i zásadní změny v oblasti elektronizace insolvencí, kdy od roku 2018 by měl být veden elektronický spis a měl by být vytvořen nový systém.

Pohled dotazované na dlužníky, veřejnost, oddlužovací agentury a činnost insolvenčních správců

V práci jsem taktéž zmiňovala, že podle mého názoru je hlavní motivací dlužníků podstoupit proces oddlužení, možnost úhrady svých dluhů pouze do výše

30 %. Stejný názor vyslovila i dotazovaná. Doplnila však, že dlužníci si často tuto hranici pletou s nejvýše nutnou pro uspokojování pohledávek nezajištěných věřitelů a neuvědomují si, že jsou povinni plnit nezajištěným věřitelům maximum ze svých příjmů a 30 % je pouze minimální hranice. Dlužníci jsou podle ní nezodpovědní při svém zadlužování, což je evidentní z množství insolvenčních řízení. Otázku informovanosti a právní gramotnosti posoudit nedokáže. Také se ve své praxi často setkává s dlužníky, kteří přistupují k oddlužení nepoctivě nebo lehkomyslně, ale přikládá to spíše tomu, že jako členka odvolacího senátu řeší případy porušení oddlužení. Dlužníci, kteří si řádně plní povinnosti, se až do odvolacího řízení vůbec nedostanou. Ví však, že je i hodně dlužníků, kteří se snaží „švindlovat" tak, aby jim zůstala životní úroveň vyšší, než zákon předpokládá. K nepříznivé situaci pro dlužníky pak dochází v případě tzv. darovacích smluv, kterými třetí osoby mohou pomáhat dlužníkům v plnění závazku. Pokud třetí osoba přestane závazek plnit, zpravidla to vede ke zrušení schváleného oddlužení, a dlužník bez tohoto daru není schopen splnit minimální zákonem stanovenou hranici 30% uspokojení. K další problematice, která pro dlužníky většinou znamená nepřekonatelnou překážku, tj. uložení zálohy na náklady insolvenčního řízení, dotazovaná uvedla, že tato záloha slouží na krytí počátečních nákladů insolvenčního správce, které mu vzniknou především v souvislosti se zjišťováním a zpeněžováním majetku dlužníka. Nižší záloha, než 50 000 Kč, není možná, protože jen minimální odměna insolvenčního správce při řešení úpadku konkursem činí bez DPH a hotových výdajů 45 000 Kč. Tyto náklady by jinak nesl stát, což je nepřijatelné. Ukládání zálohy však není pravidlem a i ohledně této zálohy a její výše dochází ke změně po novele účinné od 1.7.2017.

Pokud se týká toho, zda je oddlužení pro dlužníky i výchovným procesem, vyjádřila se dotazovaná tak, že tento proces bere spíše jako proces, který umožní dlužníkům začít znovu ekonomicky fungovat, bez zátěže závazků. Nemá žádnou zkušenost s tím, zda se dlužníci po skončení oddlužení opakovaně zadlužují. Vyslovila názor, že oddlužení je pro dlužníky zátěžovou situací, neboť jim po dobu pěti let trvání oddlužení, zůstává k dispozici pouze nezabavitelná částka. Na druhou stranu výtěžnost insolvenčních řízení je i tak velmi nízká a k uspokojení pohledávek věřitelů dochází jen v minimální výši.

K dotazu týkajícímu se oddlužovacích agentur uvedla, že ze své pozice soudkyně odvolacího senátu, s tímto sama nemá žádnou zkušenost, a proto není schopna se k tomu vyjádřit. Naopak činnost insolvenčních správců je podle ní velmi

náročná, vyžaduje vysokou odbornou erudici a většina správců svou činnost vykonává zodpovědně, o čemž svědčí i to, že v odvolacím řízení se jen minimálně objevují pořádková opatření (např. pořádkové pokuty či zproštění funkce správce) vůči správcům.

S pohledem veřejnosti – věřitelů na institut oddlužení se částečně ztotožňuje, ví, že určitá nedůvěra bude vždy a je to dáno především tím, že uspokojení věřitelů bývá minimální. Naopak kritickému názoru ostatní veřejnosti přikládá spíše laický pohled a neznalost zákona.

7.8 Reflexe rozhovoru

Pokud bych měla zhodnotit obsah rozhovoru, myslím si, že hlavní cíl i dílčí cíle mého výzkumu byly naplněny. Dotazovaná odpověděla na zásadní otázky týkající se schválené novely a přiblížila i připravovanou „oddlužovací novelu“, přičemž blíže ji se nechtěla vyjadřovat, neboť tato novela stále prochází legislativním procesem. Práci insolvenční soudkyně vykonává ráda; insolvenční řízení je pro ni velmi zajímavé, ale samozřejmě je toto řízení i složité, a od toho se odvíjí neustálé změny a novely, které vyplývají z praxe. Během insolvenčního řízení se často setkává s dlužníky, i když u odvolacího soudu spíše s těmi, kteří nepřistupují k povolení oddlužení příliš zodpovědně, a má tak možnost získávat stále nové zkušenosti vyplývající z řízení a chování dlužníků. Je však také ráda, že může potvrdit převážně jen své kladné zkušenosti s činností insolvenčních správců. Schválená insolvenční novela, účinná od 1.7.2017, podle ní přinese řadu významných a kladných změn, i když to nebudou zásadní změny týkající se oddlužení. Rozhodně vítá zavedení tzv. akreditovaných osob, což minimálně u soudů bude znamenat méně starostí s vadnými insolvenčními návrhy a samozřejmě to bude mít i kladný dopad pro dlužníky, kteří nebudou muset čelit odmítnutí návrhu pro vady a tím pádem prodloužení řízení, související s novým sepisem návrhu a jeho podáním k soudu. Dále za velmi rozumné považuje, že ne vždy bude muset insolvenční řízení skončit konkursem a nebudou tak vznikat státu náklady s odměnou a hotovými výdaji insolvenčních správců.

Vyslovila však také svůj negativní názor na možnost ovlivnění legislativních úprav insolvenčního zákona, kdy v některých případech z pozice soudců nemohou nic dělat, pokud má na věci zájem vláda a úpravy jsou vedeny tzv. „politickým zadáním“.

K případnému výchovnému efektu uvedla, že proces oddlužení je nepochybně pro dlužníka zátěží. Na druhou stranu se však přesto setkává s nepoctivými dlužníky, na které oddlužení zřejmě příliš výchovně nepůsobí a i podle množství vedených insolvenčních řízení je podle ní evidentní, že lidé v České republice jsou při svém zadlužování nezodpovědní. Otázku informovanosti a právní gramotnosti vnímá spíše jako otázku sociologickou, a proto se k ní blíže nevyjádřila. Oddlužení spíše než jako výchovný proces, bere za proces, který umožní dlužníku znovu začít žít bez závazků. Také jsem se z rozhovoru dozvěděla, jak dotazovaná vnímá postoje veřejnosti na insolvenční řízení a překvapil mě i její kladný názor na činnost insolvenčních správců. Já sama naopak spíše slýchávám kritiku veřejnosti plynoucí z pocitu dlužníků, že se jim správci málo věnují.

Shrnutí praktické části

Další posun, případně i právní jistotu, v této oblasti by měla přinést novela insolvenčního zákona, která bude účinná od 1.7.2017. Z výzkumné části mé práce vyplynulo, že schválenou novelou by mělo docházet k důslednější ochraně práv účastníků řízení (např. v důsledku omezení činnosti tzv. „oddlužovacích agentur"), kladně je hodnoceno zavedení vyhotovování insolvenčních návrhů akreditovanými osobami, což by mělo vést i ke snížení administrativní zátěže insolvenčních soudů spojenou s odmítáním vadných návrhů apod. Mělo by dojít k přenesení části agendy na insolvenční správce a současně omezení provozoven insolvenčních správců, když napříště budou pro insolvenční řízení přidělování podle krajů, ve kterých mají svoji provozovnu.

Na druhou stranu podle mého názoru a především názoru dotazované soudkyně dojde k velké administrativní zátěži v souvislosti s připravovanou „oddlužovací novelou". Mezi odbornou právnickou veřejností totiž panuje názor, že oddlužení bude přístupné většině dlužníků, proti nimž je nyní vedeno exekuční řízení, a tito dlužníci tedy vyčkávají, až novela vejde v platnost a podmínky pro povolení oddlužení budou pro dlužníky ještě „schůdnější". Následně, jakmile začnou dlužníci opětovně podávat návrhy na povolení oddlužení, budou soudy přetíženy a administrativně tuto situaci nebudou zvládat, přičemž ministerstvo spravedlnosti o posílení administrativního aparátu uvažuje jen v menší míře a ne na všech insolvenčních soudech.

ZÁVĚR

V současné době existuje hodně občanů i firem, kteří se dostali do finančních potíží, to znamená, že mají problém splácet své dluhy. České právo jim umožňuje, aby tuto situaci řešili podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, který je v praxi označován jako insolvenční zákon.[123]

Diplomová práce pojednává o insolvenčním řízení, konkrétně o institutu oddlužení, který mají dlužníci možnost, díky uvedené právní úpravě, využít. V teoretické části jsem se pokusila popsat insolvenční řízení z pohledu dlužníka i věřitele, nastínila jsem možné příčiny a dopady zadlužování domácností a věnovala jsem se možnostem finančního vzdělávání dospělých a dluhovému poradenství.

Se stále narůstajícím počtem podávání insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení vyvstávají nové problematické otázky, které je třeba řešit. K tomu je nám nápomocna judikatura vyšších soudů přinášející odpovědi i na otázky, které buď nejsou dosud insolvenčním zákonem řešeny nebo nám pomáhá sjednocovat názory soudů na některá problematická ustanovení insolvenčního zákona.

Podle mého názoru vzniká zadlužení nějakou ztrátou nebo chybným krokem, se kterým není dlužník schopen se finančně vyrovnat. Dlužníci se bohužel obrací na radu k odborníkům většinou až v okamžiku neschopnosti splácet své finanční závazky. V té době už zadlužený jedinec nebo přímo celá domácnost pociťují dopady a důsledky zadluženosti. Dlužníci upadají do dluhové pasti a v krajním případě i do sociálního vyloučení. Tady mají svou nezastupitelnou roli mj. i sociální pracovníci, neboť klient rychle ztrácí motivaci v dobrý konec, a jejich úkolem je např. krizovou intervencí pomoci dlužníkovi nastalou situaci vlastními silami vyřešit. Podle mě je také důležité začít s finanční výchovou už od útlého dětství a pokračovat v něm ve školách i v dospělosti prostřednictvím celoživotního učení dospělých. Mladší generace má lepší přístup k finančnímu vzdělání na školách, ale co se týče dospělých, je situace stále dost špatná. Dospělí se bohužel stále učí spíše vlastními chybami. Za nejdůležitější v této oblasti tedy považuji zejména prevenci a prohlubování finančního vzdělávání. Jedině

[123] KRČOVÁ, Soňa. Oddlužení fyzické osoby – nepodnikatelé. *Pomůžeme Vám s dluhy* [online]. Dostupné z: http://www.pomocoddluzit.cz/sluzby/

tak je možné zajistit, aby se ve společnosti nezvyšoval podíl předlužených domácností, který následně negativně ovlivňuje celou ekonomickou situaci.

Institut oddlužení poskytuje dlužníkům značné výhody, ale rovněž je výrazně omezuje a svazuje. Od dlužníka se očekává např. uspokojení pohledávek v minimální výši 30 %, aktivní účast dlužníka na procesu oddlužení, jeho poctivý záměr směřující k oddlužení apod. Nedodržení těchto zákonem stanovených podmínek a požadavků vede vždy k zamítnutí nebo zrušení oddlužení, a poté dojde k řešení dlužníkova úpadku konkursem, ve kterém již nejsou na dlužníka brány žádné ohledy.

V praktické části jsem se za pomoci polostrukturovaného rozhovoru dozvěděla především převažující kladný názor insolvenční soudkyně na schválenou novelu insolvenčního zákona. Novela přináší řadu významných změn do insolvenčního práva, a to i konkrétně do oddlužení. Díky rozhovoru také vím, že ne vždy mohou soudci zasáhnout do připravovaných změn zákona. Také jsem se dozvěděla, že u odvolacího soudu se spíše setkává s dlužníky, kteří k oddlužení přistupují častěji lehkomyslně a nepoctivě, snaží se obejít zákon, aby jim zůstala vyšší životní úroveň, než je stanovená zákonem. Bohužel jsem také zjistila, že výtěžnost insolvenčních řízení je pro věřitele velmi nízká a dochází k minimálnímu uspokojení jejich pohledávek. Podle mého názoru z rozhovoru také vyplynulo, že ochrana dlužníků je dostatečně vysoká, pravděpodobně díky připravované „oddlužovací novele“ bude ještě vyšší, a ne vždy si tohoto přístupu dlužníci dostatečně váží.

Moje diplomová práce má sloužit jako průvodce insolvenčním řízením a i jako návod k tomu, jak předejít zadlužení, než je posléze odstraňovat. Pokud je již na prevenci pozdě má práce poskytnout i adekvátní praktickou pomoc. Také každý z nás může ve svém okolí radou a vlastním příkladem pomoci druhým.

Ne každý se např. s vracením půjčených peněz dokáže vyrovnat. Mnohdy první půjčka odstartuje sérii dalších půjček, což nakonec vede k neřešitelné situaci. Nikdo si však nepřipouští, že to bude právě on, kdo nebude mít jednou na splátky.

Oproti jiným závěrečným pracím, např. kolegů z právnické fakulty, jsem se snažila svou diplomovou práci vypracovat „řečí“ pochopitelnou pro běžného spotřebitele, samozřejmě podloženou právním stavem, nicméně uzpůsobenou i pro laickou veřejnost v právní problematice se neorientující.

Myslím si, že cíle mé práce byly naplněny, a že se mi podařilo vytvořit praktického průvodce insolvenčním řízením, především procesem oddlužení. Byla bych ráda, kdyby shromážděné poznatky a informace pomohly alespoň některým jedincům uchránit se před negativními dopady zadlužení, které mnohdy vznikne nerozvážným rozhodnutím. Podle mě je nejdůležitější neutíkat před problémem, neuzavírat se sám do sebe, svěřit se minimálně blízké rodině a pokusit se zachránit to, co ještě zachránit jde.

Seznam zkratek

IZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
obch. zák.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
obč. zák.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZKR	zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii
NS	Nejvyšší soud ČR
VSPH	Vrchní soud Praha
VSOL	Vrchní soud Olomouc
ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika
ÚS ČR	Ústavní soud České republiky
Pl.	plénum
ÚS SR	Ústavní soud Slovenské republiky
EU	Evropská unie
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PISA	mezinárodní průzkum znalostí studentů (z anglického Programme for International Student Assessment).
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MF	Ministerstvo financí ČR
ČNB	Česká národní banka
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
RVP	rámcový vzdělávací program
ŠVP	školní vzdělávací program
ZFEU	Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU)
SJM	společné jmění manželů
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
mj.	mimo jiné
např.	například
ust.	ustanovení
tzv.	tak zvaných, tak zvanou

Seznam bibliografických citací

Literatura

BERTL, Ivan. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých: andragogické, metodické a psychologické souvislosti*. První vydání. Praha: Česká andragogická společnost, 2016. 176 stran. Česká a slovenská andragogika; svazek 11. ISBN 978-80-905460-3-5.

BONKOVÁ, Michaela a BERGMANNOVÁ, Lenka. *Manuál rizikových vztahů: průvodce pro spotřebitele - seniory*. 1. vyd. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2014. 23 s. Průvodce pro spotřebitele; sv. 22. ISBN 978-80-87719-19-0.

DUŠKOVÁ, Lenka a ŠAFAŘÍKOVÁ, Simona. *Kvalitativní metody pro rozvojová studia*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 79 stran. Učebnice. ISBN 978-80-244-4740-7.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HOLEČEK, Václav, MIŇHOVÁ, Jana a PRUNNER, Pavel. *Psychologie pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003. 311 s. Právnické učebnice. ISBN 80-86473-50-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

Insolvenční zákon a předpisy související; Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. xxiii, 1246 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-243-3.

KISLINGEROVÁ, Eva a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xv, 143 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-497-1.

KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH, Otto a CHROMÁ, Danuše. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. 5., upr. vyd. Praha: Eduko, 2014. 179 s. ISBN 978-80-87204-98-6.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 stran. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-568-5.

NOVÁKOVÁ, Vladimíra, ed. a SOBOTKA, Věroslav, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. 416 s. ISBN 978-80-904396-1-0.

Sociální služby a příspěvek na péči: komentář, právní předpisy … Králová, Jarmila a Rážová, Eva. Olomouc: ANAG, ©2007- . Práce, mzdy, pojištění.

SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xii, 334 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

SMRČKA, Luboš et al. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. První vydání. [Praha]: Professional Publishing, 2016. 308 stran. ISBN 978-80-7431-151-2.

ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxvii, 331 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-600-5.

VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Vydání první. Praha: Portál, 2016. 319 stran. ISBN 978-80-262-1026-9.

VRBKOVÁ, Lucie. *Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze*. 3. vyd. Praha: COFET, 2009. 97 s. ISBN 978-80-904396-0-3

ZÁMOŽÍK, Jozef. *Civilné právo procesné: vykonávacie konanie, konkurz a reštrukturalizácia, rozhodcovské konanie, správne súdnictvo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 372 s. Slovenské učebnice. ISBN 978-80-7380-417-6.

Zákony

Zákon č. 128/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov
Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Internetové zdroje

AUGUSTIN, Lubomír. *Oddlužení neboli osobní bankrot.* Obchodní právo. 2016, č. 8, s.295

ČTK. *Novela insolvenčního zákona má pomoci oddlužit víc lidí* [online]. 14.10.2016 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z http://www.denik.cz/z_domova/novela-insolvencniho-zakona-ma-pomoci-oddluzit-vic-lidi-20161014.html

HESOVÁ, Alena, Mgr. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti.* Národní ústav pro vzdělávání. 2013 (aktual.). [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf

JÍCHA, Lukáš. *Odvrácená tvář oddlužení.* [online]. 23.7.2012 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.mesec.cz/clanky/odvracena-tvar-oddluzeni/
KRČOVÁ, Soňa. Oddlužení fyzické osoby – nepodnikatelé. *Pomůžeme Vám s dluhy* [online]. Dostupné z: http://www.pomocoddluzit.cz/sluzby/

KRHUT, Rostislav,Mgr. *Poctivý záměr v oddlužení. Věcný rozsah testování poctivého záměru dlužníka.* Bulletin-advokacie.cz [online]. 23.9.2012 [cit.2017-04-09].Dostupné z http://www.bulletin-advokacie.cz/poctivy-zamer-v-oddluzeni?action=refreshCalendar&month=10&year=2012

LOJDA, Jiří. *Insolvence pro každého: Ještě se zkusit nadechnout.Moratorium* [online]. 29.9.2014 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.penize.cz/dluhy/291198-insolvence-pro-kazdeho-jeste-se-zkusit-nadechnout-moratorium

MAŠATOVÁ, Kateřina, Mgr. *Dluhy a finanční problémy.* [online]. 13.4.2012 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/tiziva-socialni-situace/dluhy-a-financni-problemy.shtml

©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html

©Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013-2017, *Národní strategie finančního vzdělávání 2010.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/31443/

©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Pohledávky a jejich přihlášení.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/pohledavky-a-jejich-prihlaseni-.html

©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Postavení věřitelů a věřitelské orgány.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/postaveni-veritelu-a-veritelske-organy.html

©Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Zahájení insolvenčního řízení.* [online]. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/zahajeni-insolvencniho-rizeni.html

Osobný bankrot Slovensko. Stopdluhum.cz. [online]. 26.1.2016 [cit.2017-04-09 Dostupné z http://www.stopdluhum.cz/osobny-bankrot-slovensko/

PERTHEN, Ervín, JUDr., CHMELÍK, Milan, JUDr., ŠPERKOVÁ, Kateřina,Mgr. *Povinnost navrhovatele informovat své věřitele o návrhu na oddlužení – opomenuté právo věřitelů.* Bulletin-advokacie.cz. [online]. 10.8.2015 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://www.bulletin-advokacie.cz/povinnost-navrhovatele-informovat-sve-veritele-o-navrhu-na-oddluzeni-opomenute-pravo-veritelu?browser=mobi

Praktický průvodce insolvenčním řízením. *Insolvenční zákon – komentář* [online], vid. [2017-04-09]. Dostupné z http://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/

RICHTER, Tomáš. *Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly.* Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova. [online]. 2006 [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1985/lang/cs

RICHTER, Tomáš. *Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu)* Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd Institut ekonomických studií. [online]. 2005. [cit.2017-04-09]. Dostupné z http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1485/lang/cs

ŘEHÁČEK, Oldřich. *Oddlužení po revizní novele insolvenčního zákona aneb osobní bankrot pro každého.* [online]. 13.6.2014 [cit.2017-04-09]. Dostupné http://www.bulletin-advokacie.cz/oddluzeni-po-revizni-novele-insolvencniho-zakona-aneb-osobni-bankrot-pro-kazdeho?browser=full

Seznam příloh:

Příloha č. 1 Insolvenční návrh podaný věřitelem

Příloha č. 2 Žádost o osvobození od placení dluhů

Příloha č. 3 Smlouva o důchodu (darovací smlouva)

Příloha č. 4 Žaloba na vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty

Příloha č. 5 Přehled judikatury

Příloha č. 6 Přepis rozhovoru

Příloha č. 1 Insolvenční návrh podaný věřitelem

Krajskému soudu v Hradci Králové
Československé armády 218
502 08 Hradec Králové

Doporučeně
Dvojmo s přílohami dle textu

Věřitel: Amadeo sprint, spol. s r.o.
se sídlem v Poděbradech, Nezvalova 555, IČ 11223344

Dlužník: Poseidon trade, spol. s.r.o.
se sídlem v Hradci Králové, Dlouhá 44, IČ 55667788

Insolvenční návrh

I.

Na základě kupní smlouvy uzavřené 4.4.2014 mezi věřitelem jako prodávajícím a dlužníkem jako kupujícím poskytl věřitel dlužníkovi na základě dodacího listu č. 47587dne 12.5.2014 smluvené plnění a jeho cenu vyúčtoval daňovým dokladem č. 2563/14 ve výši 300 000 Kč se splatností dne 26.5.2014.

Na základě upomínek uhradil dlužník dne 30.6.2014 pouze část kupní ceny ve výši 100 000 Kč, zbytek kupní ceny ve výši 200 000 Kč zůstal neuhrazen.

Ke dni podání insolvenčního návrhu dlužník dluží věřiteli jednak nedoplatek kupní ceny ve výši 200 000 Kč, jednak úroky z prodlení ve smluvené sazbě 10 % p.a. ve výši 25 315 Kč (10 % úrok p.a. jdoucí z částky 300 000 Kč od 27.5.2014 do 29.6.2014 a dále z částky 200 000 Kč od 30.6.2014 do podání návrhu dne 15.8.2015).

Důkaz: kupní smlouva ze dne 4.4.2014
dodací list č. 47587 ze dne 12.5.2014
daňový doklad č. 2563/14
výpis z účtu ze dne 30.6.2014

tyto listiny jsou připojeny k přihlášce věřitele do insolvenčního řízení, jež je přílohou insolvenčního návrhu.

II.

Věřiteli je známo, že dlužník má závazky po splatnosti i vůči dalším věřitelům. Společnosti DOMOS, s.r.o., se sídlem v Pardubicích, Střelecká 12, IČ 12345678, dluží 120 000 Kč na nájemném. Pohledávka se stala splatnou v říjnu 2014. Věřiteli je rovněž známo, že dlužník dlouhodobě nesplácel úvěr, který mu byl poskytnut ČSOB, a.s., se sídlem v Praze; věřitel sesplatnil úvěr ke dni 31.12.2014, dluh k tomuto datu činil 847 325 Kč.

Důkaz: dotazem insolvenčního soudu u výše uvedených věřitelů.

III.

Věřitel má za to, že dlužník je v úpadku ve smyslu § 3 odst. 2 písm. b) IZ, neboť má více peněžitých závazků a tyto závazky neplní po dobu delší než 3 měsíce po jejich splatnosti. Proto věřitel navrhuje, aby insolvenční soud rozhodl tak, že *se zjišťuje úpadek* dlužníka Poseidon trade, spol. s r.o., se sídlem v Hradci Králové, Dlouhá 44, IČ 55667788, a na jeho majetek se prohlašuje konkurs.

V Poděbradech dne 15.8.2015.

Amadeo sprint, spol. s r.o.
Josef Volný, jednatel

Poznámka:

- *věřitel musí v insolvenčním návrhu osvědčit jednak existenci své pohledávky za dlužníkem, jednak existenci pohledávky alespoň jednoho dalšího věřitele – tvrzení o pohledávce dalšího věřitele musí být konkrétní (označení věřitele, výše jeho pohledávky, její splatnost a důvod vzniku);*
- *podpisy na insolvenčním návrhu musí být úředně ověřeny*
- *k návrhu musí být připojena přihláška pohledávky*

Příloha č. 2 Žádost o osvobození od placení dluhů

Krajskému soudu v Hradci Králové
Československé armády 218
502 08 Hradec Králové

Doporučeně
Ke sp. zn. KSHK 42 INS 1800/2010

Dlužník: Pavlína Nováková, RČ: 606030/2222,
bytem Přímá 152, 500 09 Hradec Králové

Žádost o osvobození od placení dluhů

I.

Insolvenční soud usnesením č.j. KSHK 42 INS 1800/2010-A-17 ze dne 15.4.2010 schválil oddlužení formou splátkového kalendáře. Po dobu 5 let dlužník rozděloval mezi své věřitele prostřednictvím insolvenčního správce zabavitelnou část své mzdy a řádně plnil i povinnosti plynou z § 412 IZ.

Tímto plněním obdrželi dlužníkovi věřitelé každý 48,26 % zjištěných pohledávek.

II.

Tímto žádám, aby insolvenční soud svým rozhodnutím dlužníka osvobodil od placení pohledávek, jak zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém nebyly uspokojeny, tak pohledávek, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a konečně i pohledávek, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny, ač tak mělo být učiněno.

V Hradci Králové dne 20.6.2015

Pavlína Nováková

Poznámka:

- *k osvobození od dluhů nedochází po splnění oddlužení automaticky;*
- *o přiznání osvobození rozhodne insolvenční soud pouze k žádosti dlužníka;*
- *splní-li dlužník oddlužení na méně než 30 %, je povinen doložit, že 30 % hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které dlužník nezavinil, a zároveň že částka, kterou věřitelé obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo v případě řešení dlužníkova úpadku konkursem.*

Příloha č. 3 Smlouva o důchodu (darovací smlouva)

Poskytovatel důchodu: Zdena Nováková, RČ: 396030/333
bytem Kvítkov 58, 500 11 Hradec Králové

a

příjemce důchodu: Pavlína Nováková, RČ: 606030/2222
bytem Přímá 152, 500 09 Hradec Králové

uzavírají tuto smlouvu o důchodu

I.

Zdena Nováková se zavazuje poskytovat své dceři Pavlíně Novákové smluvní důchod ve výši 2 000 Kč měsíčně, splatný vždy k 20. dni v měsíci, a to po dobu trvání oddlužení ve formě splátkového kalendáře.

II.

Tato smlouva je vyhotovena ve třech stejnopisech, po jednom pro smluvní strany a jedno vyhotovení pro Krajský soud v Hradci Králové k řízení vedenému pod sp. zn. KSHK 42 INS 1111/2015.

III.

Smluvní strany prohlašují, že smlouvy je projevem vážné a svobodné vůle a nebyla uzavřena v tísni či za nápadně nevýhodných podmínek.

V Hradci Králové dne 31.3.2015

Zdena Nováková Pavlína Nováková

Poznámka:

- *podpisy na smlouvě o důchodu musí být úředně ověřeny;*
- *před podpisem smlouvy by měl poskytovatel důkladně zvážit, zda bude opravdu po dobu 5 let schopen svůj závazek ze smlouvy o důchodu plnit;*
- *rovněž je v dlužníkově zájmu, aby smlouva byla oběma stranami míněna vážně, neboť neplnění ze smlouvy o důchodu povede k neplnění podmínek oddlužení a může být důvodem pro zrušení schváleného oddlužení insolvenčním soudem a prohlášení konkursu na majetek dlužníka.*

Příloha č. 4 Žaloba na vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty

Krajskému soudu v Hradci Králové
Československé armády 218
502 08 Hradec Králové

Doporučeně
Dvojmo s přílohami dle textu
Ke sp. zn. KSHK 42 INS 1500/2015

Dlužník: Poseidon trade, spol. s r.o.
se sídlem v Hradci Králové, Dlouhá 44, IČ 55667788

Žaloba na vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty

Žalobce: Petr Kovář, nar. 14.2.1975,
bytem Stvolová 845, 500 04 Hradec Králové

Žalovaný: JUDr. Jiří Opatrný, advokát,
se sídlem Ostrovní 159, 500 4 Hradec Králové
jako insolvenční správce dlužníka Poseidon trade, spol. s r.o., se sídlem v Hradci Králové, Dlouhá 44, IČ 55667788

I.

Žalobce je vlastníkem osobního automobilu Škoda Felicia, registrační značky 1H1 6584, VIN 5467AF54OL2149697, když toto vozidlo zakoupil od dlužníka kupní smlouvou ze dne 15.10.2014 za kupní cenu ve výši 65 000 Kč.

Důkaz: kupní smlouva ze dne 15.10.2014
příjmový pokladní doklad ze dne 15.10.2014 znějící na částku 65 000 Kč

II.

Dne 15.6.2015 obdržel žalobce od insolvenčního správce vyrozumění o soupisu výše uvedeného vozidla do majetkové podstaty dlužníka Poseidon trade, spol. s r.o. s odůvodněním, že podle evidence motorových vozidel je vozidlo ve vlastnictví dlužník a kupní smlouvu uzavřenou se žalobcem dlužník neeviduje.

Důkaz: vyrozumění o soupisu

III.

Po uzavření kupní smlouvy dlužník předal vozidlo žalobci, neposkytl mu však přes opakované urgence součinnost nezbytnou k vyznačení změny vlastníka v registru vozidel a ve velkém technickém průkazu. Vzhledem k tomu, že předáním vozidla přešlo vlastnické právo k vozidlu na žalobce, navrhuje žalobce insolvenčnímu soudu, aby rozhodl

takto:

ze soupisu majetkové podstaty dlužníka Poseidon trade, spol. s r.o., se sídlem v Hradci Králové, Dlouhá 44, IČ 55667788, *se vylučuje* osobní automobil Škoda Felicia, registrační značky 1H1 6584, VIN 5467AF54OL2149697.

V Hradci Králové dne 10.7.2015

Petr Kovář

Poznámka:

- *žalobu o vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty je tvrzený vlastník věci povinen podat do 30 dnů od doručení vyrozumění o soupisu; vyrozumění činí písemně insolvenční správce s příslušným procesním poučením;*
- *poslední den lhůty musí být žaloba již doručena insolvenčnímu soudu; opožděně podanou žalobu insolvenční soud odmítne;*
- *žaloba se projednává jako incidenční spor;*
- *soudní poplatek za žalobu činí v případě movité věci 2 000 Kč, jde-li o nemovitost 5 000 Kč.*

Příloha č. 5 Přehled judikatury

Spisová značka	Klíčové slovo	Právní věta
29 NSCR 7/2008-A	Vady insolvenčního návrhu	Č.91 Povinnost vylíčit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna tím, že insolvenční navrhovatel ohledně těchto skutečností odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrhu jako přílohu
29 NSCR 20/2012-A-56	Zhojení vad insolvenčního návrhu	Jestliže další insolvenční návrh, který se považuje (ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1 věty první IZ) za přistoupení k řízení a který došel insolvenčnímu soudu před rozhodnutím o původním insolvenčním návrhu, obsahuje náležitosti, které chyběly v původním insolvenčním návrhu a pro jejichž nedostatek by jinak bylo možné původní insolvenční návrh odmítnout, jsou tím vady původního insolvenčního návrhu zhojeny.
29 NSCR 22/2009-A-21	Tvrzení o úpadku dlužníka; povinnost dlužníka předložit seznam majetku; lhůta k odmítnutí insolvenčního návrhu	V insolvenčním návrhu musí být tvrzeny takové okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka nebo o hrozícím úpadku dlužníka logicky vzato vyplývá. Pouhé konstatování, že „dlužník je v úpadku“ nebo mu „úpadek hrozí“, případně, že dlužník „je insolventní“, nebo že „je v platební neschopnosti“, anebo že „je předlužen“ není ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 IZ uvedením okolností, které úpadek osvědčují. Dlužník, který předložený seznam majetku, seznam závazků a seznam zaměstnanců neopatří jím podepsaným prohlášením, že jde o seznam správný a úplný (§ 104 odst. 4 IZ), povinnost předložit seznam spolu s insolvenčním návrhem (§ 104 odst. 1 IZ) řádně nesplnil. Lhůta stanovená insolvenčnímu soudu k odmítnutí insolvenčního návrhu v § 128 odst. 1 IZ je lhůtou pořádkovou.
2 VSOL 119/2008-A	Výše zálohy na náklady insolvenčního řízení	Při stanovení výše zálohy na náklad insolvenčního řízení, zahájeného návrhem dlužníka spojeným s návrhem na povolení oddlužení, insolvenční soud vždy přihlíží k tomu, zda dlužník splňuje podmínky pro

		povolení oddlužení a zda jeho majetkové a výdělečné poměry svědčí pro možnost přijetí způsobu oddlužení formou plnění splátkového kalendáře, kdy se odměna a hotové výdaje správce rovněž hradí cestou pravidelných měsíčních splátek. Záloha na náklady insolvenčního řízení ve výši 20 000 Kč se v těchto případech jeví být zpravidla nepřiměřeně vysokou.
29 NSCR 39/2013	Důsledky nezaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení	Neuhradí-li insolvenční navrhovatel zálohu na náklady insolvenčního řízení, která mu byla uložena pravomocným rozhodnutím dle ust. § 108 odst. 1 IZ, insolvenční soud řízení zastaví, ledaže by se ukázalo, že trvat na uhrazení zálohy je nadbytečné nebo tu jsou takové okolnosti, pro něž je řešení úpadku dlužníka nezbytné nebo obecně žádoucí.
1 VSPH 96/2008-A, 1 VSPH 110/2008-A	Záloha na náklady insolvenčního řízení	Insolvenční soud může uložit insolvenčnímu navrhovateli, aby zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení, teprve tehdy, má-li insolvenční návrh všechny zákonem předepsané náležitosti. Je pojmově vyloučeno činit vůči insolvenčnímu navrhovateli další opatření, je-li insolvenční návrh vadný ve smyslu § 128 odst. 1 IZ, ve znění pozdějších předpisů, nebo nejsou-li k němu připojeny přílohy předepsané ustanovením § 128 odst. 2 IZ.
29 NSCR 66/2013	Dovolání proti uložení povinnosti zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení	Proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu o uložení povinnosti zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení v částce, která nepřevyšuje 50 000 Kč, není dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1.1.2013 objektivně přípustné.
29 NSCR 3/2008-A-20	Nový insolvenční návrh dlužníka	Odmítnutí insolvenčního návrhu nebrání dlužníku v podání nového insolvenčního návrhu.
29 NSCR 46/2012-B-37	Vady návrhu na povolení oddlužení	Dlužník má právo na odstranění vad v návrhu na povolení oddlužení jen do té doby, než insolvenční soud rozhodne o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení a o současném prohlášení konkursu na majetek dlužníka.
29 NSCR 47/2013	Nepoctivý záměr dlužníka	Neuvede-li dlužník v seznamu svého majetku podstatnou část svého majetku, je to podkladem pro závěr, že dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyslný

		nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinnosti v insolvenčním řízení (§ 395 odst. 2 písm. b/ IZ). Kdyby se prokázalo, že se tak stalo úmyslně, bylo by již na tomto základě možné důvodně předpokládat, že dlužník sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ IZ). V tom, že si dlužník případně nechal před zahájením insolvenčního řízení poskytovat (za úplatu) neúplné, nepřesné nebo nesprávné rady o povinnostech, které v oddlužení (a obecně v insolvenčním řízení) má, od osoby (nebo osob), která jej v insolvenčním řízení v žádné jeho fázi (byť jen pro účely sepisu a podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení) nezastupovala, nelze spatřovat okolnost, jež by mohla zvrátit závěr, že povinnost předložit seznam majetku splnil dlužník v insolvenčním řízení nedbale (závěr, že dlužník nezavinil neúplnost seznamu majetku co do neuvedení podstatné části svého majetku /nemovitosti/, odtud neplyne).
29 NSCR 45/2010	Nepoctivý záměr dlužníka	V tom, že dlužník v seznamu závazků zamlčel některé své věřitele a že v seznamu svého majetku neoznačil část svého majetku, spatřuje Nejvyšší soud vzorový příklad toho, že dlužník sledoval oddlužením nepoctivý záměr.
1 VSPH 53/2009	Nepoctivý záměr dlužníka	
2 VSOL 135/2010-A-19 29 NSCR 30/0009 2 VSPH 907/2013-A-20	Nepoctivý záměr dlužníka Šikanózní návrh Poškození konkurenta	
3 VSPH 154/2013-B-33	Odmítnutí přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce	
29 NSCR 1/2008	Povinnost podat návrh na povolení oddlužení na formuláři	
29 NSCR	Insolvenční návrh a návrh	Pokud dlužník projeví ve formuláři návrhu na

33/2009-A-21	na povolení oddlužení – obsah	povolení oddlužení navenek svůj úmysl podat tento návrh rovněž jako insolvenční návrhu, avšak neuvede popis rozhodujících skutečností osvědčujících jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek, předkládá insolvenčnímu soudu zásadně neprojednatelným insolvenční návrh, jenž musí být bez dalšího odmítnut podle § 128 odst. 1 IZ.
1 VSOL 918/2015	Dlužník s dluhy z podnikání; odmítnutí návrhu na povolení oddlužení	I.Má-li dlužník dluh z podnikání, je povinen již v návrhu na povolení oddlužení tvrdit skutečnosti, z nichž v souladu s ustanovením § 389 odst. 2 IZ vyplývá, že dluh z podnikání nebrání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením. II. Jestliže dlužník, který má dluh z podnikání, v návrhu na povolení oddlužení ani k výzvě insolvenčního soudu netvrdí skutečnosti, z nichž v souladu s ustanovením § 389 odst. 2 IZ vyplývá, že dluh z podnikání nebrání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne; totéž platí, má-li důvod, pro který dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, spočívat v tom, že s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde (§ 389 odst. 2 písm. a/ IZ), a dlužník v návrhu na povolení oddlužení uvede, že takový souhlas nemá, nebo vyjde-li před rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení v řízení najevo, že věřitel, o jehož pohledávku jde, s oddlužením nesouhlasí. Postup podle § 397 odst. 1 věty druhé IZ je v těchto případech vyloučen.
29 NSCR 46/2012-B-37	Lhůta k odstranění vad návrhu na povolení oddlužení	Dlužník má právo na odstranění vad v návrhu na povolení oddlužení jen do té doby, než insolvenční soud rozhodne o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení a o současném prohlášení konkursu na majetek dlužníka.
1 VSPH 9/2008	Přílohy návrhu na povolení oddlužení	Není-li návrh na povolení oddlužení přes výzvu insolvenčního soudu doplněn o všechny zákonem požadované přílohy, insolvenční soud jej odmítne podle § 393 odst. 3 IZ.
2 VSOL 366/2010	Odvolání věřitele proti schválení oddlužení	Věřitel, který se na schůzi věřitelů zdržel práva hlasovat o způsobu oddlužení, není subjektivně legitimován k podání odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení
1 VSPH 314/2009-B-21	Míra uspokojení věřitelů a její doložení dlužníkem	Důvodem pro neschválení oddlužení může být i to, že skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, byly známy již v době, kdy oddlužení povolil insolvenční soud, jenž je tehdy nebral v potaz. Zákon předpokládá, že dlužník při oddlužení plněním splátkového

		kalendáře nabídne věřitelům všechny své příjmy jako zdroj uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, a že tyto příjmy budou postačovat k tomu, aby pohledávky těchto věřitelů byly alespoň ve výši 30 %. To je požadavek minimální; splátkový kalendář končí buď uplynutím zákonné pětileté lhůty anebo uspokojením všech zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů v plné výši včetně příslušenství. Dokládá-li dlužník až v odvolacím řízení, že je schopen dostát této podmínce jen tak, aby to vyhovovalo minimální možné míře uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, lze z toho usuzovat na jeho nepoctivý záměr ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a) IZ.
29 NSCR 91/2013	Nepřípustnost odvolání dlužníka	Podáním návrhu na povolení oddlužení dlužník dává najevo, že souhlasí s oddlužením jedním ze dvou zákonem stanovených způsobů, o čemž rozhodují věřitelé (§ 402 odst. 3 IZ) a nepřijmou-li rozhodnutí, pak insolvenční soud (§ 402 odst. 5 a § 406 odst. 1 IZ). To, že dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, které zvolili věřitelé (resp. insolvenční soud), jeho právo podat odvolání proti usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nezakládá.
3 VSPH 639/2010-B-14	Možnost plného uspokojení věřitelů dlužníkem v oddlužení	Okolnost, že dlužníkovy příjmy umožňují v plné výši uspokojit pohledávky věřitelů dříve, sama o sobě nemůže mít vliv na určení jiné výše splátek; jde o ekonomický zájem věřitelů, jemuž zákon dává přednost za to, že dlužníku poskytuje ochranu před věřiteli, jak správně vysvětlil soud prvního stupně. Ochranou se zde míní především zákaz individuálních exekucí. Rozhodnutí podle § 406 IZ o schválení oddlužení a o určení částky, kterou má dlužník platit svým věřitelům je typickým rozhodnutím, které se vydává za předpokladu, že jeho účinky trvají, jestliže nedojde k podstatné změně poměrů, z nichž soud vycházel v době rozhodování. Jestliže tedy např. dojde k zásadní změně ve skutečnostech, jež se vztahují k vyživovací povinnosti dlužníka k nezletilým dětem, popřípadě ke změně v jiné srovnatelně významné skutečnosti, pak je soud oprávněn rozhodnutí podle § 406 IZ změnit.
2 VSOL 783/2013-B-16	Nepřípustnost odvolání dlužníka proti schválení oddlužení	Dlužník není subjektivně legitimován k podání odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty.

29 NSCR 71/2013	Další příjem dlužníka při oddlužení plněním splátkového kalendáře	Nabyl-li dlužník za účelem splnění předpokladů pro povolení a následné schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře na základě smlouvy o důchodu další příjem, potom touto smlouvou předpokládané snížení, popřípadě zánik takového příjmu (vázané na současné zvýšení „jiného“ příjmu dlužníka) není úkonem, jímž se dlužník vzdává již existujícího příjmu.
29 NSCR 128/2014	Přeměna oddlužení v konkurs	Je-li v době trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře zjevné, že jeho podstatnou část nebude možné splnit, rozhodne insolvenční soud o přeměně schváleného oddlužení v konkurs.
Pl.ÚS 42/08	Nečinnost dlužníka v oddlužení – sankce	Napadené ustanovení § 394 odst. 2 část věty za středníkem IZ zamezuje realizaci dlužníkova práva řešit svůj úpadek oddlužením, ačkoli mu bylo předcházejícím rozhodnutím povoleno. V důsledku zavedení zákonné fikce, která se uplatňuje nejen při nečinnosti dlužníka, ale i hodnotovým úsudkem soudu, ani by bylo umožněno, aby se dlužník proti rozhodnutí obecného soudu bránil řádným opravným prostředkem, je omezeno jeho právo na spravedlivý proces a neumožňuje ani napravit chybu, která se může (např. dlužník se omluví, ale omluva je omylem vložena do jiného spisu apod.) v činnosti soudu vyskytnout. Fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení navíc není pouhým procesním úkonem, kterým účastník disponuje řízením, ale má zásadní hmotněprávní důsledky pro dlužníka i věřitele (následné prohlášení konkursu atd.).
41 Co – KR 25/2014 Krajský súd v Banskej Bystrici	Nízké příjmy dlužníka v oddlužení; nepoctivý záměr dlužníka, odporovatelný či neplatný právní úkon dlužníka před zahájením konkursního řízení	Oddlužení nelze dosáhnout s nízkými příjmy; je spravedlivé žádat od dlužníka, aby vynaložil přiměřené úsilí na získání příjmu, z kterého by mohl alespoň částečně během zkušebního období uspokojovat pohledávky věřitelů. Dalším indikátorem zneužití oddlužení je zjištění odporovatelných či neplatných právních úkonů dlužníka před zahájením konkursního řízení s cílem zkrátit své věřitele. To, že předmětný právní úkon – kupní smlouvu – dlužník podle svého tvrzení uznal před více než čtyřmi roky před prohlášením konkursu, není podstatné, protože podle § 60 odst. 3 ZKR lze odporovat těm zkracujícím právním úkonům, které byly učiněny během pěti let před zahájením konkursního řízení.
2 Co-KR 10/2010 Krajský súd v Košiciach	Nízké příjmy dlužníka	Důvodem k nepovolení oddlužení může být i nedostatečný příjem dlužníka Pozn. potvrzeno usnesení ÚS SR sp. zn. 1.ÚS

		296/2010
2 NcKR 1/2009-11 Okresní súd v Žilině	Osvobození od dluhů ve vztahu k uspokojení přihlášených věřitelů	Pokud se dlužníkovi – fyzické osobě podařilo ze svých příjmů během konkursu uspokojit všechny zjištěné věřitele, pak skutečnost, že v konkursním řízení se nepřihlásili všichni možní existující věřitelé dlužníka, a že věřitelé popřených pohledávek nepodali incidenční žaloby, nemohl dlužník nijak ovlivnit a nelze mu ji tedy klást k tíži. Přestože zákon takovou situaci výslovně neřeší, jsou splněny všechny předpoklady k tomu, aby soud dlužníka bez předchozího rozhodnutí o povolení oddlužení a bez uplynutí zkušebního období oddlužil, a takové rozhodnutí je i v plném souladu s duchem zákona. Pokud by ani k úplnému uspokojení věřitele během konkursního řízení nedošlo a dlužník by ho postupně uspokojoval během zkušebního období, výsledek po jeho uplynutí by byl stejný, případně rozsah uspokojení tohoto věřitele by byl nižší (v závislosti na příjmech dlužníka).
21 Co KR 6/2012-30 Krajský súd v Trnave	Osvobození od dluhů ve vztahu k uspokojení přihlášených věřitelů	I když během konkursního řízení došlo k uspokojení všech přihlášených pohledávek, nelze dlužníkovi povolit oddlužení.
1 VSOL 1612/2016-A-12	Místo hlavního zájmu dlužníka je ČR – použití Nařízení (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech	Základním hraničním určovatelem v daném případě je dlužníkovo bydliště
29 ICdo 7/2015	Příslušnost, pravomoc soudu	Soud České republiky, na jejímž území bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek (insolvenčního) dlužníka, je příslušný (má pravomoc) rozhodnout o odpůrčí žalobě podané insolvenčním správcem dlužníka jako spor vyvolaný tímto insolvenčním řízením (incidenční spor) proti žalovanému, který má sídlo na území Slovenska.
2 VSOL 242/2012-A-	Provozovna dlužníka	Podle čl. 3 odst. 2 Nařízení (ES) platí, že pokud jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny na území některého členského státu, jsou soudy jiného členského státu příslušné k zahájení úpadkového řízení proti dlužníku pouze tehdy, pokud má dlužník provozovnu na území tohoto státu. Účinky takového řízení jsou omezeny na majetek, který se nachází na území tohoto členského státu. Řízení bylo účinně zahájeno ve Slovenské republice, kde jsou soustředěny dlužníkovy hlavní zájmy.

Příloha č. 6 Přepis rozhovoru

T: tazatel - Andrea Hrachovinová

D: dotazovaná – soudkyně insolvenčního úseku odvolacího soudu

Začátek rozhovoru v 10 h, konec v 10:55 hodin.

Dobrý den, paní doktorko,
děkuji Vám za Váš souhlas s poskytnutím rozhovoru, který bude sloužit jako podklad výzkumu pro mou diplomovou práci.
Jelikož jsem se setkala s několika odmítnutími, opravdu si vážím toho, že jste ochotna obětovat Váš čas a na otázky mi odpovědět.

D: Proč jste byla odmítnuta některými kolegy?
T: Odpovědi se v podstatě shodovaly – každý mi řekl, že má příliš mnoho práce.

D: Dobře, pusťme se do rozhovoru, protože i já má ještě hodně dalších povinností (úsměv dotazované).

T: Když jste se rozhodovala pro své budoucí povolání, bylo vždy Vašim cílem stát se soudkyní? Jaká je Vaše praxe?

D: Pracovat v justici jsem se rozhodla bezprostředně po ukončení právnické fakulty. V roce 1995 jsem nastoupila k Okresnímu soudu v Olomouci jako justiční čekatelka, v roce 1998 jsem úspěšně složila justiční zkoušky a v únoru 1999 jsem byla jmenovaná soudkyní k Okresnímu soudu v Olomouci, kde jsem působila až do konce roku 2009. Od roku 2010 jsem byla členkou obchodního odvolacího senátu Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci. U Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci jsem současně působila na prvním stupni se specializací na obchodní závazkové vztahy. V roce 2012 jsem nastoupila na stáž k Vrchnímu soudu v Olomouci do senátu specializovaného na insolvenční právo, neboť jsem dostala nabídku stát se členkou právě tohoto specializovaného senátu u Vrchního soudu v Olomouci a tato problematika mě zajímala. K Vrchnímu soudu v Olomouci jsem byla jmenována soudkyní od

1.7.2012, a od té doby působím v odvolacím senátu specializovaném na problematiku insolvenčního práva.

T: To mě přivádí k otázce, zda jste někdy litovala toho, že děláte právě insolvence? Jsou insolvence něčím jiné?

D: Svého rozhodnutí přejít do odvolacího senátu specializovaného na insolvenční právo jsem nikdy nelitovala, insolvenční agenda je zajímavá tím, že je rozmanitá, jak z pohledu procesního práva, neboť vlastní insolvenční řízení je ovládáno zásadami nesporného řízení, zatímco incidenční spory jsou ovládány klasickým sporným procesem. V rámci insolvenčního řízení je řešena právní problematika ze všech právních odvětví v rámci incidenčních sporů a vlastní insolvenční řízení v sobě nese jak prvky nalézacího řízení, např. ve vztahu k přihláškám pohledávek, tak principy vykonávacího řízení.

T: Zajímalo by mě, zda nově přijatý insolvenční zákon z roku 2006, ve srovnání s dřívější konkursní úpravou, nějak změnil insolvenční právo ČR?

D: Pokud se týká změny oproti dřívější konkursní úpravě, insolvenční zákon je daleko rozsáhlejší, než původní zákon o konkursu a vyrovnání, nad to insolvenční zákon zcela nově zavedl způsob řešení úpadku oddlužením.

T: Podle mých dostupných informací insolvenční zákon prošel od roku 2006 (od své platnosti) do roku 2016 dohromady 26 změnami; čtyři novely dokonce předcházely datem svého přijetí účinnost IZ (ta nastala 1. ledna 2008). Proč tomu tak je?

D: Množství novel insolvenčního zákona je dáno jednak postupně vyvíjejícími se potřebami praxe, částečně řešením nedostatků v souvislosti s legislativním procesem a některé změny jsou vedeny tzv. „politickým zadáním“.

T: Další nové změny se insolvenční zákon dočká v souvislosti s novelou účinnou od 1.7.2017. Má podle Vás připravovaná novela šanci proces oddlužení zefektivnit a zprůhlednit?

D: Novela insolvenčního zákona účinná od 1.7.2017 přináší řadu významných změn do insolvenčního práva. Zásadní změny v oddlužení se však očekávají až s další připravovanou tzv. oddlužovací novelou, která je momentálně v legislativním procesu. Nemyslím si, že novela účinná od 1.7.2017 měla ambici zefektivnit a zprůhlednit proces oddlužení, toto dle mého názoru sleduje až připravovaná tzv. oddlužovací novela.

T: Můžete se tedy blíže vyjádřit k připravované oddlužovací novele?

D: Do toho bych se zatím nerada pouštěla. Jak jsem již uvedla, tato novela teprve prochází legislativním procesem, ve hře je ještě mnoho názorů, návrhů, iniciativ apod. a hodně se toho ještě může změnit.

T: Naznačila jste „politické zadání". Do jaké míry tedy z pozice soudců, můžete ovlivnit legislativní úpravy insolvenčního zákona?

D: Z pozice soudců lze legislativní úpravy insolvenčního zákona ovlivnit jednak tím, že se lze vyjadřovat k zasílaným zněním novel připravovaných vládou, resp. Ministerstvem spravedlnosti, a dále účastí místopředsedů insolvenčních soudů na poradách na Ministerstvu spravedlnosti ČR v souvislosti s připravovanými novelami, kde jednotliví místopředsedové tlumočí svoje názory a poznatky z praxe k připravovaným změnám zákona. Ne všechny změny je však možné z této pozice ovlivnit, nelze ovlivnit zejména ty změny, které vycházejí z tzv. politického zadání a na nichž má vláda zájem v souvislosti se svým programem.

T: Ministerstvo spravedlnosti ČR chce novelou například více chránit adresáty šikanózních insolvenčních návrhů. Novela umožní soudci pozastavit na týden uveřejnění návrhu a v tom týdnu posoudit, zda se nejedná o šikanózní návrh. Uvítáte toto opatření?

D: Pokud se týká nezveřejňování tzv. šikanózních insolvenčních návrhů, jedná se o změnu, kterou prosadili soudy v prvním stupni. Sama jsem k této změně poněkud skeptická, neboť se dle mého názoru v době podání návrhu dá často velmi těžko posoudit, zda se skutečně jedná o šikanózní insolvenční návrh. V případě zjištění, že byl

opravdu podán šikanózní návrh, však bude možné ukládat i nemalé pokuty, takže by toto opatření mohlo zamezit nebo snížit podávání takovýchto návrhů.

T: Novela má také zabránit zneužívání tíživé situace dlužníků komerčními subjekty tím, že insolvenční návrhy budou moci za klienty vyhotovovat pouze tzv. akreditované osoby (advokáti, notáři, insolvenční správci). Souhlasíte?

D: Pokud se týká sepisování návrhů na povolení a insolvenčního návrhu akreditovanou osobou, nepochybně to může přinést zjednodušení situace u soudů, neboť řada návrhů podávaných fyzickými osobami, je vadných.

T: Jaké jsou další změny v oddlužení, které by mohla novela přinést?

D: Novela účinná od 1.7.2017 přináší řadu zásadních změn v oddlužení. Za rozumnou a zásadní změnu považuji zejména to, že ne vždy odmítne-li insolvenční soud návrh na povolení oddlužení nebo vezme-li na vědomí jeho zpětvzetí nebo zamítne-li jej, rozhodne soud o způsobu řešení jeho úpadku konkursem, a rovněž ne vždy při neschválení či zrušení oddlužení bude pokračovat řízení o insolvenčním návrhu konkursem. Tím se insolvenční řízení nepochybně zlevní, neboť v řadě případů dlužníci po prohlášení konkursu na jejich majetek po neúspěšném návrhu na povolení oddlužení neměli žádný majetek a konkurs byl zrušen pro nedostatek majetku. Nicméně státu vznikaly vysoké náklady v souvislosti s odměnou a hotovými výdaji insolvenčních správců.

T: Můžeme se pobavit i o personálním obsazení soudů? Napadá mě, což vím i ze své pozice, že není příliš velký zájem soudců o insolvenční řízení. Na některých soudech se například hovoří o nedostatečném personálním obsazení. Co by se podle Vás mělo zlepšit, a v té souvislosti, jaký bude personální dopad po schválení novely na soudy.

D: Novela insolvenčního zákona účinná od 1.7.2017 podle mě nebude mít zásadní dopad na nárůst insolvenčních řízení. Jiná situace se však předpokládá v souvislosti s tzv. oddlužovací novelou, kde lze očekávat nárůst nápadu u insolvenčních soudů až o 100 %, neboť oddlužení bude přístupné většině dlužníků, proti nimž je dnes vedeno

exekuční řízení. K dnešnímu dni podle mě dosud není v České republice dostatek erudovaných insolvenčních soudců, neboť zájem o tuto agendu mezi soudci byl a je nízký. V dnešní době se však řada sporů dříve vedených u obecných soudů přesouvá do insolvenčního řízení v souvislosti s incidenčními spory, čímž ubývá potřeby soudců na obecných soudech a naopak narůstá potřeba soudců na soudech insolvenčních.

T: Mohla by tuto situace zjednodušit např. další elektronizace? Připravují se nějaké změny v této oblasti?

D: V oblasti elektronizace insolvence se připravují zásadní změny. Od roku 2018 by měl být veden elektronický spis a měl by být vytvořen nový systém, neboť ten stávající již je zastaralý.

T: Tak to jsem ani já netušila, že elektronický spis je tak blízko. Bude to znamenat úplné odbourání vedení spisů v papírové podobě?

D: Ano, opravdu je to tak, spis by měl být nadále veden pouze elektronicky. Mohu však potvrdit, že je mezi námi hodně kolegů, kteří takovýto krok příliš nevítají, protože některé spisy jsou opravdu obsáhlé a písemná podoba je vhodnější pro celkovou orientaci, srovnání apod.

T: Ano, to s Vámi souhlasím, já sama také raději pracuji s písemnou listinou, zvlášť, když musím ve spise něco zpětně dohledávat apod., jsem raději, když to vidím „tzv. před sebou na stole“.

T: Můžete teď přejít k dalším dotazům ohledně dlužníků?

D: Ano, já jsem připravena.

T: Děkuji

T: S jakými nejčastějšími problémy se u oddlužení setkáváte?

D: Největším problémem v případě oddlužení je nezodpovědný přístup dlužníků, kteří si nedostatečně uvědomují své povinnosti v oddlužení a omezení, které jim oddlužení přinese a často se snaží „švindlovat“ tak, aby jim zůstala životní úroveň vyšší, než zákon předpokládá.

T: Já mám také pocit, že veřejnost je při pohledu na průběh insolvencí spíše skeptická, zvlášť když zajištěný věřitel získá často jen malou část své pohledávky a nezajištěný mnohdy vůbec nic. Jaká je Vaše zkušenost?

D: Určitá míra nedůvěry tu bude vždy, což je samo o sobě dáno povahou tohoto řízení. Je však pravdou, že výtěžnost insolvenčních řízení je velmi nízká, k uspokojení pohledávek věřitelů dochází jen v minimální výši, a to opravdu důvěru veřejnosti, především věřitelů příliš nezvyšuje. Při povolení oddlužení je větší šance na uspokojení pohledávek věřitelů, takže by bylo vhodné rozšířit možnosti povolení fyzických osob – podnikatelů. Často tomu překáží stanoviska orgánů veřejné moci nebo správců veřejných rozpočtů, kteří většinou nemají jinou možnost, než s oddlužením nesouhlasit, tudíž dlužník pak na oddlužení nedosáhne, úpadek se řeší konkursem a z důvodu nemajetnosti pak věřitelé nezískají nic.
Já se také někdy setkávám s kritickými názory veřejnosti v tom směru, že dluhy se mají platit a není nutno poskytovat dlužníkům tak velké výhody, avšak tyto názory podle mě vyplývají především z laického pohledu a neznalosti všech zákonných podmínek oddlužení.

T: A co různé oddlužovací agentury? Kazí insolvencím pověst, a čím konkrétně?
D: Já sama nemám žádnou zkušenost z pozice soudce odvolacího senátu s oddlužovacími agenturami, a proto se k tomuto dotazu nejsem schopna vyjádřit.

T: Jaký je Váš názor na činnost insolvenčních správců? Vykonávají svou činnost zodpovědně a jsou v této oblasti dostatečně vzdělaní?

D: Činnost insolvenčních správců je podle mě velmi náročná, vyžaduje vysokou odbornou erudici, většina správců vykonává svou činnost zodpovědně, kvalitu vzdělávání kontroluje Ministerstvo spravedlnosti ČR, v jehož gesci jsou i zkoušky insolvenčních správců. Skutečnost, že insolvenční správci pracují dobře, vyplývá i z toho, že jen minimálně se v odvolacím řízení objevují pořádková opatření, tedy pořádkové pokuty nebo zproštění funkce správce, vůči správcům.
Na okraj bych se chtěla zmínit, že také na insolvenční správce bude dopadat novela. Například v případě přidělování případů. Doposud insolvenčního správce určuje ze seznamu správců předseda insolvenčního soudu podle pořadí určeného dnem zápisu

jeho sídla nebo provozovny do příslušné části seznamu insolvenčních správců vedené pro obvod okresního soudu, který je obecným soudem dlužníka. Nově bude tento princip změněn a bude uplatněn stejný princip jako u konkurzů, tedy princip podle krajských soudů. Postačí mít tedy sídlo nebo provozovnu v kraji a do seznamu se zapíše buď sídlo správce, nebo jeho provozovna v kraji.

T: Jak časté je v případě oddlužení využití darovacích smluv – tedy „převedení závazku na třetí osobu“?

D: Pokud se týká využití darovacích smluv v oddlužení, původně k tomuto řešení finanční situace dlužníka byla praxe skeptická a vyžadovala, aby dlužník měl příjem z vlastní výdělečné činnosti, jak předpokládá ust. § 412 odst. 1, písm. a) IZ. Postupně se ustálila na závěru, že plnění oddlužení z daru lze připustit v těch případech, kdy dlužník nemá možnost si z důvodů zdravotních či sociálních (např. péče o malé dítě) práci sám obstarat.

T: Co se stane, když „třetí osoba“ závazek z darovací smlouvy neplní, nebo přestane plnit?

D: Pokud třetí osoba přestane závazek z darovací smlouvy plnit, zpravidla to má za následek zrušení schváleného oddlužení, neboť dlužník bez příjmu z daru není schopen splnit minimální zákonem stanovenou hranici 30 % uspokojení nezajištěných věřitelů vyplývající z ust. § 395 odst. 1, písm. b) IZ.

T: Já jsem už slyšela o případech, že se dlužník s někým (např. příbuzným) pouze dohodne na uzavření a podpisu smlouvy, jen, aby měl doklad pro soud, a fakticky k žádnému plnění od dárce nedochází.

D: To by samozřejmě svědčilo pro nepoctivý záměr dlužníka, ale nerada bych se k této situace více vyjadřovala.

T: Neměli by být lidé více odpovědní při svém zadlužování? Je podle Vás v ČR dostatečná informovanost o finanční a právní gramotnosti?

D: Pokud se týká této otázky, z množství vedených insolvenčních řízení je evidentní, že lidé v České republice jsou nezodpovědní při svém zadlužování. Otázka informovanosti

a právní gramotnosti je však otázkou spíše sociologickou, a proto se k ní nebudu blíže vyjadřovat.

T: Může být pro dlužníky určitou motivací ke vstupu do procesu oddlužení vidina toho, že uhradí dluh jen do výše „povinných“ 30 % závazků a v souvislosti s novelou, nebudou muset v podstatě uhradit nic?

D: Motivací dlužníků vstoupit do procesu oddlužení je právě možnost uspokojit závazky nezajištěných věřitelů v rozsahu nejméně 30 %. Dlužníci si však často pletou tuto hranici s nejvýše nutnou pro uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů a neuvědomují si, že jsou povinni plnit nezajištěným věřitelům maximum ze svých příjmů podle svých možností a 30 % je pouze minimální hranice.

T: K čemu slouží uložení zálohy na náklady insolvenčního řízení až do výše 50 000 Kč? Není to příliš omezující?

D: Uložení zálohy na náklady insolvenčního řízení je nezbytné ke krytí počátečních nákladů insolvenčního řízení po ustanovení insolvenčního správce do funkce. Jedná se o náklady vznikající se zjišťováním a zpeněžováním majetku dlužníka, s účastí insolvenčního správce u přezkumného jednání apod. Dále záloha je zárukou úhrady odměny a hotových výdajů insolvenčního správce, pokud ji nelze uhradit z majetkové podstaty. Nižší záloha možná není, neboť dle vyhl. č. 313/2013 Sb. jen minimální odměna insolvenčního správce při řešení dlužníkova úpadku konkursem činí bez DPH a hotových výdajů 45 000 Kč. Jinak by tyto náklady nesl stát, což je nepřijatelné. U oddlužení není třeba uložit zálohu, jak vyplývá z ust. § 108 odst. 1 insolvenčního zákona, kde je uvedeno, že povinnost zaplatit zálohu neuloží insolvenční soud dlužníku, o jehož insolvenčním návrhu může rozhodnout bez zbytečného odkladu tak, že vydá rozhodnutí o úpadku, s nímž spojí rozhodnutí o povolení oddlužení. I ohledně zálohy a její výše však dochází ke změně po novele účinné od 1.7.2017.

T: Je oddlužení pro dlužníky zátěžovou situací? A v čem?

D: Oddlužení je pro dlužníky zátěžovou situací, neboť jim zůstává k dispozici po dobu pěti let jeho trvání pouze nezabavitelná částka.

T: Setkáváte se při své práci spíše s lidmi, kteří mají opravdu zájem svou situaci oddlužením řešit, anebo převažují dlužníci, kteří přistupují k řízení s nepoctivým nebo lehkomyslným přístupem?

D: Ve své praxi se převážně setkávám s dlužníky, kteří přistupují k oddlužení nepoctivě nebo lehkomyslně. Je to však nepochybně proto, že jako členka odvolacího senátu řeším případy porušení oddlužení. Dle mého názoru u dlužníků, kteří řádně plní své povinnosti, se takové případy do odvolacího řízení vůbec nedostanou.

T: Jaký máte názor na opětovné zadlužování dlužníků po skončení oddlužení. Jak se zachovají – zadluží se znovu nebo využijí šance začít nový život bez dluhů? V čem je příčina?

D: Nemám žádnou zkušenost s tím, zda se dlužníci po skončení oddlužení opakovaně zadlužují, s takovou situací jsem se ve své praxi zatím nesetkala.

T: Lze považovat oddlužení i za výchovný proces?

D: Oddlužení spíše, než jako za výchovný proces beru za proces, který umožní dlužníku, který splní své podmínky, začít znovu ekonomicky fungovat bez zátěže závazky.

T: Očekáváte do budoucna nárůst návrhů na povolení oddlužení?

D: V případě, že bude schválena novela insolvenčního zákona označována jako oddlužovací, která předpokládá, že dlužník za dobu trvání oddlužení bude povinen zaplatit nejméně náklady insolvenčního správce a věřitelům ničeho, nepochybně dojde k výraznému nárůstu návrhů na povolení oddlužení.

T: Co považujete na českém insolvenčním systému za nejzdařilejší, a naopak co za nefunkční? Co je úspěchem v insolvencích?

D: Za přínos insolvencí považuji zejména to, že poctivým dlužníkům umožní se do budoucna zbavit dluhů a mohou zahájit život bez této zátěže poté, co podmínky oddlužení splní.

Nedovoluji si hodnotit, co je na českém insolvenčním systému nejzdařilejší.

Pokud se týká funkčnosti insolvenčního systému, zde bych zmínila otázku technickou, a to fungování systému ISIR, který je v současné době nedostatečný, funguje pomalu a komplikují práci zejména administrativě.

T: Ano, tak s tím se sama setkávám opravdu často a dost mi to znepříjemňuje práci.

T: Máte možnost srovnání našeho insolvenčního systému s nějakou zahraniční úpravou? Já ve své práci porovnávám českou a slovenskou právní úpravu a zjistila jsem, že ve Slovenské republice je např. základní podmínkou možnosti domáhat se zbavení svých dluhů skutečnost, že na majetek fyzické osoby byl vyhlášen konkurz a konkurzní řízení skončilo po splnění konečného rozvrhu výtěžku. Pokud insolvenční řízení skončilo ve stadiu před prohlášením konkursu, pokud byl konkurz zrušen proto, že majetek dlužníka nepostačoval ani na úhradu pohledávek proti podstatě nebo pokud byl konkurz zrušen proto, že nejsou splněny předpoklady na konkurz, dlužník nemá právo domáhat se zbavení svých dluhů oddlužením.

D: Pokud se týká srovnání insolvenčního řízení podle Českého insolvenčního práva se zahraniční právní úpravou, pak mám pouze omezené zkušenosti s řízením se zahraničním prvkem, a proto se k této otázce nemohu relevantně vyjádřit.

Ještě jednou Vám děkuji za ochotu se mi věnovat a hlavně za Vaše názory. Přeji Vám, aby Vás Vaše práce i nadále naplňovala a pokud bych Vám mohla být i já v něčem nápomocna, jsem Vám kdykoli k dispozici.
Děkuji, nashledanou.